

Barna som ble igjen

118 barn har opplevd å miste en forelder i partnerdrap i årene 2000–2013.
Hvordan gikk det med dem?

Av Rønnaug Jarlsbo og Ingrid Sandved Nordli

Innhold

Barna som ble igjen	3
Ideen.....	3
Definisjon.....	3
Metode	4
Organisering	4
Utvikling av metode.....	4
Hvordan vi skaffet oss oversikt over alle partnerdrapene i perioden 2000 - 2013:.....	5
Systematisering i Excel	5
Mediearkiv.....	6
Domsregister.	6
Dødsannonser.....	7
Gravminneregisteret.	8
Lokalpolitiet.	9
Folkeregisteret.....	9
Vergemålskontorene.	10
Sosiale medier.	11
Tilstedeværelse i rettsprosesser.....	11
Easy Research-undersøkelsene.	11
Elektronisk undersøkelse – utforming og funksjon.....	13
Spørreundersøkelse nr. 2.	14
Det magiske tallet – hvordan fant vi det?	15
Barnas egne stemmer/enkeltpersonene som kunne representere gruppa:	15
Slik nærmet vi oss barna.	16
Endelig kontakt.....	17
Etikk	17
Barna i utlandet.....	18
Konsekvenser:	19

Barna som ble igjen

Hvert fjerde drap i Norge er et såkalt partnerdrap. De siste åra har særlig kvinner som blir drept av en ektefelle, samboer, kjæreste eller ekspartner fått mye oppmerksomhet. Ei gruppe ofre for partnerdrap har imidlertid forblitt så godt som usynlige: Barna til drapsofrene.

De skal leve videre, ofte med et dobbelt tap: Én forelder som er drept og én som isoleres fra samfunnet fordi han eller hun har tatt liv. Hvem er disse barna? Hvor mange er de? Hvilke konsekvenser har drapene for dem? Hvordan ivaretas de? Hvordan går det med dem i ettertid?

Barna og hvordan drapene påvirker deres videre liv har så vidt vi vet aldri vært kartlagt i Norge. I denne rapporten beskriver vi metodene vi brukte for å finne og kartlegge dem.

Ideen

Det var ([Aftenbladets partnerdrapsprosjekt](#)) som satte oss på ideen. Den svenske avisa har kartlagt partnerdrap siden 2009. I 2013 heftet de på setningen «og vi glemmer ikke barna» i sin presentasjon av prosjektet. Journalistene hadde funnet ut hvor mange barn de hittil drept kvinnene har etterlatt seg, og sett nærmere på hvordan det gikk med noen av dem.

Vi hadde ikke sett noe lignende i forbindelse med norske mediers partnerdrapsdekning. I våre øyne fortjente dessuten barna atskillig større oppmerksomhet. Drapsofrene er døde, de kommer ikke tilbake. Men barna deres må leve med mer enn sorgen over en tapt forelder. I praksis lider mange et dobbelt tap, med én forelder på gravplassen og én i fengsel. Ofte følger det traumer, konflikter, flytting og nye familier med på kjøpet.

Definisjon

I likhet med Kripos har vi definert «partner» som nåværende eller tidligere ektefelle, samboer eller kjæreste.

Vi har ikke tatt med uaktsomme drap, men for øvrig valgt en videre definisjon av partnerdrap enn Kripos, som i sin partnerdrapsstatistikk kun inkluderer forsettlig og overlagt drap. Vi inkluderte også drap på norske statsborgere begått i utlandet, legemsbeskadigelse med døden til følge og mordbrann og giftdrap.

Vår definisjon er motivert av at barn rammes hardt uansett om mor eller far er drept med kniv eller gift, om det er et skudd som fører til døden, eller massiv voldsutøvelse med dødelige skader. Vårt utgangspunkt var dessuten at alle barn bosatt i Norge skal behandles likt, enten de er barn av utenlandske statsborgere eller såkalte etniske nordmenn.

Metode

Organisering.

Prosjektet startet med at fotograf Hampus Lundgren sommeren 2013 tipset Magasinets sommervikar, Ingrid Sandved Nordli, om partnerdrapsprosjektet til svenske Aftonbladet og (det fraværende norske) fokuset på etterlatte barn. Da det etter en tids research ble klart for Ingrid og utgavesjef i Magasinet at et journalistisk prosjekt om barn som blir etterlatt etter partnerdrap i Norge ville kreve mer og ta lengre tid enn først antatt, ble journalist Rønnaug Jarlsbo koblet på ved årsskiftet 2013/14. Magasinets researcher, Anne Schjølberg, bisto med faktainnhenting.

Sensommeren 2014 ble dokumentarfilmregissør Anton Ligaarden hyret inn for å dokumentere barnas historier og liv med videokamera. Nyhetsjournalist Thomas Sæbø jobbet med faktainnhenting og statistikk til prosjektet i tre måneder høsten 2014. Utvikler Audun Aas ble hentet inn for å planlegge presentasjon av innholdet. På dette tidspunktet var fem avdelinger i Dagbladet involvert og deltok jevnlig i møter om bl.a. framdrift, form og etikk: Magasinet, Nyhet, Utviklingsavdelingen, Visuell avdeling og Dagbladet+. Redaktør John Olav Egeland bisto løpende med etiske vurderinger og råd. I forkant av publiseringen i april 2015, ble nyhetsjournalist Asle Hansen koblet inn for å følge opp prosjektet på nyhetsplass.

Utvikling av metode.

Vi ville ikke bare undersøke konsekvensene for noen utvalgte barn, vi ville finne og kartlegge konsekvensene for hvert og ett av dem. Samtidig visste vi at prosjektet var avhengig av at noen av barna ville dele sine historier med leserne våre. I den aller første research-fasen hadde vi ringt rundt til rammede familier som allerede var kjent fra media. Ingen av dem ønsket å stille. Drapene hadde medført så store utfordringer for dem selv og øvrig familie at de ikke ønsket å rippe opp i eller dele historiene sine. En del uttrykte sterkt ubehag over i det hele tatt å bli sporet opp. Men: Mange ga uttrykk for at det var bra at noen satte søkelys på temaet. Det gjorde også bistandsadvokater og barnevernsarbeidere, samtidig som taushetsplikten gjorde at også de var lite interesserte i å bidra. Hvordan skulle vi få kildene til å åpne seg, slik at vi kunne få oversikt og relevante fakta ut i avisspaltene?

Kunne det hende at både barna, familiene deres og fagfolkene ville ha et større ønske om å bidra dersom vi kunne vise til et solid kunnskaps- og informasjonsgrunnlag? Altså hvis vi snudde arbeidsprosessen og skaffet oss oversikt over barna og oppfølgingstilbudet, før vi tok kontakt og ba om å få intervju dem?

Hvordan vi skaffet oss oversikt over alle partnerdrapene i perioden 2000 - 2013:

Fordi vi tok utgangspunkt i barna, ville vi ikke legge Kripos' statistikk til grunn. Den var selvfølgelig et godt utgangspunkt, men hvordan skulle vi fange opp alle de andre drapene vi mente hørte hjemme i kategorien partnerdrap? Noen partnerdrap får massiv mediedekning i alle kanaler, andre blir bare en liten notis i avisa. I flere av sakene visste vi så godt som ingenting om de involverte.

Vi var også fullt klar over fallgruber: Aftenposten gjorde på nyhetsplass i 2011 en egen opptelling av de etterlatte barna: (<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/109-barn-sitter-igjen-etter-drap-pa-mor-5351533.html>). De kom fram til at 109 barn var etterlatt siden 2000, men vi fant unøyaktigheter i tallmaterialet deres. Antall barn i søskenflokker stemte ikke alltid, og voksne barn var inkludert i statistikken.

Vår definisjon betinger at barnet var under 18 da drapet skjedde.

Systematisering i Excel.

Vi begynte tidlig å systematisere alle tilgjengelige og relevante opplysninger i et Excel-ark. I det første arket inkluderte vi alle partnerdrap vi fant fra 2000 - 2013: 134 mennesker var blitt drept av partneren sin i perioden. Med utgangspunkt i drapene fylte vi inn opplysningene etter hvert som vi fant dem: Dato, sted, navn på offer, navn på gjerningsperson, antall etterlatte barn, barnas alder og hvorvidt barna også var gjerningspersonens eller hadde en annen biologisk forelder. Deretter «sjekket vi ut» ofrene som viste seg ikke å ha hatt mindreårige barn på drapstidspunktet. Etter hvert som vi begynte å få oversikt over alle barna, opprettet vi et nytt regneark, denne gang med utgangspunkt i barna. Vi la vi inn personopplysninger, navn på foreldre, og, etter hvert som informasjonen dukket opp, svar på spørsmål som: Var barnet vitne til drapet? Ble barnet truet, bortført eller fysisk skadet av gjerningspersonen? Opplevde barnet at familien var preget av vold, rus eller alvorlige psykiske plager i forkant av drapet?

Regnearkene gjorde det lett å mate inn nye opplysninger og rette feil underveis, og vi kunne raskt lese oss til en oppsummering av den enkelte saken.

Ettersom pressedekning av drapene ofte bar preg av småfeil og unøyaktigheter, satte vi som krav at alle opplysningene til kartleggingen (eksempelvis om barnet var vitne til drapet) måtte dokumenteres med en dom, eventuelt bekreftes av politiet eller av en advokat involvert i saken.

For å minimere faren for at sensitive personopplysninger skulle komme på avveie, ble Excel-arkene opprettet og lagret på pc uten nettilgang, på et eget låsbart kontor. Vi back-up-lagret på minnepinner, som ble lagret i låsbare skap i Dagbladets redaksjon.

Mediearkiv.

Vi startet jakten på partnerdrap i det elektroniske mediearkivet A-tekst/Retriever-info, som er et arkiv med mer enn 2300 redaksjonelle kilder i Norge og Sverige. For å vite hvilke ord vi skulle bruke i søkestrengene, studerte vi ordbruk i blant annet nyhetsmeldinger om drap. De aller første meldingene fra politiet handler som regel om at en person er funnet død, men det hender også at det rapporteres om drap fra starten. For å finne tilfellene der politiet hadde en mistenkt eller siktet, statuser som tildeles helt i begynnelsen av en etterforskning, søkte vi også etter disse ordene. Vi brukte søkeord vi anså som relevante, både alene og i kombinasjon: partnerdrap, drept, ektemann, kona, ektefelle, død, ektefelle kvinne, siktet. Ordet «partnerdrap» er et begrep som dukket opp rundt år 2000. Det har etter hvert mer eller mindre erstattet «familietragedie», som vi brukte i søk etter saker fra tidlig 2000-tall, da betegnelsen fortsatt var vanlig både i politiet og i pressen. Da vi skulle lete etter gamle partnerdrapssaker, for å finne etterlatte barn som i dag har egne familier og erfaringer å dele med barna i kartleggingen, søkte vi etter helt andre ord igjen: På 70-tallet var ord som «hustrudrap» og «mord» vanlig.

Tidligere journalistiske kartlegginger av partnerdrap, som den VG gjorde i 2007, var til god hjelp i denne fasen. Vi gjorde også søk i NTBs arkiv, både med liknende søkestrenger og ved å gjennomgå alle poster i kategorien «drap».

Domsregister.

Lovdata har en betalingstjeneste som blant annet gir søkertilgang i en database med (et utvalg) anonymiserte rettsavgjørelser fra de siste årene. Her ligger alle lagmannsrettsavgjørelsene og en del tingrettsavgjørelser. Saker som bare er gått for én instans er dermed ikke så lette å finne her. Da ringte vi som regel direkte til domstolene.

Vi gjorde søk i den aktuelle perioden med de samme eller liknende ordkombinasjoner som i A-tekst, for eksempel “drap + ektefelle + barn” eller “vold + partner + mindreårig” for å fange opp dommer/drap med etterlatte barn. I de tilfellene hvor rettsinstans eller navn på advokater var kjent fra f.eks. media, brukte vi også disse som søkeord.

Hvis vi visste at drapet skjedde 17. juni i 2010, fant vi ut hvilken dag i uka dette var, slik at vi kunne søke i Lovdata på “torsdag 17. juni”, da dette er en vanlig formulering når man i begynnelsen av dommen gjengir grunnlaget i tiltalen, f. eks: “Torsdag 17. juni 2010 drepte han sin kone...”.

Basen ble først og fremst en viktig kilde til sikring av utvalg, det vil si en hjelp til å sile ut de partnerdrapene som tilhørte vår kategori (drap med etterlatte mindreårige barn).

Selv om det ikke forekommer navn på gjerningsperson og offer i de elektronisk lagrede dommene, var de viktige informasjonskilder. I dommer beskrives i tillegg til selve ugjerningen også familieforhold og forhistorier. Navn på gode kilder som advokater og bistandsadvokater er ikke

fjernet. Hver eneste dom i basen har også et saksnummer, slik at det er mulig å kontakte den enkelte domstol og be om en usladdet versjon, noe vi som journalister som en hovedregel har krav på. (En dom er et offentlig dokument.) I noen tilfeller er dommer sladdet med hjemmel i domstolloven § 130. Denne paragrafen sier at man kan forby offentlig gjengivelse av hele eller deler av en rettsavgjørelse. Eventuelle begrensninger i offentlig gjengivelse skal påføres rettsavgjørelsens første side av dommeren. I vårt tilfelle var begrunnelsen som regel "privatlivets fred". I noen tilfeller – særlig i begynnelsen – opplevde vi at de etterlatte barnas navn og fødselsdatoer kunne være sladdet, til tross for at dommeren ikke hadde begrenset offentlig gjengivelse. Siden dette var opplysninger vi trengte til kartleggingen, argumenterte vi med at vi holdt på med et større journalistisk prosjekt og altså ikke hadde til hensikt å gjengi rettsavgjørelsen offentlig.

En annen utfordring kunne ha vært at domstolene ikke er forpliktet til å lete fram dommer som er eldre enn fem år, en service vi var avhengige av at de var villige til å gi oss, i og med at vi gikk mer enn ti år tilbake i tid. I noen tilfeller medførte dette at oversendelsen kunne ta litt lengre tid, men da medarbeiderne ved den enkelte domstol fikk høre hva dommen skulle brukes til, fikk vi den alltid til slutt. De fleste barna fant vi via dommene, fordi de nevnes i forbindelse med offeret eller gjerningspersonens forsørgerbyrde og retten til erstatning.

Ved flere anledninger kontaktet vi domstolene for å få tak i dommer, uten at vi hadde saksnummer. Da måtte vi oppgi navn på gjerningsperson, ofte med fødselsnummer. Dersom vi hadde et navn, fant vi fødselsnummeret i folkeregisteret. Dersom vi ikke hadde et navn, samlet vi alle opplysningene vi hadde, det kunne være åsted, drapsdato, navn på en advokat og sånn omtrentlig dato for domsavsigelse. Noen domstolsansatte hadde stor kunnskap om søk i datasystemet, og de klarte å finne dommer selv med svært liten informasjon. Andre var ikke like drevne, og vi måtte lete fram flere opplysninger for så å prøve igjen.

Dødsannonser.

De fleste dødsfall i Norge blir annonsert i lokal- eller riksmidia innenfor et visst tidsrom etterpå, slik at omverden skal få vite hva som har skjedd. I dødsannonsene er det vanlig å liste opp de nærmeste slektningene. Dødsannonser framsto derfor som en god kilde i kartleggingen av hvorvidt et offer etterlot seg barn. Særlig i saker som var så nye at det ennå ikke fantes dom, og i saker hvor gjerningspersonen hadde tatt sitt eget liv. I et tilfelle hvor både barnas fornavn og familiens etternavn var svært vanlige, ble mors dødsannonse avgjørende: I den sto også navnene på døtrenes partnere, dermed kunne vi ved hjelp av Facebook sjekke at vi hadde riktige personer. Vi kunne også søke blant døtrenes Facebook-venner for å finne øvrige slektninger.

I noen saker ringte vi lokalavisers annonseavdelinger og ba om å få sendt over offerets dødsannonse. Dødsannonser av nyere dato er som regel digitalisert, og var dermed enkle å søke opp når vi hadde offerets navn eller drapsdato. I andre tilfeller hentet annonsekonsulentene fram papirversjoner fra kjellerarkivene, som de skannet inn og sendte over. I en sak som gjaldt et drap i

2000 var arkivene blitt ødelagt av vannskader. Løsningen ble å gå gjennom avissidene selv som mikrofilm på Nasjonalbiblioteket. Da vi fant annonsen, fant vi også navnet på avdødes barn blant de etterlatte.

Gravminneregisteret.

I ett tilfelle var eneste spor et par anonymiserte notiser og en artikkel i A-tekst: En mann hadde drept sin fraseparete kone i en gitt kommune 31. mai 2001. Etter å ha tatt livet av henne, skjøt han seg selv. Det sto at paret var i midten av 30-årene, hadde to mindreårige døtre, og at de begge var i nærheten da drapet og selvdrapet ble begått.

Vi hadde hørt at hvis du trenger en spesifikk type database, kan du google for å se om den eksisterer. Med kombinasjonen "database + dødsdato + begravet" på Google kommer slektsforskningsforumet disnorge.no opp som søkeresultat nummer to. Vi åpnet siden, og klikket oss rundt til vi fant gravminnedatabasen. Her er svært mange nordmenn registrert med navn, fødselsdato, dødsdato, begravelsesdato, fylke og gravplass. Det er mulig å søke på enkeltkategorier, for eksempel alle døde personer som har Åse som fornavn. Det er også mulig å kombinere opplysninger i søket, for eksempel alle døde personer som heter Åse, som er født i 1930 og som er gravlagt i Akershus.

I letingen etter barna som var etterlatt etter drap og selvdrap 31. mai 2001, gjorde vi et søk på den aktuelle dødsdatoen og fikk opp navnene til 103 mennesker som døde på denne dato. Da vi gjennomgikk disse, oppdaget vi at to av personene hadde samme etternavn. En kvinne og en mann. Alderen deres stemte med den som var oppgitt i notisen, og de to var gravlagt i eller i nærheten av den aktuelle kommunen.

Dermed hadde vi for- og etternavn på foreldrene. Neste steg ble å finne navnene på de to barna. Mange av avisene som ligger arkivert i A-tekst går ikke så langt tilbake som til 2001. Vi var derfor på Nasjonalbiblioteket for å søke i deres digitale avisarkiv, som er langt mer omfattende (dog langt fra fullstendig). Vi søkte i aktuelle lokalavisers utgaver for dagene etter drapet, og dødsannonsene dukket etter hvert opp. I dem sto døtrenes fornavn: Karine og Helene. Vi søkte videre i lokalavisene, nå med døtrenes for- og etternavn, og bursdagshilsener fra bestemor dukket opp. Dermed kunne vi regne oss fram til når jentene var født. Med denne informasjonen kunne vi gjøre historiske søk i folkeregisteret. Der fant vi deres nye navn, som igjen ga treff blant annet på Facebook. En av søstrene, som senere fortalte historien sin i Magasinet, fortalte at hun sa ja til å møte oss fordi vi hadde klart å spore henne opp.

Lokalpolitiet.

I flere tilfeller hadde gjerningspersonen begått selvdrap. Disse sakene, og andre saker der gjerningspersonene ikke kunne stilles for retten, var spesielt utfordrende fordi det ikke fantes noen dom. Vi valgte derfor å ringe det enkelte politikammer for å få ut informasjon. I to av sakene måtte vi begjære innsyn i etterforskningen via statsadvokatene for å få svar til statistikken. I det ene tilfellet var saken henlagt, men politiet ville ikke fortelle årsaken. Den antatte gjerningspersonen var fortsatt i live. For oss var det viktig å få vite hvor langt saken kom i påtale- og rettssystemet, og hvorfor statsadvokaten hadde besluttet å henlegge den.

Politiet hadde allerede uttalt seg til pressen om saken: De hadde sagt at de antok at en mann hadde hoppet ut av et vindu etter å ha tatt livet av kona si. Han pådro seg en alvorlig hjerneskade, og ble plassert på sykehjem etter hendelsen og ble derfor aldri stilt for retten. Ved et tilfelle ble politiet sitert på at statsadvokaten hadde stilt saken i bero på grunn av mannens psykiske tilstand. Likevel ble våre gjentatte forespørsler via telefon, SMS og mail om opplysninger i saken trenert og oversett i over et halvt år. Til slutt sendte vi en innsynsbegjæring til statsadvokaten.

Statsadvokaten ga avslag på innsynsbegjæringen, men anmodet likevel det aktuelle politidistriktet om å gi oss de svarene vi trengte til statistikken. Vi ønsket i første omgang å vite om saken falt inn under vår definisjon av partnerdrap, og sendte derfor over flere spørsmål til politidistriktet: Var ektemannen eneste tiltalte i saken? Hvis ja, for brudd på hvilke/hvilken av straffelovens paragrafer hadde han vært tiltalt? Hva var årsaken til at statsadvokatene henla saken? Og hvor mange av avdøde barn var ektemannen biologisk far til? Fordi avdøde barneflokk var stor ville svarene på disse spørsmålene få stor betydning for kartleggingen og vårt statistiske materiale.

Etter at Oslo statsadvokatembeter kom på banen, fikk vi omsider svar på alle spørsmål. Så nær som ett: Henleggelsesårsaken. Politiet svarte at henleggelsen skjedde av “andre lovbestemte grunner etter ordre fra høyere påtalemyndighet”, men ville ikke forklare hva dette betydde i praksis. Utfordringen vår var at hvis politiet ikke anså det som bevist at ektemannen hadde begått drapet, så var også de andre opplysningene i saken uinteressante for oss. Etter ytterligere tre måneder, en av de aller siste dagene før publisering, ringte, mailet og SMS-et vi den ansvarlige i politiet gjentatte ganger. Da vi til slutt kom igjennom, og på nytt forklarte hva vi jobbet med og hvordan vi skulle bruke opplysningene, fikk vi endelig bekreftet at politiet anså den tidligere siktede som drapsmannen. Dermed hadde vi fått det siste vi trengte til statistikken.

Folkeregisteret.

Det var viktig for oss å finne identiteten på samtlige etterlatte barn, slik at vi kunne søke dem opp i folkeregisteret, en kilde som ville kunne gi ytterligere viktige opplysninger til prosjektet. For å finne barna i folkeregisteret måtte vi ha navn, bostedsfylke og en viss idé om når de er født. Som tidligere nevnt, fant vi noen av disse opplysningene i rettsavgjørelsene, andre i dødsannonser.

Som journalister får vi en begrenset tilgang til registeret, en tilgang som i tillegg til personnummer, hovedsakelig viser adresse- og navne-historikk. Folkeregisteret ble en viktig kilde, blant annet fordi barnas nye adresse kunne si oss noe om hvem deres nye omsorgspersoner var: Ved å søke opp adressen i telefonkataloger, kunne navn på fosterforeldrene dukke opp. Navneendringer datert etter drapet kunne også si oss noe. I noen tilfeller hadde barna tatt etternavnet til fosterforeldrene sine. I andre tilfeller hadde de erstattet gjerningspersonens etternavn med offerets. Dette ga oss en indikasjon om forholdet til gjerningspersonen. Selv om dette ikke var avgjørende informasjon, skulle den bli viktig for oss etter hvert som vi begynte å kontakte barna.

Folkeregisterets adressehistorikk skulle også vise seg som viktig, særlig i arbeidet med de elektroniske spørreundersøkelsene til ansvarlige barnevernskontorer og nye omsorgspersoner. (Dette vil vi gå nærmere inn på senere.) Til slutt kan vi nevne at folkeregisteret gir et konkret svar på hvilke av barna som bor på hemmelig og sperret adresse, og fra hvilken dato. I disse tilfellene står det oppført "sperret adresse, fortrolig" etter barnets navn.

Vergemålskontorene.

I noen tilfeller fant vi fram til barna via deres nye omsorgspersoner. Dem fant vi ved å kombinere opplysninger fra avisartikler, dommer, telefonkataloger, folkeregisteret og sosiale medier. Dersom dette ikke førte fram, ble nøkkelen vergemålsloven og vergemålskontoret hos fylkesmannen (tidligere overformynderiet): Et barn som står uten foreldre har krav på å få oppnevnt en verge, som skal håndtere "deres økonomiske og personlige" interesser. I vergemålslovens § 65 heter det: "Opplysningen om at en person er satt under vergemål, er ikke undergitt taushetsplikt." Vi leste det slik at det er offentlig tilgjengelig informasjon hvorvidt en person har verge, og hvem denne vergen er. I de tilfellene hvor vi ikke fant ut hvor og hos hvem barna nå bodde, ringte vi derfor vergemålskontoret hos fylkesmannen og fikk oppgitt navn på verge. Vi kontaktet deretter vergen og fikk vedkommende til å formidle kontakt med barnas nye omsorgspersoner.

Mot slutten av prosjektperioden tapte vi denne retten til innsyn/opplysning om barnas vergemål, etter en saksbehandlingsrunde som endte med at myndighetens jurister med henvisning til lovens forarbeider, hevdet at innsynsretten i vergemål bare gjelder voksne mennesker med verge, ikke barn. Sivilombudsmann Aage Thor Falkanger har etter vårt prosjekt bedt Kommunal- og moderniseringsdepartementet om å foreta en gjennomgang av både den sentrale vergemålsmyndighetens og de lokale vergemålskontorenes forståelse av vergemålslovens bestemmelser om taushetsplikt.

Fordi tilgangen på opplysninger om vergemål ble innskrenket helt mot slutten av prosjektet, fikk den ikke store konsekvenser for vårt prosjekt. Den medførte at vi ikke fikk kontakt med omsorgspersonene til to av barna i utvalget, og *kan* dermed ha medført at vi fikk færre opplysninger om hvilke konsekvenser drapene hadde fått for akkurat disse to.

Sosiale medier.

Facebook og Instagram ble viktige kilder til å finne og identifisere barn, få en idé om familieforhold og i noen tilfeller også om psykisk helse hos barna vi senere skulle vurdere å kontakte med forespørsel om intervju. Svært få hadde lukkede profiler. En hadde lagt ut bilde av to steiner med påskriften “Kjære mamma. Tenker på deg.” En annen hadde lagt ut barndomsbilder av seg selv og den avdøde mora. Andre hadde lagt ut minneord om avdøde foreldre. Der hvor det ikke var like opplagt at vi hadde funnet riktig person, samkjørte vi opplysninger vi allerede hadde for å finne ut om vi hadde rett person: Hvis vi kjente til navn på søsken, kunne vi sjekke om de var “venner”. Hvis de var det, tydet de på at vi lette på riktig profil. Ingen digital tilknytning til andre kjente familiemedlemmer, verken blant følgere, album eller kommentarfelt, tydet på det motsatte.

I ett tilfelle ga Facebook oss avgjørende opplysninger om omsorgspersoner og bosituasjon til et barn på sperret adresse. Til tross for at vedkommende var kategorisert som et barn med stort beskyttelsesbehov av myndighetene, kunne vi ut fra barnets egen bildepublisering, kommentarer og navn i kommentarfelt finne ut hvem barnet bodde hos.

Tilstedeværelse i rettsprosesser.

Vi var til stede i to partnerdrapsrettssaker med etterlatte barn. Det økte kunnskapsnivået vårt betraktelig om prosessene og belastningene barna utsettes for før, under og etter et slikt drap. Blant annet ble dommeravhørene av de etterlatte barna vist på storskjerm. Det ga oss både innsikt i hva et slikt avhør innebærer, men også tilgang på flere av førstehåndskildenes egen historie. Vi så og hørte ei jente tilbakevise sin egen fars påstander om hvorfor han “måtte” drepe moren hennes, og vi så og hørte en liten gutt fortelle om hvordan han opplevde å se pappa drepe mamma, hva han hadde sagt, gjort og tenkt i situasjonen. Vi forsto at flere av barna som hadde varslet om vold eller gitt signaler om vanskelige forhold i hjemmet forut for drapet, ikke hadde blitt hørt. Vitneavhørene ga også god kjennskap til hva slags apparat som møter barna etter en slik hendelse.

Tilstedeværelsen var viktig for vårt kildenettverk og hvilke spørsmål vi valgte å stille barna og andre kilder senere. Vi så dessuten konsekvenser av drapene som vi ikke hadde tenkt på. For eksempel: Kan en far som har drept sitt barns mor fortsatt være en god forelder? Bør denne forelderen og barnet ha kontakt?

Easy Research-undersøkelsene.

Excel-arkene våre inneholdt allerede mye viktig informasjon om barn som blir etterlatt etter partnerdrap. Men vi visste fortsatt ikke noe om hva slags ressurser som blir satt inn eller hvordan systemet ivaretar disse barna. Selv om rettsavgjørelser, samtaler med barnas bistandsadvokater og

sosiale medier ga oss gode indikasjoner på hvordan det gikk med enkelte barn, hadde vi ikke sikker kunnskap. De viktigste kildene var åpenbart barnevernet, barnets nye omsorgspersoner – og, aller viktigst, barna selv. Hvordan skulle vi få ut den relevante informasjonen disse kildene satt på?

Utfordringene var flere: Barnevernet (og fosterforeldre engasjert av barnevernet) kunne pga taushetsplikten ikke uttale seg om enkeltsaker eller barn. Omsorgspersonene har dessuten en dobbeltrolle som påvirker deres pålitelighet: De er viktige kilder, samtidig som de er en avgjørende faktor for hvordan barna faktisk har det og kan ha grunner til å holde tilbake informasjon eller moderere sannheten. Kanskje vil de beskytte barna? Kanskje vil de beskytte seg selv?

Barna selv er heller ikke uproblematisk som kilder. Drapet på egen forelder kan være så traumatisk at de kan huske feil, eller de kan ha grunner til å holde tilbake informasjon. Historiene deres kan ha blitt påvirket av andre i tida etterpå. Vær Varsom- plakaten § 4.8 om medieomtale av barn setter dessuten klare etiske begrensninger i bruken av dem som journalistiske kilder.

Etter flere samtaler med barnevernsansatte i ulike posisjoner virket en kartlegging av barna og deres situasjon umulig, hvis barnevernet samtidig skulle ivareta sin taushetsplikt. Hva om barnevernet kunne se på barna som en anonym gruppe, og ikke som enkeltsaker?

Vi hentet inspirasjon fra [Adresseavisas Skup-rapport](#) om fosterbarn (se side 5). I dette tilfellet arrangerte barnevernet et møte, der journalistene fikk treffe saksbehandlerne til 40 barn i kø for fosterhjems plass. Saksbehandlerne satt ved et langbord med deler av barnas saksmapper foran seg, og journalistene fikk så stille spørsmål.

Vi ønsket å vite så mye som mulig om hvordan hvert av barna hadde opplevd drapet og tida etterpå. Vi vurderte å reise rundt til samtlige barnevernkontorer, be om å få stille saksbehandlerne spørsmål om det enkelte barnet, for så å putte opplysningene inn i en statistikk. Det ville bli både dyrt og tidkrevende å skulle besøke 52 barnevernkontorer i hele Norge. Hovedproblemet med metoden var likevel at hvert kontor har så få saker at det ikke ville være mulig å ivareta barnas anonymitet.

Vi snakket mer med ansatte i barnevernet om hvilke lover og retningslinjer barnevernsledere må forholde seg til. Lederen av Norsk barnevernlederorganisasjon, Gunnar Toresen, var en viktig sparringspartner og kunnskapskilde. Vi finleste lovverket om hvilke begrensninger taushetsplikten la, og vi kom med forslag til hvordan kartleggingen kunne gjøres. De fleste forslagene ble avvist, fordi anonymiteten ikke ville bli godt nok ivarettatt.

Så dukket ideen om en elektronisk spørreundersøkelse opp. En vi kunne sende ut til alle barnevernkontorene med ansvaret for ett eller flere av barna. Da kunne barnevernslederne, om de ønsket å delta, åpne mappa til barnet og svare på spørsmålene i undersøkelsen, uten å avsløre barnets identitet, eller sin egen. Etter å ha konsultert interne og eksterne folk med kunnskap om slike spørreundersøkelser, utarbeidet vi en spørreundersøkelse ved hjelp av verktøyet Easy Research, med spørsmål om behandling og oppfølging av de etterlatte barna. Vi la fram dette alternativet for barnevernskildene våre, og deres positive respons gjorde oss enda sikrere på at

dette kunne være løsningen. I utarbeidingen av spørsmålene rådførte vi oss jevnlig med kontakter i barnevernet for å finne spørsmålsformuleringer som de faktisk kunne svare på. Vi gikk også flere runder med firmaet som leverer undersøkelsene og medarbeidere i Dagbladet som har erfaring med slike undersøkelser. Deretter ringte vi hvert eneste barnevernkontor som hadde barn i en slik situasjon i sine saksmapper. Vi fortalte om prosjektet, hensikten med det og spørreundersøkelsen og spurte om de kunne tenke seg å svare på undersøkelsen. Samtlige av barnevernkontorenes ledere takket ja til å motta undersøkelsen.

For ordens skyld: Journalistene Ingrid Sandved Nordli og Rønnaug Jarlsbo var de eneste som hadde tilgang til resultatene i undersøkelsene mens prosjektarbeidet pågikk. Alle svar ble selvfølgelig behandlet konfidensielt, og er i ettertid slettet.

Elektronisk undersøkelse – utforming og funksjon

Vi opprettet 118 brukernavn og passord, ett for hvert barn. Ved å åpne lenken til undersøkelsen, taste inn et brukernavn og tilhørende passord, kunne man begynne å svare. Gjennom telefonsamtaler med samtlige 52 barnevernsledere gjorde vi dem klar over hvilke barn det var snakk om. Utgangspunktet vårt var adressehistorikken i folkeregisteret. Deretter sendte vi dem e-poster med riktig antall brukernavn og passord. Dersom vi for eksempel hadde registrert to partnerdrap i en kommune, med til sammen fem etterlatte barn, fikk barnevernslederen fem brukernavn og passord.

Fordi vi hadde funnet nesten alle barna i folkeregisteret, visste vi av adressehistorikken hvilke kommuner barna var folkeregistrerte i da drapene skjedde. Om det var blitt opprettet en barnevernssak på dem, visste vi med stor sikkerhet hvilket kontor som hadde gjort det. Tilbakemeldingene var gode, mange ønsket å bidra. Ti år gamle saksmapper som befant seg på øyer ute i havgapet ble hentet med båt for at barnevernet skulle kunne svare. Men vi opplevde også dem som ikke ville svare fordi «saken var aktuell og betent». Eller at de fortsatt ikke stolte på at barnas anonymitet ville bli ivaretatt. Et par stykker ville av den grunn verken bekrefte eller avkrefte om barna befant seg i deres arkiver.

Vi sendte ut flere påminnelser om undersøkelsen, både per e-post og SMS. Vi tok også en ringerunde for å forsikre oss om at det enkelte kontoret hadde mottatt undersøkelsen da svarfristen nærmet seg. De ekstra oppfølgingsrundene bidro trolig til den høye svarprosenten. Vi fikk til slutt inn svar på vegne av 86 av de 118 barna.

Spørreundersøkelsene ga mange oppsiktsvekkende svar, som at flere av barna var utsatt for omsorgssvikt etter drapet. De viste også at det var ganske tilfeldig når og hvordan barnevernet ble varslet om sakene. Noen barnevernkontorer hadde fått vite om etterlatte barn gjennom media. Barnevernet rapporterte dessuten at enkelte barn ikke hadde fått tilbud om psykologoppfølging før flere måneder (eller to år) etter drapet. Og at noen familier takket nei til hjelp på vegne av barnet.

Svarene i spørreundersøkelsene bekreftet i mange tilfeller våre egne undersøkelser, og de frie kommentarfeltene ga viktige innspill til videre undersøkelser og spørsmål.

Spørreundersøkelse nr. 2.

Men vi ville komme nærmere barna. Høre fra de som lever med dem til daglig. Ut fra det lille vi i utgangspunktet visste om barna og deres familier skjønte vi at det kunne være lurt om også disse fikk en mulighet til å gi informasjon anonymt. Vi lagde derfor en lignende, men noe mer omfattende undersøkelse til (de nye) omsorgspersonene og de av barna som nå var over 18 år. Før utsending ringte vi opp samtlige av (dem vi antok var) barnas nye omsorgspersoner. Først og fremst for å sikre at undersøkelsen ble sendt til riktig adresse. Der hvor drapene lå langt tilbake i tid og etterlatte nå var godt over myndighetsalder, kontaktet vi barna direkte. Andre ganger var bistandsadvokat eller saksbehandler i barnevernet den nærmeste vi kom. I enkelte saker viste disse seg å være barnets nærmeste (f.eks. fordi de hadde vært verge og hatt tett kontakt i tida etter drapet), i andre tilfeller undersøkte bistandsadvokat, saksbehandler eller verge om pårørende var interessert i å motta undersøkelsen.

De over 60 telefonsamtalene vi hadde med de nye omsorgspersonene i forkant av utsendingen av undersøkelsen, ga også viktige opplysninger om det totale bildet av hvordan disse barna blir ivaretatt/fulgt opp. Et kort notat ble skrevet etter hver eneste telefonsamtale. Notatet lagret vi i den nettbaserte skytjenesten Zoho med sikker innlogging, slik at det ikke skulle komme på avveie eller forsvinne ved for eksempel datakrasj. Dette var senere til stor hjelp, både fordi vi kunne gå tilbake og se hvem som hadde uttrykt interesse for å fortelle mer, hvem vi måtte nærme oss med ekstra stor varsomhet, og hvem som hadde nevnt viktige og tidvis uventede problemstillinger.

Noen av dem vi ringte uttrykte sjokk og redsel over å bli funnet, fordi de trodde at de levde på hemmelig adresse. Et par sa at de "ikke orket mer om dette" eller at "denne telefonsamtalen setter meg tilbake og gir meg vonde følelser". Ei bestemor sa at hun gjerne ville bidra til prosjektet, men var i tvil fordi det var viktig at barnebarna omsider "kom i gang med livene sine." Andre ga uttrykk for at de ønsket å snakke med oss igjen ved en senere anledning. Ei jente som hadde opplevd at mora ble drept da hun var 17, sa:

"Dette tror jeg er veldig viktig at dere fokuserer på, for det var ikke mye (oppfølging) vi fikk av det. Når du spør en unge eller ungdom om de trenger noe hjelp og vedkommende svarer "neida, det går bra", så kan man jo ikke gi seg med det! (...) Nå vet jo ikke jeg helt sikkert om lillesøstera mi har fått tilbud om hjelp til å bearbeide dette, men jeg har i hvert fall aldri fått det."

En adoptivfar nektet å høre om eller ta stilling til egen deltagelse i spørreundersøkelsen på telefon, med mindre vi sendte ham en skriftlig redegjørelse pr. post om hvordan vi fant fram til ham og barna. Da han hadde mottatt redegjørelsen, ønsket han å svare på spørreundersøkelsen vår. (Redegjørelsen er ikke vedlagt, fordi den vil identifisere de involverte.)

Omtrent halvparten av dem vi snakket med på telefonen besvarte spørreskjemaet. I de tilfellene hvor respondentene ikke leste norsk, tilbød vi oss å sende undersøkelsen på engelsk eller annet fremmedspråk. Hovedtyngden av dem som ikke besvarte undersøkelsen var enten fremmedspråklige (og befant seg i utlandet) eller hadde barn som lever på skjult adresse.

I alle sakene har vi vært i kontakt med minst én av følgende: Barnet selv, omsorgspersonene deres, saksbehandler i barnevernet, vergen og bistandsadvokaten.

Hvordan fant vi antall etterlatte barn?

Lenge hadde vi 128 etterlatte barn i Excel-oversikten vår, men jo flere faktaopplysninger vi fikk matet inn i regnearket, desto nærmere kom vi fasiten. En kvinne hadde dødd etter massiv vold, men kjæresten endte etter flere rettsrunder opp med en dom for mishandling. Dermed falt kvinnens tre barn ut av vår statistikk. Vi luket ut et uaktsomt drap. Dessuten fjernet vi alle drap hvor vi var usikre på om offer og gjerningsperson virkelig hadde hatt et kjærlighetsforhold. Ei jente som ble myndig like før drapet på moren hadde også "sneket" seg inn blant "våre" etterlatte. Bare noen uker før publisering hadde vi 113 barn på lista. Så fikk vi bekreftet at en sak med usikker henleggelsesårsak av politiet ble ansett som et drap, begått av kvinnens ektemann. Paret hadde fem barn. (Saken er beskrevet i metodeavsnittet, Lokalpolitiet). Vi kunne endelig slå fast at 118 barn var etterlatt etter partnerdrap i perioden 2000 – 2013.

Barnas egne stemmer/enkeltpersonene som kunne representere gruppa:

Med 118 barn som utgangspunkt, skulle man kanskje tro at det var lett å finne enkeltstemmer som kunne representere gruppa. I praksis startet vi likevel ikke med et utvalg på 118 potensielle intervjuobjekter. Vær Varsom-plakaten og presseetikken for øvrig gjorde at den ideelle casen for vårt prosjekt befant seg blant de av barna som var mindreårige da drapet skjedde, men myndige i dag og med et visst antall år i avstand til drapet. Det var viktig for oss at deres avgjørelse om å la seg intervjuet var gjennomtenkt. Vi ville helst snakke med like mange gutter som jenter og ha variasjon i type historie: Vi ville både høre fortellingene til de som hadde opplevd at en biologisk forelder hadde drept den andre og fortellingene til barn som hadde opplevd at steforelderen hadde gjort det. Vi ville ha med noen som hadde varslet omgivelsene om vold eller trusler på forhånd, og de tilfellene hvor drapet tilsynelatende kom som lyn fra klar himmel.

Av samtalene med omsorgspersoner og adresselistene i folkeregisteret hadde vi allerede skjønnet at noen barn hadde hatt det vanskelig i etterkant: Noen hadde flyttet nesten hvert eneste år etter drapet. Fra slektninger til fosterfamilier, til barnevernsinstitusjoner. Dommer fortalte om gjerningspersoner som var psykisk syke, som skyldte på offeret (altså barnets avdøde forelder) eller som hadde truet barnet. Det fantes også rettsdokumenter som fortalte om konflikter i familien i ettertid m.m. Under kartleggingen av barn og omsorgspersoner hadde vi allerede sett oss ut noen som vi håpet ville la seg intervjuet på video og i artikkelform. Kandidatene på case-lista hadde egentlig bare én ting felles: De var etterlatte etter partnerdrap. Ut fra tilgjengelig informasjon ante vi ingenting om hvorvidt de var mentalt sterke nok til å være et ansikt utad. Det var dessuten mange hensyn å ta, ikke bare til offerets pårørende: Ei jente som i utgangspunktet gjerne ville bidra, endte med å takke nei til intervju, fordi hun var engstelig for hvordan hennes historie som offerets etterlatte ville påvirke drapsmannens etterlatte barn.

Før vi tok direkte kontakt med noen av barna, intervjuet vi krisepsykolog Renate Grønvold Bugge, som blant annet har jobbet med etterlatte etter 22. juli og vært direktør for RBUP (Regionsenter for barne- og ungdomspsykiatri), og krisepsykolog Magne Raundalen, som trolig er den i Norge som oftest blir tilkalt når barn har hatt traumatiske opplevelser.

Ingen i Norge hadde oversikt eller systematisert kunnskap om disse barna, men gjennom vår kartlegging så vi at Raundalen, som i likhet med Bugge er tilknyttet Senter for krisepsykologi i Bergen, hadde vært inne i flere rettssaker og bistått i oppfølging. Selv om han var den som – inntil da - hadde snakket med flest av de etterlatte barna i vår periode, hadde han likevel bare snakket med ni av 118.

Raundalen delte fagkunnskap som gikk direkte på hvordan barn som opplever dette kan reagere, og hva slags hjelp de kan trenge. Han fortalte også om hvordan han gjorde barna trygge på at han var en de kunne dele tankene sine med. Mange av Raundalens verktøy var også gode å ha med seg inn i intervjusituasjonen for oss:

“Når jeg møter barn i krise, og særlig de som har opplevd drap og tap av liv, så tenker jeg alltid at jeg må prøve å lytte så barnet snakker, og at jeg må snakke så barnet lytter. Jeg tenker også at jeg ikke må være for passiv og bare sitte og nikke, for da tør etter hvert ikke barnet å snakke med meg, jeg må heller ikke være overaktiv sånn at det høres ut som om jeg holder foredrag. Jeg tenker som en grunnregel at jeg har to ører og en munn, så jeg skal lytte dobbelt så lenge som jeg snakker.”

Slik nærmet vi oss barna.

Før vi tok kontakt, brukte vi Facebook og Instagram for «å bli kjent» med barna og kartlegge de ulike familienes nettverk: Hvem som var venner med hvem på Facebook, eller ikke, og hvilke kommentarer de la igjen på hverandres profiler, kunne fortelle oss mye om relasjonene. I enkelte tilfeller kunne vi se hvilke søskenflokker som var splittet, og hvilke familier som lå i strid med hverandre (offerets familie på den ene siden, gjerningspersonens på den andre). Selv fra ganske lukkede profiler var det mulig å hente ut informasjon: At noen har likt profilbildet til noen på Facebook, tyder på en form for kontakt.

Sosiale medier kunne også vise hvem av barna som var åpne overfor omgivelsene om drapet på forelderen. Noen postet minneinnlegg på årsdagen for drapet, hadde et profilbilde av seg selv med moren mens hun fortsatt var i live eller viste fram tatoveringer med mors fødselsdag eller dødsdato. Kommentarfeltene fortalte oss noe om hvordan omgivelsene, familien inkludert, forholdt seg til det som hadde skjedd.

Noen av barna hadde egne blogger, og flere steder fant vi innlegg både om drapet og om utfordringer de hadde slitt med i ettertid.

Endelig kontakt.

Vi innledet kontakten med å ringe og forklare hovedtrekkene i prosjektet og spørre om et møte for å diskutere hvorvidt det var aktuelt for dem å bidra i prosjektet. Vi gjorde det klart at disse møtene var uforpliktende for både dem og oss. Vi fulgte opp den muntlige henvendelsen med et brev hvor prosjektet og premissene ble grundig forklart.

Til forskjell fra ringerunden for å finne caser, den vi gjorde før kartleggingen, hadde vi en viktig åpningsreplikk denne gangen: Vi kunne fortelle at vi hadde kartlagt alle partnerdrap i den aktuelle perioden, at vi hadde funnet ut hvilke av ofrene som var foreldre, og at vi visste hvor mange barn de hadde etterlatt seg. Vi kunne også fortelle at ingen offentlige instanser – eller andre – hadde denne oversikten, verken over dem eller en eventuell oppfølging. Flere uttrykte at de syntes vi gjorde en viktig jobb, og vi opplevde at de som stilte opp satte pris på å få være en del av et stort og viktig prosjekt. At vi hele tida anstrengte oss for å bruke åpne og tilgjengelige kilder, ble også oppfattet som positivt. Hvis noen spurte: «Hvordan fant dere oss?», hadde vi et godt svar på det.

Noen av barna som fikk tilbud om å være åpne hovedcase, takket nei, men ville gjerne bidra anonymt i oppfølgingssaker.

Vi endte opp med å publisere intervjuer med ni etterlatte barn: Et norsk søskenpar som befant seg hos slektninger i Libanon – uten mulighet til å reise hjem, Jessica, Alexandra, “Sofie”, “Marius”, “Rikke” og søstrene Karine og Helene. ([Prosjektpresentasjon](#))

Casene våre gir dessverre neppe et helt riktig bilde av hvordan det går med barn som opplever at en forelder blir drept av den andre. Flere av barna vi vet at har hatt utfordringer på flere plan, ønsket ikke å bidra verken åpent eller anonymt. Sånn sett er det grunn til å tro at de som til slutt sto fram hos oss er blant de som har klart seg best.

Etikk

Allerede i juni 2014, altså nesten ett år før publisering, innkalte vi lederne våre og Dagbladets egen etikk-ekspert, redaktør John Olav Egeland, til det første av flere etikkmøter. På agendaen sto blant annet alder på barna vi ville intervju:

De yngste barna bør også ha en mulighet til å bli hørt i forbindelse med dette prosjektet. Dersom omsorgsperson/verge sier at det er i orden, ønsker vi da å intervju et barn under 18 år? Hva med et barn under 12 år? Finnes det måter å inkludere barnas stemmer i dokumentarfilmen uten å identifisere dem?

Begrunnet i prosjektets samfunnsbetydning mente møtet at det kunne forsvares å intervju barn under 18 år, til tross for at Vær Varsom-plakaten er svært streng på dette punktet. Det ble påpekt at foreldrenes samtykke ikke er tilstrekkelig for å intervju barn under 18 år, vi må gjøre egne, individuelle vurderinger i tillegg: Er det til barnets beste? Kan det skade barnet? Egeland påpekte at besteforeldre eller andre omsorgspersoner som skulle gi tillatelse til et slikt intervju kan ha en

agenda. Kanskje vil de selv fram i media, og derfor gir de full tillatelse til at vi kan intervju barna. Det er ikke godt nok.

Vi diskuterte også bruk av ulike skriftlige kilder: Dommeravhør, rettsavgjørelser i saker om foreldreansvar, og hva med en ambulanselogg der et barn har ringt for å varsle om drapet på mammaen sin? Ville vi kunne bruke stemmen fra telefonsamtalen i dokumentaren? Hva med det som sto i kommentarfeltene i den elektroniske undersøkelsen?

Barna i utlandet.

Barn som etterlates etter partnerdrap må ofte flytte fra nabolag, skole og venner, for å bo med slektninger eller fosterforeldre i en annen kommune eller landsdel. Barna som ikke er etnisk norske må som regel flytte enda lenger. Vårt utvalg inneholder barn som har måttet flytte til slektninger i land som Litauen, Tyskland, Polen, Nederland, Island og Libanon. Også disse barnas skjebner ville vi vite mer om, selv om de, naturligvis, var blant de vanskeligste å finne. Vi snakket med advokater, verger, tidligere naboer og andre fra lokalmiljøet for å få vite mer, deretter brukte vi tolker for å kontakte de nye omsorgspersonene. I alle disse sakene fikk vi vite mer om barnas situasjon, selv om vi ikke fikk snakket direkte med alle familiene.

Flyttingen fratar ikke bare barna kontakten med sine norske nettverk, de mister også oppfølgingen de ville hatt krav på i Norge.

I en av sakene viste det seg at barna hadde havnet i utlandet mot barnevernets og domstolenes vilje. Til tross for at omsorgssituasjonen var uavklart og barna som følge av omstendigheter rundt drapet bodde på hemmelig adresse, fikk slektninger ta barna med seg på ferie til sitt hjemland, Libanon. De kom aldri tilbake. Barnevernet valgte å henlegge saken, til tross for at barna også har norsk statsborgerskap. Vi fant ut at ingen fra Norge visste hvordan det gikk med disse barna. Verken advokater, verge eller barnevern hadde tatt seg bryet med å reise til Libanon og sjekke.

For å finne ut hvordan søskenparet hadde det reiste vi til Libanon. Vi møtte barna og slektningene og tilbrakte flere dager med dem. Det ble klart for oss hvilken juridisk og diplomatisk skvis disse barna hadde havnet i, og hvordan norske myndigheter hadde sviktet dem gjentatte ganger. Barnas situasjon framsto for oss som så oversett og uavklart at vi ikke kunne vente med å publisere deres historie til resten av prosjektet var klart. Vi valgte derfor å publisere denne fire måneder før resten av prosjektet. Etter publisering gjenåpnet barnevernet saken deres, og holdt flere møter med UD og barnas verge.

Dilemmaer.

Gjennom hele prosessen hadde vi møter hvor vi diskuterte etiske dilemmaer som handlet om anonymisering, varsling, ivaretagelse av intervjuobjekt mm.

Eksempler:

- * Vi har anonymisert noen av de etterlatte barna fullstendig av hensyn til hvilke konsekvenser intervjuet kan ha for dem videre når det gjelder sikkerhet og relasjoner til andre berørte. De øvrige casene er presentert uten etternavn for å gjøre dem vanskelig å søke opp på nett i ettertid.
- * I flere tilfeller er søsken skrevet ut av historiene, fordi de ikke har samtykket til å la seg intervju. Alle søsken er orientert om prosjektet, ingen protesterte.
- * «Sofie» var fem år da intervjuene foregikk og hadde verken mulighet til å forstå hvem vi var/hva vi gjorde, gi reelt samtykke eller skjønne rekkevidden av sin deltagelse i prosjektet. Besteforeldrene, drapsofferets foreldre, måtte gi samtykke og sammen med oss vurdere konsekvenser på hennes vegne. I det publiserte materialet er besteforeldrenes fortelling dominerende. Vi anser likevel casen som svært relevant, fordi vi gjennom besteforeldrenes fortelling og gjennom å følge henne tett over tid får et godt innblikk i hvordan fars drap på mor påvirker livet hennes.
- * Vi hadde egne skjemaer for varsling av de som ble berørt av at saken ble omtalt. For hver case satte vi opp ei liste over personer vi måtte kontakte før publisering, og vi delte dem inn etter hvem som måtte gi sin tillatelse, hvem som hadde tilsvaretsrett og hvem som måtte varsles. To drapsmenn var utvist, og vi klarte ikke å få tak i dem, til tross for ganske omfattende forsøk bl.a. via advokater og kjærester. En drapsmann satt på lukket avdeling. Advokaten hans hadde ikke lenger kontakt med ham. Sykehuset var lite villige til å formidle beskjed fra oss. De ville heller ikke si noe om hans evne til å forstå at barnas historie skulle publiseres.

Konsekvenser:

- Gjennom Dagbladets prosjekt har Norge for første gang fått oversikt over barna som etterlates etter partnerdrap. Vi har dessuten pekt på hvilke konsekvenser drapene kan få for disse barna og manglene i apparatet som skal følge dem opp.
- Helseminister Bent Høie uttalte i intervju med Dagbladet 7. mai at tilbudet til barna er mangelfullt: "Det er i dag for stor variasjon i tilbudet disse barna får i de forskjellige kommunene".
- Senter for krisepsykologi i Bergen har søkt myndighetene om å få status som et nasjonalt senter, med ansvar for oppfølging av barn som etterlates etter partnerdrap og kompetansespredning til lokale hjelpeinstanser. Søknaden er p.t. til behandling hos Helsedirektoratet.

- Under en samling for politi og barnevern i slutten av oktober 2015, varslet Grete Lien Metlid (leder for seksjon for volds- og seksualforbrytelser i Oslo politidistrikt) at politisamhandlingsrutinene mellom Oslo kommune og Oslo politi vil bli gjennomgått med tanke på om de ivaretar partnerdrapsbarna godt nok. Det vil vurderes å lage en egen veileder/rutine. Metlid foreslo på dette møtet og i intervju med Dagbladet 12.05 at alle partnerdrapsbarn, også de som ikke skal avhøres, heretter skal innom Statens barnehus.
- Oppfølgingen av de etterlatte barna ble i etterkant debattert i våre avisspalter og på sosiale medier. Både psykologer, politi, barnevernsfolk og sivile deltok.
- I en oppfølgingsartikkel 14/4-15 uttalte flere av barna som hadde deltatt at det hadde vært en god opplevelse og at de hadde fått bare positive tilbakemeldinger: "Jeg synes det var godt å få fortalt min egen historie, og jeg håper den kan hjelpe andre i samme situasjon," sa 17 år gamle Aleksandra.

Men fortsatt er det ingen i Norge som fører oversikt over hvordan det går med barn som etterlates etter partnerdrap.

Publiseringsliste – Barna som ble igjen

13.12.2014:	Det store sviket.	Magasinet og dagbladet.no
14.12.2014:	Vil lære av saken.	dagbladet.no
11.04.2015:	Spesial: Barna som ble igjen	dagbladet.no
11.04.2015:	Helene (5) og Karine (7) skulle feire bursdagen sin. I stedet tok pappa livet av mamma og seg selv.	Magasinet og db+
11.04.2015:	Norske barn på norsk jord kan ikke oppleve noe verre enn at mamma ligger i graven fordi pappa har drept henne	dagbladet.no
11.04.2015:	Aleksandra var sju år da mannen hun likte så godt knivdrepte mora hennes.	dagbladet.no
11.04.2015:	Når far dreper mor.	dagbladet.no og papirutgaven
12.04.2015:	Vi klarte ikke å beskytte datteren vår, men vi skal beskytte datteren hennes	dagbladet.no
12.04.2015:	52 barn mistet mamma eller pappa, til tross for varsler om vold og alvorlige trusler: - Blir oppgitt.	dagbladet.no
13.04.2015:	Jessicas stefar voldsanmeldt ni ganger på 18 måneder. Så drepte han mammaen hennes.	dagbladet.no
14.04.2015:	Fokuset er gjerne på offer og gjerningsperson. Ikke så mye på dem som blir igjen.	dagbladet.no
14.04.2015:	Dette gjør drapet litt mindre meningsløst.	dagbladet.no
15.04.2015:	52 barn mistet mor eller far tross varsler om vold eller trusler. Justisministeren begynner å bli utålmodig.	Dagbladet papirutgaven
16.04.2015:	Jeg hadde fem forskjellige psykologer på to år.	dagbladet.no og dagbladet papirutgaven
16.04.2015:	Drapsdømte "Martin" om møtet med sønnen sin i fengselet: - Du gjorde sånn at mamma døde.	dagbladet.no

16.04.2015:	<u>Håkon drepte mammaen til den vesle dattera si: - Det er min feil at hun aldri blir kjent med moren sin. Eller faren.</u>	dagbladet.no
16.04.2015:	<u>Selv om pappa har gjort noe grusomt, innså jeg at jeg fortsatt har en forelder som er glad i meg. "Marius" var 13 år da faren ble fengslet for å ha drept moren.</u>	dagbladet.no
16.04.2015:	<u>Når myndighetenes taushet tar liv.</u>	dagbladet.no og papirutgaven
18.04.2015:	"Far. Etter drapet på mor."	Magasinet
21.04.2015:	<u>Når pappa har drept mamma: - Å frata et barn retten til å treffe sin far, kan oppleves som dobbel straff.</u>	dagbladet.no
24.04.2015:	<u>Kode 6-barna må leve sine liv i skjul.</u>	dagbladet.no
25.04.2015:	"Det var et helvete."	Dagbladet papirutgave
26.04.2015:	<u>Jeg var den siste som trodde at han hadde gjort det.</u>	dagbladet.no
03.05.2015:	<u>Krisepsykologer vil sikre tiltak for "barna som blir igjen".</u>	dagbladet.no
04.05.2015:	"Høie kan hjelpe etterlatte barn."	Dagbladet papirutgave
07.05.2015:	<u>Tilbudet er for mangelfullt.</u>	dagbladet.no
11.05.2015:	<u>Frykter for oppfølgingen.</u>	dagbladet.no
12.05.2015:	"Kan du bli mammaen min?"	Dagbladet papirutgave
13.05.2015:	<u>Dersom barnet har vært vitne til vold kan et møte med far være utrygt og skremmende.</u>	dagbladet.no og papirutgave
26.05.2015:	"Vi må bry oss."	Dagbladet papirutgave
31.05.2015:	<u>Nina var sju år da faren drepte moren hennes. Han kamuflerte det som en brødristerulykke.</u>	Magasinet + Dagbladet Pluss

VEDLEGG

BLANK SIDE

MAGASINET

LØRDAG 13. DESEMBER 2014

Dagbladet

To små barn ser far drepe mor. De blir tatt ut av landet, og norske myndigheter gjør ingenting for å hjelpe dem.

BARNA NORGE SVIKTET

FOTO: ANTON LILANDEN

MARIT BREIVIK I PORTRETET

MARLON BRANDOS TAPTE PARADIS

BLOGGER SOPHIE ELISES NEDTUR

HÅVARD TJORA OM LEKSER

HOVEDSAKEN

Tekst: Rønnaug Jarlsbo og Ingrid Sandved Nordli

Foto: Anton Ligaarden

De så far drepe mor.
Så raknet det norske
sikkerhetsnett.
Nå er søskenparet
fanget i Libanon.

DET STOR

A young girl with dark hair tied back, wearing a bright pink sleeveless dress with ruffles, is standing in a room with reddish-pink walls. She is pulling a blue curtain with a large floral pattern. To her left is a window with black bars, and a bed with a blue and yellow patterned blanket is visible in the lower left corner. The room is dimly lit, with light coming from the window.

Ute av syne, ute av sinn: For to år siden dro den ti år gamle norske jenta og storebroren på juleferie til slektninger i Libanon. Som følge av en familiekonflikt ila libanesiske myndigheter dem utreiseforbud og forårsaket at de aldri kom hjem til skolestart i Oslo.

ESVIKET

«FAREN MIN DREPTE MOREN MIN! FAREN MIN DREPTE MOREN MIN, OG JEG SÅ DET!»

GUTTEN (12)

Norske: I halvannet år etter at moren døde, fortsatte søskenparet dagliglivet i omgivelsene hvor de er oppvokst. Så dro de på ferie. Og vendte aldri hjem igjen.

Foto: Privat

Luft og kjærlighet: Morfar er stolt av barnebarna og særlig imponert over hva de

◉ **HOVEDVEIEN FRA BEIRUT** stiger rask og kaotisk oppover fjellsida. Trafikken bukker seg offensivt gjennom den ene lille byen etter den andre, forbi militære sjekkpunkter av bildekk og striesekker, utbombede sementskall fra borgerkrigen på 70- og 80-tallet og eksklusive, små slott bak høye gjerder. I en anonym bygård i en middels stor landsby i fjellene, bor familien til kvinnen som ble drept i Oslo i 2011: faren, moren, broren, de to søstrene – og den døde kvinnens to barn på ti og tolv år. To norske barn, med gyldige norske pass. Som er ignorert av norske myndigheter.

I første etasje driver barnas ugifte onkel et legefellesskap, i andre etasje har han og foreldrene hver sin romslige leilighet med veranda. På en beskjeden kirkegård, et steinkast unna, mellom to anonyme gravsteiner, ligger barnas mor begravet.

- HEI.

Ei spinkel jente smyger seg stille inn til dørkarmen. I tv-stua bak henne flimrer en tegnefilm på arabisk over

en diger flatskjerm. Stemmen hennes er lav, nesten uhørlig. Håndtrykket er svakt, blikket unnvikende, men samtidig nysgjerrig.

Bak henne dukker storebroren opp. Han hilser kort og alvorlig, og gir raskt beskjed om at han ikke vil snakke norsk. Selv om norsk var førstespråket deres de første ti åra av livet hans, foretrekker han nå engelsk. Eller arabisk, barnas nye dagligspråk.

Ute på verandaen står oransje plaststoler og et lite bord. Onkel forlater oss med barna for at vi skal få snakke i fred. Lillesøster stirrer ned på hendene sine. Mellom fingrene knuger hun en papirserviett sammen til en liten, hard ball. Det begynner å bli lenge siden hun snakket norsk med andre enn broren. Med sped stemme besvarer hun spørsmålene om hverdagslivet sitt med korte ord og setninger. Broren sitter taus og stram på stolen ved siden av. Begge er tydelig ubekvemme med situasjonen. Da vi spør hva de er engstelige for, begynner guttekroppen å riste ukontrollert. Hikstene kommer støtvis:

- Faren min drepte moren min! Faren min drepte moren min, og jeg så det!

28. MARS 2011 dreper en 47 år gammel mann sin 38 år gamle kone med kniv i familiens hjem i Oslo. De er begge norske statsborgere, opprinnelig fra Libanon. Deres to felles, norskfødte barn er vitner til drapet. Ifølge dommen fra Oslo tingrett forsøkte den da åtte år gamle sønnen å hjelpe moren, og å få faren til å ringe etter hjelp. Han ble sendt på foreldrenes soverom med den seks år gamle lillesøsteren, med beskjed om å sove. Da barna våknet neste morgen, fant de moren død.

Faren var forsvunnet.

De to barna blir i praksis foreldreløse den marsdagen i 2011. Barnevernet plasserer dem i et beredskapshjem. Moren sendes i kiste til familien i Libanon, faren varetektsfengsles på Dikemark psykiatriske sykehus i Asker. I august klarer han å rømme, men blir funnet igjen noen timer seinere. Oslo tingrett idømmer ham

får til på skolen, etter alt de har vært igjennom. Huset storfamilien bor i nå, har han selv tegnet og bygget for 32 år siden. Planen er å bygge inn takterrassen, slik at barnebarna kan bo der når de blir voksne.

seinere tvungent psykisk helsevern.

I april 2013 gikk to parter rettens vei for å få foreldresvaret for barna: barnas psykisk syke far og avdødes søster og bror i Libanon. Alle ble vurdert som uegnet. I henhold til norsk lov skal barnevernet i slike situasjoner finne et nytt hjem til barna. Men da avgjørelsen falt, var barna i Libanon med tante og onkel, som da hadde midlertidig foreldresvar. De skulle besøke besteforeldrene i juleferien, men kom aldri hjem til skolestart i Norge. Begrunnelsen var at libanesiske myndigheter nektet dem å forlate landet, fordi fars familie hadde anlagt sak i Libanon for å få foreldresvaret for barna. Inntil saken er avgjort i den lokale, religiøse domstolen, kan ikke barna forlate landet.

I januar er det to år siden.

VI MØTER BARNa flere ganger i løpet av ei ukes tid i Libanon. Ettersom ingen har formelt foreldresvar for dem, har Magasinet valgt å anonymisere søknene.

Det er mors bror (39) og den ene søsteren (32) som har svart ja på Magasinets forespørsel om å komme til Libanon og intervju barna. I løpet av de to åra som er gått siden de tok med barna hit, er det ingen fra Norge som har oppsøkt dem. Tante og onkel opplyser at barna er skeptiske til vårt besøk, men at de vil snakke med oss.

Hver gang barna får spørsmål om minner fra Norge, svarer de unnvikende. De svarer at de verken husker navn på steder eller venner. Ingen i vennekreten, ingen i barnevernet, ingen lærere, ingen advokat. Når vi spør om de er redde, svarer de ja. Når vi spør hva de er redde for, bryter de ut i gråt.

- Vi er redde for pappa!

- Vi vil være her, med familien vår. De er de eneste som kan beskytte oss, sier de.

DRAPSNATTA blir barna, ifølge rettsdokumentene, vekket av at foreldrene krangler. Mor vil at far skal ta medisinen sine, far nekter. Far har slitt med psykisk

sykdom i mange år, trolig siden begynnelsen av 90-tallet. Han er deprimer og hører stemmer. Han har vært inn og ut av behandlingsapparatet siden 2003, og hatt en alvorlig, psykiatrisk diagnose siden 2007. Denne natta ringer mor legevakta. Hun blir bedt om å ta med mannen dit. Det rekker hun aldri.

Da barna våkner morgenen etter, står politibetjenter og ambulanspersonell utenfor døra. De tar med seg den døde kvinnen, og finner ektemannen vandrende rundt i nabolaget. Barna tas hånd om av barnevernet. To uker etter drapet begravnes kvinnen i Libanon, omgitt av slektninger og venner. Barna er ikke til stede. De er i Norge, hvor barnevern, skole og et stort vennenettverk jobber for at livene deres skal komme på skinner i vante omgivelser.

I nesten ett år bor søskenparet i et beredskapshjem. De fortsetter på den samme skolen, leker med de samme vennene, og går på de samme fritidsaktivitetene. Hun på ballett, han på fotball. I denne perioden oppfattes barna som sunne og

«Vi vil være her, med familien vår. De er de eneste som kan beskytte oss.»

SØSKENPARET

- tilpasningsdyktige, til tross for at de har vært utsatt for store psykiske belastninger.

ETTER BEGRAVELSEN i Libanon går kvinnens familie gjennom eiendelene og papirene hennes i barndoms-hjemmet, hvor hun og barna ferierte årlig. Blant bøker og bankutskifter finner de et håndskrevet brev datert 27. september 2009. Det er skrevet både på arabisk og norsk: «Jeg ønsker at min far eller min mor eller mine søstre eller min bror kan ta omsorgen over barna mine, (...), hvis det skjedde noe til meg (...) og til mannen min (...)».

- Vi var ikke i tvil: Vi måtte følge vår søsters ønske. Bare en mor vet hva som er best for barna sine, sier tante.

- Vi kom raskt til at det eneste riktige ville være å ta vare på dem i Norge. Det er der de er født, der de er vokst opp, der de hører hjemme. De er norske. Men det var ingen lett avgjørelse. Ingen av oss har egne barn eller erfaring med å oppdra barn, dessuten hadde vi jobbene og livene våre her.

Tante nikker mot kjøkkenet, hvor foreldrene i slutten av 70-åra er i ferd med å gjøre i stand til lunsj, sammen med storesøsteren (44).

- Foreldrene våre er gamle, søsteren vår er handikappet. Vi må ta vare på dem, samtidig som vi er de eneste som kan ta vare på barna. Derfor foreslo vi for barnevernet at broren min og jeg kunne bytte på å bo i Norge. Det syntes de var en veldig god idé, forteller tante.

Nesten ett år etter drapet, flytter barna fra beredskapsfamilien og inn i en leilighet sammen med tante og onkel fra Libanon. Slektningene har hatt midlertidig foreldreansvar siden juni 2011, men de praktiske sidene ved flytting til Norge har tatt tid.

- Barnevernets ansatte lovet å gjøre alt de kunne for å hjelpe oss med etableringen i Oslo. Derfor sa jeg opp jobben min som lærer. Broren min stoppet inntaket av pasienter ved legeklinikken sin. Så dro vi, sier tante.

De første ukene får de ekstra tett oppfølging for å lære å bli en familie. Barnas slektninger og barnevernet samarbeider godt om omsorgen. Familien får dekket husleie, elektrisitet og nødvendige utgifter for barna. Tante og onkel følger opp barnas fritidsaktiviteter og skolegang, og sørger for at de møter til samtaler hos psykolog. I helgene er de på utflukter og turer, til museer og lekeplasser.

UTOVER HØSTEN 2012 begynner samarbeidet ifølge tanten å skurre.

- Den første leiligheten de tilbød oss var altfor liten. Den hadde bare plass til én av oss voksne av gangen, så det var umulig å leve som en familie der. Derfor takket vi nei. De barnevernansatte virket irriterte, og sa at denne leiligheten var det de kunne tilby, men vi holdt på vårt. Det gikk flere måneder før vi fikk tildelt en større leilighet, forteller tante.

Onkel og tantes pengebruk er på dette tidspunktet blitt et tema hos barnevernet. De er bekymret for om barna får det de trenger av klær og utstyr.

- Barnevernet understreket stadig at pengene vi fikk var til barna. Men hva skulle vi som tok oss av dem leve av? Ingen tok initiativ til å hjelpe meg med å finne en jobb. Forventet de at jeg skulle tigge på gata? spør tante.

- Da barnevernet kom på besøk, var de høyt og lavt, inni skap og oppå hyller. Vi følte oss kontrollert, ja nærmest forfulgt, sier tante.

- Jeg husker blant annet at de fant en gammel, hullete pysjamas etter søsteren min, som barna hadde tatt vare på. Den var et minne, noe som knyttet dem til henne. Barnevernet brukte den som bevis på at vi ikke kjøpte klær til barna.

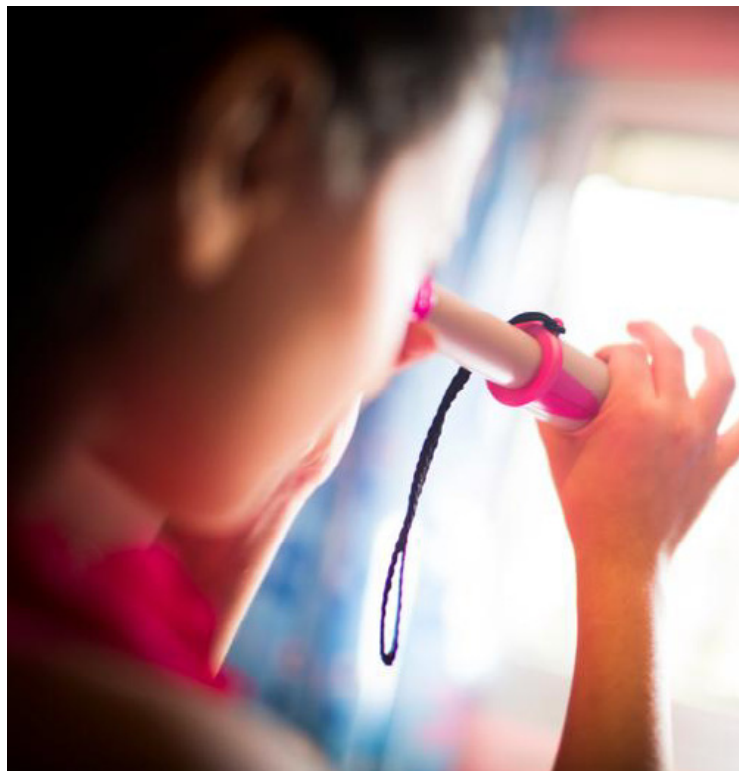
Kontrasten mellom barnevernets opplysninger og Magasinets intervjuer med tanten og onkelen, tyder på svært ulike oppfatninger av oppfølgingen familien fikk i denne perioden.

- Alle voksenpersoner rundt disse barna kunne gjort en bedre jobb, sier advokat Anniken Qvale, som har representert tanten og onkelen inntil deres rett til fri rettshjelp opphørte i sommer. Hun mener likevel at det var et stort sprik mellom hennes klienters forventninger og barnevernets muligheter:

- De fikk usedvanlig god oppfølging og økonomisk støtte av barnevernet, men hadde nok ikke tenkt godt nok gjennom hvordan det ville bli å starte et nytt liv i Norge, sier hun.

BARNEVERNSTJENESTENS BEKYMNING øker, blant annet fordi barnas væremåte har endret seg. Barnevernet mener det skyldes at onkel ikke vil akseptere at barnas far er dømt til tvungen psykisk helsevern. Han oppfattes som ubehagelig i møte med offentlige instanser, og barnevernet mener at han spoler etableringen av familien i Norge. De oppretter undersøkelsessak overfor familien, fordi de tviler på onkels evner som omsorgsperson.

I stua i Libanon smiler barnas mor fra et fotografi på veggen. Hun har på seg svart kappe og firkantet avgangshatt. Da hun flyttet til Norge i 2000, var det med ●

Hardtarbeidende: De elsker skole og lekser og drømmer om å bli pilot og å jobbe i reisebyrå. Da barna kom til Norge, snakker de arabisk hjemme og får undervisning på engelsk og arabisk på skolen. Skolen er dyr, og selv om de har et norsk pass, må mors familie betale alt av egen lomme.

Dobbelt belastet: Hvis Libanon i likhet med Norge hadde undertegnet Haag-konvensjonen, ville de vært raskt komplisert ytterligere av at barna i tillegg til å være norske, er libanesiske statsborgere. Til tross for at skolen er dyr, må mors familie betale alt av egen lomme.

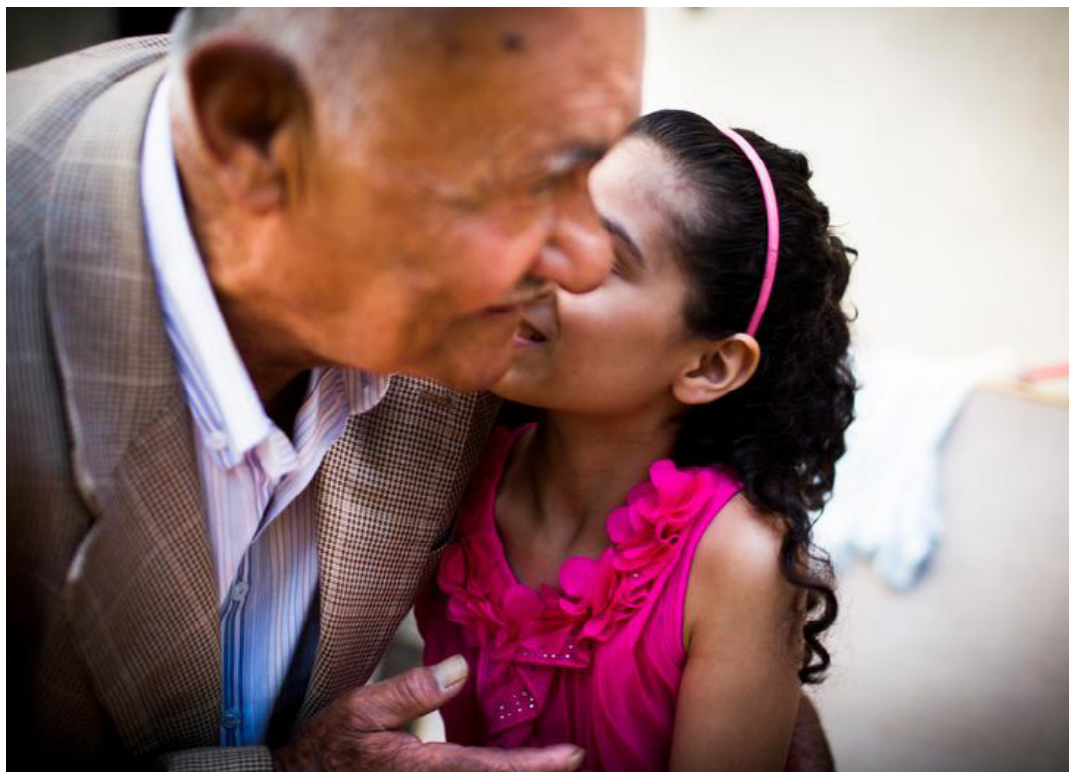
h til Libanon, var norsk deres førstespråk. I dag
barna har store erstatningsbeløp på konto i

Kjente stier: Da moren levde, var besteforeldrenes hjem i Libanon familiens feriested. I dag er huset utenfor Beirut det eneste stedet barna sier at de føler seg trygge.

øddt til å tilbakeføre barna til Norge. Saken
affesaken mot far og foreldreansvar er avgjort i

Sorg og kjærlighet: Mannen som tok fra dem datteren og tvang barnebarna til å bevitne drap, ble av Oslo tingrett dømt til tvungent psykisk helsevern. Besteforeldrene sliter med å akseptere at svigersønnen slipper fengselsstraff.

«Da barnevernet kom på besøk, var de høyt og lavt, inni skap og oppå hyller. Vi følte oss kontrollert, ja nærmest forfulgt»

BARNAS TANTE

Tungt ansvar: Etter søsterens død fant de en et brev hvor hun ba om at familien tok seg av barna, dersom noe skulle skje med henne. Siden har barnas tante og onkel, sammen med besteforeldrene, gjort alt de kan for å ivareta barnas beste. Men en rekke uforutsette hendelser har gjort oppgaven både vanskeligere og tyngre enn de kunne forutse.

● En bachelorgrad i arabisk litteratur i bagasjen. Hun ønsket ifølge søsteren å fortsette studiene og ta en mastergrad i Oslo, men fikk i stedet jobb som saksbehandler i UDI.

- Vet barna hva psykisk sykdom er?

Magasinets spørsmål utløser en lang diskusjon mellom onkel og tante, som er henholdsvis lærer- og legeutdannet.

- Vi vet ikke, medgir de til slutt, og legger til at de aldri har snakket med barna om psykisk sykdom, verken generelt eller konkret.

- Vår oppgave er å skjermes barna. Hvis de vil snakke med oss, så svarer vi, men dere har jo selv sett hvordan de reagerer når dette emnet kommer opp.

Da vi spør barna om noen har fortalt dem hvor far befinner seg, bryter de igjen ut i kraftig gråt. Selv ikke da de får høre at faren er låst inne og sannsynligvis vil være det i svært lang tid, roer de seg.

Tante rister oppgitt på hodet.

- Det vet vi jo ikke om han vil være, sier onkel.

- Det vi vet, er at han klarte å rømme da han satt i varetekt. Og vi er blitt fortalt at han kan erklæres frisk og slippe ut når som helst. Hvem vet hva han gjør da? For oss er det viktigst å overbevise barna om at vi vil passe på dem uansett hva som skjer. Om jeg så må betale med mitt eget liv, vil jeg gjøre alt i min makt for å beskytte dem.

Barnevernstjenesten avsluttet undersøkelsessaken før juleferien i desember 2012. En sakkyndig psykolog ble engasjert av domstolen for å vurdere barnas omsorgssituasjon, og barnevernet bestemte seg for å styrke oppfølgingen og hjelpe familien økonomisk, inntil saken om permanent foreldreansvar var avgjort.

- **NÅ, SYNES DERE** det ser ut som et fint og normalt liv? spør morfar, og kikker fornøyd rundt seg i husets

barneværelse.

Veggene er malt i jentas yndlingsfarge, rosa, mens gardinene er blå, etter guttens ønske. Det har gått tre dager siden vårt første møte. Barna er fortsatt skeptiske, men spenningsnivået er betraktelig lavere. De har vist oss rundt i hagen som forsyner familien med druer, epler, fiken, valnøtter, medisinske urter og krydderplanter. De har introdusert oss for huskatten og for nabovenninna (11), som uten oppfordring ramser opp på norsk: «Jeg heter (...). Jeg har det bra. Hvordan har du det?»

Om fortida i Norge er barna tausere. Men de forteller at mamma like gjerne lagde fiskekaker og kjøttkaker, som libanesiske retter.

Nå sitter de bøyde over et puslespill med 1000 brikker. Mormor har åpnet skap og skuffer, og stolt vist fram penkjoler og vinterklær, skoleuniformer og fritidstøy. Hun har gått minst tre turer opp og ned trappene fra boden i etasjen under med favnen full av leker. Rommet er fylt opp med fjernstyrte helikoptre og biler, snakkende babydukker og Barbie-dukker med mote-riktige garderober, Lego-klosser og plastilina, brettspill og leketelefoner. På gulvet spankulerer ei klukkende plasthøne fram og tilbake, av og til stopper den og slipper et liksom egg ut av ei luke under stjerten.

- Alt er gaver fra familien vår, sier jenta.

- De elsker oss, derfor kjøper de alt til oss.

På bordet ligger engelske og arabiske skolebøker sammen med norske Donald Duck-pocketer og en norsk utgave av Roald Dahls «Matilda». Jenta forklarer at læreren i Norge pleide å lese boka høyt for klassen.

- Jeg liker Matilda. Hun er så smart, legger hun til.

Mens hun snakker norsk, tar hun stadig små pauser, som om hun leter etter glømte glosser. Hun forteller at hun elsker skolen, og broren nikker samtykkende. Han sier han liker at de har mye lekser, mye mer enn i

Norge. Begge har matte som yndlingsfag. Hun håper hun kan jobbe i reisebyrå og selge flybilletter når hun blir voksen. Brorens drøm er å bli pilot.

- **DET VAR ALDRI MENINGEN** at vi skulle bli værende i Libanon. Barna skulle tilbake til skolestart i Norge, sier onkel.

Avtalen var at de skulle feire jul hos besteforeldrene, og så reise hjem til Norge for å være på plass første skoledag i 2013.

Burde onkel og tante forutsett at de løp en risiko ved å ta barna med seg til Libanon? Burde barnevernet vært bekymret da onkel og tante ba om å få ta med niesen og nevøen på juleferie?

- Onkel og tante hadde sagt at de ville flytte tilbake til hjemlandet dersom de fikk permanent foreldreansvar, sier Hilde Marie Myrvold, som i dag er leder for barnevernstjenesten i Sagene bydel. Hun var ikke leder for kontoret i perioden barna fikk oppfølging, men har satt seg inn i saken, og uttaler seg i samråd med barnas verge, som ble oppnevnt av fylkesmannen i desember 2013.

- Men det var ingenting som tilsa at vi ikke burde la dem ta med barna på juleferie i 2012, eller at vi burde vært bekymret for om de kom tilbake eller ei. Vi hadde heller ingen juridisk mulighet til å hindre dem, fordi de hadde midlertidig ansvar, sier Myrvold.

Selv om barnas far har undertegnet en erklæring som sier at ingen i hans familie vil forsøke å holde barna tilbake ved et eventuelt besøk i Libanon, skal onkelen i juleferien ha fått en telefon fra fars familie, som bor i nabolandsbyen. De varslat at de ville kreve foreldreansvaret for barna. Ifølge onkelen fikk han en ny telefon rett før avreise til Norge. I telefonsamtalen advarer familiens advokat dem mot å dra til flyplassen. Den lokale, religiøse domstolen skal ha utstedt

Ny hverdag: I Norge drev de med ballett og fotball ved siden av skolen. I Libanon er skole og familieliv viktigst. I helgene drar familien på tur til fjellet eller på landet – slik barna var vant til i Norge.

Til den det måtte angå...: I sommer henvendte onkel seg til den norske ambassaden for å få hjelp til å beskytte barna i de pågående konfliktene med drapsmannens familie. Ambassadesekretæren skrev et brev til en ukjent adressat. Siden har ikke familien hørt noe.

Mange munner å mette: Onkelen er utdannet lege og driver et legefelleskap i etasjen under leiligheten. Han og søsterens lærervikariat skal forsørge storfamilien: Besteforeldrene, en handikappet tante og de foreldreløse norske barna.

utreiseforbud overfor barna inntil rettssaken om foreldreansvar er avgjort.

- Vi fryktet at barna skulle bli tatt fra oss og plassert på barnehjem, hvis vi ble observert på flyplassen. Derfor torde vi ikke å dra, forteller onkel.

Magasinet er blitt forelagt en oversatt, skriftlig versjon av en kjennelse fra domstolen i Libanon, som sier at de to barna ikke får forlate landet inntil tvisten om foreldreansvar er avgjort. Den er datert nesten fire måneder etter at barna skulle vært tilbake i Norge, 27. mars 2013.

21. januar 2013, da det var et faktum at familien ikke kom tilbake etter juleferien, anmeldte barnevernet onkel for barne bortføring. Onkel, som hadde reist til Norge for å hente klær og leker til barna på det tidspunktet, ble kalt inn til avhør.

- Etterpå fikk vi beskjed om at saken var henlagt på grunn av bevisets stilling. Politiet henviste til at dette var en sak for diplomatiet, forteller Myrvold.

Når et barn blir bortført til, eller holdt tilbake i et land som ikke har undertegnet Haagkonvensjonen og Norge dermed ikke har noen avtale med, er det Utenriksdepartementet som håndterer saken. Dette gjelder Libanon. Myrvold har ikke funnet noe i barnas saksmappe som viser at barnevernet meldte sin bekymring videre til Utenriksdepartementet.

28. APRIL I ÅR ga den lokale religiøse domstolen i Libanon drapsmannens foreldre rett til samvær med de to norske barna hver lørdag.

- Det har vært grusomt, slår onkel fast.
- Siden jeg nekter å overlevere barna til den familien, har domstolen sendt en mann hit for å hente dem. Hver gang han kommer, bryter nevøen min sammen i gråt. Han skjelver og blør neseblod.

- Hvor mange ganger har det skjedd?

- Domstolens utsending har kommet tre ganger mens vi har vært her. De siste lørdagene har jeg sørget for at vi ikke er hjemme.

Onkel har innhentet to legeerklæringer som dokumenterer barnas reaksjoner, og som han bruker som begrunnelse for familiens boikott av samværsavtalen. Han har også dokumenter som viser at nye rettsprosesser om samvær og foreldreansvar for barna er i gang. Familien har dessuten levert en stevning til en libanesisk domstol, hvor de krever etterforskning av drapet i Norge. De ber blant annet om at drapsmannens nærmeste familie etterforskes for medvirkning, og at gjerningsmannen selv må sone i fengsel dersom han vender tilbake til fødelandet.

- Vi elsker disse barna. Nå handler livene våre om å ta vare på dem, sier tante og onkel gang på gang.

Førstkommende mandag fortsetter rettsforhandlingene i den lokale, religiøse domstolen. Magasinet har gjentatte ganger - uten hell - forsøkt å komme i kontakt med drapsmannens familie. Vi har også forsøkt å få en kommentar fra libanesiske myndigheter. Rett før denne reportasjen gikk i trykken, ba den libanesiske ambassaden om at vi sender et offisielt brev med eventuelle spørsmål.

STOREBRORS RØDE PASS er fortsatt gyldig. Lillesøster har akkurat fått fornyet sitt på den norske ambassaden i Beirut. Men der de ligger på salongbordet i stua, virker de ellers så verdifulle heftene fullstendig ubrukkelige: Reiseforbudet fra den religiøse domstolen gjelder til rettstvisten om foreldreansvar er avgjort, eller til de fyller 18 år. I sommer henvendte onkel seg til den norske ambassaden i Beirut for å få hjelp til å beskytte barna mot avgjørelsene til de lokale domstolene. Han viser fram et dokument som er datert 11. august 2014, og undertegnet av en førstesekretær ved

ambassaden. Brevet, adressert «To whom it may concern», avsluttes slik:

«The Norwegian Embassy in Beirut wishes to underline the fact that the children are Norwegian, born and raised and have their natural residence in Norway. (...) The Embassy would be grateful for any assistance in returning the children to Norway.»

Når Magasinet kontakter førstesekretæren, sier hun at hun ikke kjenner til om ambassaden har foretatt seg noe mer for barna. Kommunikasjonsavdelingen i Utenriksdepartementet svarer i en e-post at de har lite informasjon i saken, men at de «er i ferd med å undersøke om det er grunnlag for å gjøre mer».

- Ingen har spurt hvordan det går med barna. Ingen har vært her for å se selv, sier onkel og tante.

- Hvis man har ansvaret for noen, ringer man vel i hvert fall en gang i året og hører hvordan det står til?

Tante mener barna burde hatt regelmessig oppfølging fra psykolog, men sier at deres økonomiske situasjon ikke tillater noe sânt. Familien hevder å ha store utgifter i forbindelse med rettsprosessene i Libanon, og mottar, etter det Magasinet kjenner til, ingen økonomisk støtte fra Norge. Det siste året har «oppfølgingen» av barna begrenset seg til at en bekjent av familien som er psykolog, gir sin vurdering av dem etter uformelle sammenkomster. Barna er ikke klar over at dette skjer. De tror det dreier seg om alminnelige hverdagssamtaler med en familievenn.

Tante sier at hun for snart ett år siden kontaktet barnas verge i Norge, for å høre om de kunne få overført noe av erstatningen barna fikk etter tapet av moren for å dekke utgiftene til barnas engelskspråklige privatskole. Pengene står på en sperret norsk konto, som barnas verge i Norge har råderett over.

- Vergen har til dags dato ikke svart på forespørselen min. I stedet sa han at han kanskje skulle ta seg en tur

ned hit. Jeg sa at han var hjertelig velkommen. Det var i februar. Siden har jeg ikke hørt noe, forteller hun.

HOS FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS, står barnas biologiske far, morens drapsmann, oppført som hoved-verge. Han er fortsatt underlagt tvungent psykisk helsevern. Advokat Arne Berdal ble oppnevnt som midlertidig verge i desember 2013, og er dermed den som skal ivareta barnas personlige og økonomiske forhold. Loven sier også at når barnet er over tolv år, skal vergen høre hva barnet sier, før avgjørelser tas. Gutten i denne historien fylte tolv år i sommer. Advokat Berdal har aldri truffet eller på annen måte vært i direkte kontakt med barna.

- Nei, men jeg har hatt kontakt med tanten via e-post. Hun lurte på om det var mulig å bruke penger barna har på konto her i Norge til skolegang. Det er det for så vidt ikke noe i veien for, men hun spurte om et ganske betydelig beløp, og jeg følte ikke at vi fikk diskutert saken ferdig. Da jeg ikke hørte noe mer fra henne, ble det aldri til at jeg overførte noe, sier han.

- Hva har vergeoppdraget innebåret for deg hittil?

- Jeg skal ivareta barnas økonomiske og personlige forhold. Oppdraget innebærer blant annet føring av selvangivelse, sier Berdal, og opplyser at barna i tillegg til oppreisning og erstatning for tap av forsørger, får utbetalt barnepensjon til kontoen han råder over.

Men barna får altså ikke se noen av disse pengene. Det betyr også at de skatter til Norge, til tross for at de ikke har anledning til å benytte seg av norske velferdsgoder.

- Årsaken til det er jo at de urettmessig er tatt ut av landet, og at norske myndigheter ikke vet hvordan de skal få dem tilbake, sier Berdal.

- Kjenner du til om norske myndigheter har foretatt seg noe for å få barna hjem?

- Da jeg fikk oppdraget, fikk jeg opplyst at myndighetene gjorde noe innledningsvis, men ikke nådde fram.

- Har du foretatt deg noe for å få dem hjem?

- Nei, jeg snakket med tantens norske advokat og fikk inntrykk av at det ikke var aktuelt for dem å komme tilbake til Norge.

- Kunne norske myndigheter ha gjort mer for disse barna?

- Det er vanskelig å si, jeg tror ikke det, så lenge familien er overbevist om at barna har det best der de er.

- Hva med deg, kunne du ha gjort mer?

- Det måtte først og fremst være å gjøre det samme som dere har gjort: Å besøke dem og forsikre meg om at de har det greit. Det inntrykket har jeg i og for seg fått gjennom informasjon fra tanten og hennes advokat her i Norge.

- Begrenser det ditt oppdrag at barna ikke oppholder seg i Norge?

- Nei, planen var å besøke dem i vår, men det ble ikke noe av. Jeg hadde klarert besøket med fylkesmannen, men fikk rett og slett ikke tid.

- Tror du at du noen gang kommer til å dra og besøke barna, slik at du kan se selv hvordan de har det?

- Ja, det er på planen.

DET ER IKKE BARE NORSKE MYNDIGHETER og vergen barnas familie i Libanon etterlyser bistand fra.

- Barna har en egen advokat i Norge. Denne advokaten har vi heller ikke hørt noe fra etter at barna kom hit. Hvor er hun? Barna er definitivt i en situasjon hvor de trenger advokat, sier onkel.

Advokaten er Mette-Yvonne Larsen, som ble oppnevnt som bistandsadvokat for barna i forbindelse med tildeling av midlertidig foreldreansvar på forsommeren 2011.

- Jeg besøkte barna mens de bodde i beredskaps-hjemmet. Etter at tanten og onkelen tok dem med til Libanon, forsøkte jeg å få kontakt med dem på telefon, men onkelen lot meg ikke snakke med dem. Til slutt sa han at barna ikke ville snakke med meg fordi de ikke var fornøyd med jobben jeg hadde gjort for dem. Saken er at jeg aldri fikk anledning til å gjøre noe for dem etter at de reiste til Libanon. Jeg ble regelrett hindret i å utføre mitt oppdrag, sier Larsen.

- Disse barna er rettsløse! Det som har skjedd i denne saken skal ikke skje.

Larsen mener Utenriksdepartementet burde ha vært

Kjærkommen avkobling: En bursdag hos en liten slektning er en kjærkommen mulighet for sorgløs lek og moro.

«Siden jeg nekter å overlevere barna til den familien, har domstolen sendt en mann hit for å hente dem. Hver gang han kommer, bryter nevøen min sammen i gråt. Han skjelver og blør neseblod.»

BARNAS ONKEL

kontaktet.

- Utenriksdepartementet kunne eventuelt ha koblet inn norsk politi og fått bistand til å hente barna. Barna kunne vært akutt plassert når de kom tilbake hit, deretter kunne man tatt stilling til hvor de skulle bo, sier advokaten, som på et tidspunkt også vurderte å reise til Libanon selv.

- Jeg ville ha med meg barnevernet og en sakkyndig og dra ned og finne dem. Domstolen sa seg villig til å dekke kostnadene for reisen. Jeg henvendte meg til barnevernet om dette våren 2013, men barnevernet ville ikke være med. Seinere fikk jeg et brev fra det aktuelle kontoret, hvor det sto at de ikke ville foreta seg noe mer i saken. Og jeg kunne jo ikke dra dit alene, ta en unge under hver arm og stikke av, sier advokat Larsen.

Nesten to år etter at barna forlot landet, er en tilbakeføring til Norge fortsatt riktig, mener hun.

- Det er ingen som har foreldreansvaret for disse barna, derfor befinner de seg på en måte i et rettsstomt rom. Hvis barna ikke har det bra, er det aldri for seint å gjøre noe for at de skal få det bedre. Det som er virkelig ille i denne saken, er at ingen har vært der nede og undersøkt hvordan de har det. Særlig siden barnevernet og den sakkyndige psykologen var svært bekymret for deres psykiske helse. Etter min mening har barnevernet fortsatt et ansvar for dem.

- Hvordan har Norge kunnet slippe disse barna så

Under en annen himmel: Det er gått to år siden de fikk beskjed om at de ikke kunne forlate Libanon. Barna har ikke lyst til å snakke om landet de er født og oppvokst i, eller livet de hadde der.

● lett?

– På meg virker det som om «ute av syne» betyr «ute av sinn». Barna er norske statsborgere, men de har en annen bakgrunn. Jeg har dessverre en følelse av at det samme ikke ville skjedd med et etnisk norske barn.

DA OSLO TINGRETT i april 2013 kom til at ingen av partene fikk foreldreansvar for barna, fikk barnevernet ansvar for å finne et nytt hjem til dem. I og med at barna ikke befant seg i Norge, henla barnevernet saken – før dommen var rettskraftig.

– Det er nok på dette punktet i saken at vi ikke gjorde det vi burde ha gjort. Kjennelsen om foreldreansvar i Oslo tingrett ga oss et ansvar vi rett og slett ikke skjønte rekkevidden av, sier barnevernsleder Myrvold. I ettertid mener hun at barnevernstjenesten burde søkt juridisk bistand så snart kjennelsen forelå.

– Vi tok utgangspunkt i at barnevernloven bare gjelder for barn som oppholder seg i Norge, og så alt gjennom de brillene. I ettertid er jeg usikker på om vi var helt fritatt for ansvar, selv om barna befant seg i utlandet.

– Hva kunne dere gjort?

– Vi burde i det minste ha skaffet oss informasjon om hvordan barna hadde det. I stedet henla vi saken før dommen var rettskraftig. Det burde vi ikke ha gjort. Når det er sagt, er dette en komplisert sak på flere plan: barnevernsfaglig, juridisk og menneskelig. Selv om noen hadde hatt myndighet til å hente barna hjem, er jeg usikker på om det hadde vært til deres beste å komme tilbake.

– Dette er barn som har opplevd svært dramatiske ting. I Norge fikk de profesjonell oppfølging, blant annet hos psykolog. Dette mistet de i Libanon. Hva tenker du om det?

– Onkel og tantes advokat opplyste sommeren 2013 at de fikk tilsvarende oppfølging og hjelp i Libanon, sier Myrvold, men medgir at barnevernstjenesten ikke har mottatt dokumentasjon på dette.

– Hvem har ansvar for at disse barnas beste blir ivarettet per i dag?

– I den daglige omsorgen er det barnas tante og onkel, men den norske vergen har også et ansvar. I likhet med oss, sier Myrvold.

– Vi kommer nå til å se på saken på nytt, blant annet med tanke på om vi kan foreta oss noe i samarbeid med vergen. Jeg er litt usikker på hva, for dette er en type sak jeg aldri har vært borti tidligere. Hvis barna skulle komme tilbake til Norge, kunne vi for eksempel vurdere onkel og tante som fosterfamilie. Men det er også mulig at vi vil kunne vurdere dem som fosterfamilie i utlandet.

DET ER BLITT KVELD. Gjennom de åpne verandadørene høres hosting fra en sliten bil på gjennomreise.

Gatelydene blander seg med spredte smell fra et fyrverkeri. Naboenta har gått hjem, og storebror er ferdig med leksene. Nå er han i full gang på kjøkkenet – snart skal det bli hjemmelaget libanesisk konfekt til alle. I besteforeldrenes stue lener lillesøster seg over tantes skulder for å se bilder fra Norge på en dataskjerm: To barn med tykke boblejakk og luer godt ned i øynene, poserer foran isskulpturer i Spiker-suppa i Oslo. Ei lita jente hjelper storebror med å få fart på en plasttraktor. To barn krøller seg sammen i ei huske på lekeplassen. Ei lita jente med rosa skolesekk og musefletter smiler stolt på sin første skoledag.

Bildene på dataskjermen viser også mammaen de har mistet, en sommerdag de alle var på båtut i Oslofjorden. Med sjøen i bakgrunnen, klemmer de tre seg tett sammen mens de smiler til fotografen.

4. mai i år la onkel ut en melding på fire ulike språk på Facebook. I den viser han til internasjonale menneskerettigheter, og bønnfaller organisasjoner, medier og andre om å beskytte niesen og nevøen.

– Dere har forbrutt dere mot rettsavgjørelser både i Norge og i Libanon. Hva vil dere oppnå?

– Det viktigste for disse barna er stabilitet og trygghet. Det har de ikke hatt de siste tre åra. Vi gjør det vi kan for å gi dem det, men vi trenger hjelp, noen som står ved siden av oss. Disse barna er norske, og norske myndigheter har, slik jeg ser det, flere muligheter til å hjelpe dem. Den enkleste og beste er å gi barna den samme immuniteten som barna til en norsk ambassadør fram til de er 18 år gamle.

– Har dere tenkt på at barna kan bli hentet hjem til Norge av norske myndigheter, uten dere? Det blir stille i rommet.

– Det kan ikke skje. Barna må være sammen med oss. De er barna våre nå. Det var det søsteren vår ville.

– Men barna er norske statsborgere. Kunne og ville dere startet et nytt liv i Norge nå?

Barnas onkel nikker før spørsmålet er ferdig stilt: – Ja! slår han fast.

I sofaen rister tante ettertenksomt på hodet. Hun er nygift og endelig tilbake i jobb som lærer:

– Jeg for min del, må svare at jeg ikke vet. Det viktigste for barna er et stabilt og trygt liv, men jeg vet ikke om verken de eller vi ville få det i Norge. Jeg er blitt lovet det før, og jeg har forsøkt det. Det gikk ikke særlig bra. ●

ria@dagbladet.no

Se videodokumentaren på dagbladet.no

HVA HAR NORGE GJORT?

Mange har plukket opp denne saken, like mange har lagt den fra seg igjen.

Det begynner med en juleferie. Barnevernet lar onkel ta med barna til Libanon i desember 2012, siden han og søsteren har midlertidig foreldreansvar. Avtalen er at de returnerer til skolestart i 2013.

Men skolestart kommer og går, uten barna. Libanesiske myndigheter har gitt barna utreiseforbud, fordi barnas slektninger kjemper om foreldreansvaret i retten.

I slutten av januar anmelder **Sagene barnevernstjeneste** barnas onkel for barne bortføring.

Påtaleleder ved Majorstua politistasjon, **Trude Maren Buanes**, bekrefter at anmeldelsen fra barnevernet ble mottatt 21.01.13. Hun bekrefter også at politiet henla saken 31.01.13, fordi det ikke kunne bevises at de mistenkte hadde forsett med tanke på å bortføre barna.

Norge er tilsluttet Haagkonvensjonen, et internasjonalt avtaleverk som skal sikre at bortførte barn leveres tilbake til opprinnelseslandet. Siden Libanon ikke har signert avtalen, er det opp til diplomatiet å prøve å finne en løsning.

Dette får barnevernstjenesten beskjed om, men leder for Sagene barnevernstjeneste, **Hilde Marie Myrvold**, finner ingen tegn på at de meldte saken videre til Utenriksdepartementet.

NOEN MÅNEDER SENERE, i april 2013, skal Oslo tingrett tildele permanent foreldreansvar, selv om barna fortsatt befinner seg i Libanon.

Advokat **Heidi Juritzen** representerer barnas biologiske far. Han ble i mars 2012 underlagt tvungent psykisk helsevern etter å ha drept sin kone, barnas mor. Advokat **Anniken Qvale** representerer onkel og tante, mens den siste advokaten er barnas advokat, **Mette Yvonne Larsen**. Ingen av advokatenes klienter møter.

Tingretten har på forhånd oppnevnt en **sakkyndig psykolog**, og bedt henne vurdere partenes omsorgsevner. Hun møtte aldri barna, men fikk snakke med dem på telefon fra Libanon.

I en mail til Magasinet forklarer den sakkyndige psykologen at «personlige forhold» hindret henne i å reise og møte barna. Hun sier hun opplyste retten om det, men at hun likevel ble bedt om å skrive rapporten, som også er basert på kilder som har møtt barna.

Oslo tingrett kommer til at ingen av partene skal tildeles foreldreansvar. I barneoven § 63 står det at det er barnevernets ansvar å finne et nytt hjem til barn i slike situasjoner.

Myrvold, som i dag leder Sagene barnevernstjeneste, innrømmer at etaten var for opptatt av at barna oppholdt seg i utlandet, og at det derfor ikke ble iverksatt tiltak.

12. juli 2013 henlegger barnevernet saken.

MEN HISTORIEN ENDER IKKE HER. I desember 2013 oppnevnes advokat **Arne Berdal** som midlertidig verge for barna. Han får ansvaret for erstatningssummene barna har fått etter drapet. Berdal sier at han ikke har hatt tid til å reise til Libanon for å se hvordan barna har det.

I sommer henvender barnas onkel seg til **den norske ambassaden i Beirut**, med et ønske om hjelp fra norske myndigheter. En **førstesekretær** skriver så et brev «To whom it may concern». Hun skriver på engelsk at ambassaden vil være takknemlig for hjelp til å bringe barna tilbake til Norge. Hun skriver også at det er onkel og tante som har foreldreansvaret for barna i Norge, selv om det ikke stemmer.

Når Magasinet ringer førstesekretæren fire måneder seinere, sier hun at hun husker saken, men at det er begrenset hva hun kan si. Hun snakket aldri med barna, og kjenner ikke til at ambassaden har gjort noe mer for dem. Hun henviser til **Utenriksdepartementet**.

Kommunikasjonsrådgiver **Veslemøy Lothe Salvén** i UD skriver i en e-post at de har lite informasjon om saken, og at de opplever flere forhold som uklare: «Vi er i ferd med å undersøke om det er grunnlag for å gjøre mer.» ●

KONGEN
OM HJERTE-
OPERASJONEN

FOTO: AGNETE BRUN

SIDE 10

STILLING
LEDIG I
nctv

JOB BEN FRA HELVETE

SIDE 4, 5, 6 OG 7

Dagbladet

Lørdag 11. april 2015

Nr. 83. Uke 15. 147. årgang. Løssalg kr 30,00

HELGEAVISA MED MAGASINET

**118 BARN
ALENE ETTER
PARTNERDRAP**

SLIK
GÅR DET
MED DEM
MAGASINET

«PAPPA
DREPER
MAMMA»

- ▶ Kosthold
- ▶ Livsstil
- ▶ Trening

**FÅ TOPP
SOMMER-
KROPP**

SIDE 24 OG 25

FOTO: COLOURBOX

Knust hjerte?

DROPP

facebook

MAGASINET

FOTO: PRIVAT

7 022070 000035

NYHETSREDAKTØR: **Frode Hansen** fha@dagbladet.no
 DIGITALREDAKTØR: **Hildegunn Soldal** hso@dagbladet.no
 POLITISK REDAKTØR: **Marie Simonsen** msi@dagbladet.no
 KULTURREDAKTØR: **Geir Ramnefjell** ger@dagbladet.no
 REDAKTØR: **John Olav Egeland** joe@dagbladet.no

«A-EN I NAV HAR BLITT BORTE. VI MÅ GJENREISE A-EN I NAV.

ROBERT ERIKSSON, sosial- og arbeidsminister (Frp), om hvorfor han sparket Nav-direktøren.

Hadde partnerdrap vært kategorisert som terror, ville prioritering og innsats vært annerledes, skriver **Marie Simonsen**.

Når far dreper mor

**MARIE
SIMONSEN**

msi@dagbladet.no

KOMMENTAREN

De siste åra har vold i nære relasjoner vært øverst på den politiske agendaen. Det har ikke vært måte på handlingsplaner og søvnløse statsråder. Det skyldes ikke minst at pressen har dokumentert det store omfanget av såkalt partnerdrap, av forfulgte kvinner som lever med voldsalarm, på krisesentre og på hemmelig adresse.

Publikum har våknet, og det utløser alltid hektisk politisk aktivitet. Antall statsråder på pressekonferanser om temaet er dessverre ingen garanti for resultater eller bevilgninger, tross at det handler om å beskytte de svakeste mot overgrep og drap som hele den politiske evolusjon har handlet om.

Kanskje skyldes det at vi har glemt barna midt oppi det hele. Det er nesten alltid barn som er medofre når far dreper mor.

HVA SKJER EGENTLIG med barna som opplever det aller verste? Å miste en mor, sin nærmeste omsorgsperson, drept av far eller en voksen de kjente? Det hører vi sjelden om siden de ofte er mindreårige og skjermes for omtale. Hensynet fører til at barna, som også er ofre for udåden, blir usynlige. De små overlevende nevnes knapt i en bisetning. To barn på tre og fire, er deres lille historie.

Dagbladet starter i dag en serie om barna som ble igjen. Vi har hentet inn tall fra en rekke kilder som for første gang avdekker hvor mange det er snakk om, hvordan det skjedde og hvor det ble av dem. Mellom 2000 og 2013 opplevde 118 mindreårige barn å miste en forelder i partnerdrap. For 80 av dem var drapspersonen en biologisk forelder, som regel far. Halvparten av dem var vitne til drapet, eller i nærheten da det skjedde. Ett barn satt på fanget til mor da hun ble drept, ett gikk imellom og ble selv knivstukket, en tredje våknet av bråk og kom inn da far kvelte mor. En stor andel av barna ble skilt fra søsknene sine etter drapet. Over halvparten måtte flytte fra hjemstedet sitt.

TALLENE ER BRUTALE i seg selv og gir viktig informasjon til myndighetene om både omfang og handlemønstre. De forteller

også at partnerdrap skjer i alle samfunnslag, at det i all hovedsak er kvinner som er ofre, at de har levd med trusler i lengre tid og ofte hatt kontakt med politiet, at de har hatt voldsalarm og han besøksforbud, uten at det har hjulpet.

Men barnas egne historier, som noen forteller til Magasinet i dag og de kommende dagene, er nye og hjertesjærende vitnesbyrd om hvordan de ble viktet før drapet og etter. Nok en gang hører vi om barn som varslet skolen og til og med i barnehagen om hva som foregikk uten at noe ble gjort. De tok mot til seg og stolte på at de voksne skulle ta dem på alvor og ordne opp. Det skjedde ikke.

Nok en gang har nærmiljø og familien latt være å gripe inn når

faresignalene har vært åpenbare. Et drapsoffer ble kalt "blåveispiken" i nabolaget. Vi husker Kristoffer. Barn blir ikke tatt på alvor. De er fortsatt betraktet som del av en familie hvor voksne bestemmer. På samme vis betraktes konflikter mellom partnere og ekser som noe annet enn mellom to fremmede, tross at alt tilsier i fredelege Norge at sjansen for vold og drap er større i nære relasjoner.

Hvorfor har vi ikke større beredskap mot dem som begår drap enn mot dem vi frykter?

Det er uten tvil mange som har et ansvar og en plikt til å gripe inn for å beskytte barn, ikke minst skolen. Men trusler, stalking og drap er til sjunde og sist en oppgave for politiet og rettsvesenet. For samfunnet. De gir signalet om

hva som tas på alvor eller ikke. Det er nesten ubegripelig at politiet ikke klarer å beskytte en kvinne og hennes barn når gjerningsmannen er kjent. Men unnskyldningen er den samme, manglende ressurser og kapasitet.

HADDE PARTNERDRAP vært kategorisert som terror, ville prioritering og innsats vært annerledes, tror jeg. Men siden partnerdrap bare har ett offer om gangen, og sjelden utføres av radikale islamister, men tvert imot av lovlydige nordmenn, er det ingen alarm som går. I stedet deles det ut voldsalarmer til ofrene.

Politiet og rettsapparatet har fått gode verktøy som ikke tas i bruk, noe Dagbladet vil vise. Knappt en er dømt til å gå med så-

kalt omvendt voldsalarm, det vil si at personen som utgjør en trussel må tåle begrensninger i sin bevegelsesfrihet, ikke den som trues. Hva skyldes det? Er domstolen uenig med lovgiverne?

BARNAS HISTORIE forteller at det er rene geografiske tilfældigheter om de er blitt fulgt opp før og etter drapene. Det kan synes som om politi og rettsvesen ikke ser dem, men bare konflikten og truslene mellom to voksne. Etterpå har de som mindreårige lite de skulle ha sagt.

Derfor er det viktig å dokumentere og presentere barnas historie. De er de usynlige ofrene i partnerdrap. Når de så modig står fram, må de lyttes til. Om ikke da, så nå.

BLANK SIDE

Pappa drepte mamma

118 barn har mistet foreldrene sine etter partnerdrap siden år 2000.
Karine (8) og Helene (5) skulle feire bursdag da pappa dukket opp ubedt.

Her-
en tar nå
er nyheten i
at Telenor ikke
e med i det
gte gigantsel-
t Tele Nordica.
den svenske
visa Ekonomi 24
r Hermansen og
sluttforhandlinger
ppkjøp av svens-
elenordia. Tele-
dia er det tredje
ørste fasttelefoni-
skapet i Sverige.

● To tidligere ek-
tefeller ble fun-
net drept i en leilig-
het sør for Hønefoss
i går ettermiddag.
De ble funnet i kvin-
nens leilighet. – Alt ty-
der på at dette er en
familietragedie, for-
teller jourhavende ved
Ringerike politidistrikt,
Gunn Iren Midtbo.
Personene har aldri
tidligere vært i politi-
ets søkelys.

HOVEDSAKEN

Tekst: Rønnaug Jarlsbo, Ingrid Sandved Nordli,
Thomas Sæbø og Anne Schjølberg

Foto: Siv Johanne Seglem
og Anton Ligaarden

118 BARN

**HAR MISTET
MAMMA ELLER
PAPPA ETTER
PARTNERDRAP**

**INGEN HAR VISST HVORDAN
DET HAR GÅTT MED DEM.
FØR NÅ.**

Mammas jenter: Moren til Karine og Helene (t.h.) hadde laget togkake og pyntet huset med flagg og ballonger. Gjestene var ventet hvert øyeblikk og alt var klart til jentenes bursdagsfeiring, da faren deres uventet dukket opp.

«Det var to skudd, og det var det.»

KARINE

● **DET ER DEN SISTE DAGEN I MAI.** Gradestokken har så vidt passert 15 grader, men sola får lufta til å føles varmere. I en hage, noen mil utenfor Oslo, leker to små jenter i ettermiddagssola. Det har regnet natta i forveien, og forholdene er perfekte for suppa av vann og hestehov som de er i ferd med å tilberede. Inne på kjøkkenet i sokkelleiligheten er mammaen deres nesten ferdig med kaka den yngste av søstrene har bestilt til deres felles bursdagsfeiring: Et selvkomponert kunstverk formet som et tog, hvor annenhver vogn er sjokoladekake og bløtkake. Helene og Karine, som straks fyller fem og åtte år, registrerer at mamma stikker hodet ut og sier at de må komme inn og skifte til penklær. Gjestene kommer snart. Jentene svarer at de bare skal gjøre ferdig «bollene» som hører til suppa først.

Da svinger en bil opp foran huset. De to kikker opp og blir overrasket: Det er pappa.

De løper ham i møte, får en god klem. Han forklarer at han er kommet for å snakke med mamma om bursdagen. Lillesøster hører at han sier noe om noen gaver. Mamma og pappa skal snakke om gaver, på hennes bursdag - dette vil hun få med seg. Hun venter litt, før hun sniker seg etter ham inn i huset.

Det er nesten vindstille. Ballongene og flagget som er hengt opp ved døra, beveger seg bare så vidt.

- Det var en veldig fin dag. Vi hadde egentlig ingen ting å bekymre oss for, forteller storesøster Karine.

DET ER GÅTT 14 ÅR siden den tilsynelatende bekymringsfrie torsdags ettermiddagen i 2001, da pappa dukket opp i bursdagsselskapet han ikke var invitert til. Til sommeren fyller Karine 22. Lillesøster Helene blir 19. Karine har bestemt seg for å bli sykepleier. Hun liker å hjelpe folk. Helene er russ til sommeren. Helene liker også å hjelpe, særlig barn. Hun tror hun vet noe om hva de trenger i en vanskelig situasjon. Samtidig liker hun at regnestykker går opp, at virkeligheten har en fasit. Derfor blir det antakelig ingeniørstudier på henne fra høsten.

Magasinet har kartlagt partnerdrap i perioden 2000 til 2013. 122 kvinner og 12 menn er blitt drept av ektefellen, samboeren, kjæresten eller eksen sin. Nesten halvparten av dem var foreldre til mindreårige barn. Hittil har ingen hatt oversikt eller kunnskap om hvordan det går med disse barna etterpå. Nå sitter Karine og Helene side om side i sofaen i Karines nye leilighet og forteller om dagen da de ble to av totalt 118 barn som ifølge Magasinets kartlegging er etterlatt etter partnerdrap i denne perioden. I likhet med 55 av de andre barna, var de i umiddelbar nærhet da det skjedde:

- Han sa at han skulle snakke om gaver, gjentar Helene.

- Jeg tror jeg må ha ventet litt før jeg snek meg etter ham, for da jeg kom inn hadde han lagt mamma i gulvet. Han satt oppå henne og stakk henne med kniv i ansiktet. Det var blod og hyl og alt var brutalt og liksom ikke ekte. Det var som en film. Så jeg ble bare stående

og se på, sikkert ikke lenge, men jeg har ingen tidsfølelse for det som skjedde. Plutselig stoppet pappa, reiste seg opp og tok meg i armen og førte meg ut. Så gikk han inn igjen og låste døra.

- Du kom løpende mot meg, og jeg så at du gråt, derfor tror jeg at jeg begynte å gråte før du i det hele tatt hadde sagt noe, sier Karine.

- Så ropte du «pappa dreper mamma», og da løp vi bort til kjøkkenvinduet for å se inn, men vi så ingenting. Så kom det to skudd ganske kjapt etter hverandre.

FORELDRENE DERES TRAFF HVERANDRE på jaktkurs i 1990. Begge var hundeeiere, og sannsynligvis var det interessen for dyr og friluftsliv som gjorde at det ble dem. Hun hadde vært hestejente siden hun var lita, han lidenskapelig hundekjører. De forlover seg tre måneder etter første møte, i et telt på Hardangervidda. Gifter seg to år seinere. Da står et 280 kvadratmeter selvbygget hus klart i skogkanten rett utenfor Oslo, med god plass til dyr og mennesker. Fire år etter bryllupet har det forelskede paret og tre hunder fått selskap av to små jenter, en albinokanin, 12 høner, masse gull-fisker og en sta shetlandspionni ved navn Tuva.

Karine og Helene har hver sin høne og hver sin lille sykkel med sykkelkurv. Om sommeren sykler de rundt i nabolaget med hønene Tuppa og Trine i sykkelkurvene.

- Jeg tror mange misunte oss. Og det skjønner jeg. Vi var en aktiv familie, som alltid hadde mye å finne på: Turer med hundene, ting som skulle gjøres i stallen og låven, stell av kaninene. Jeg tror dyra gjorde oss til en mer sammensveiset familie enn vanlig, sier Helene.

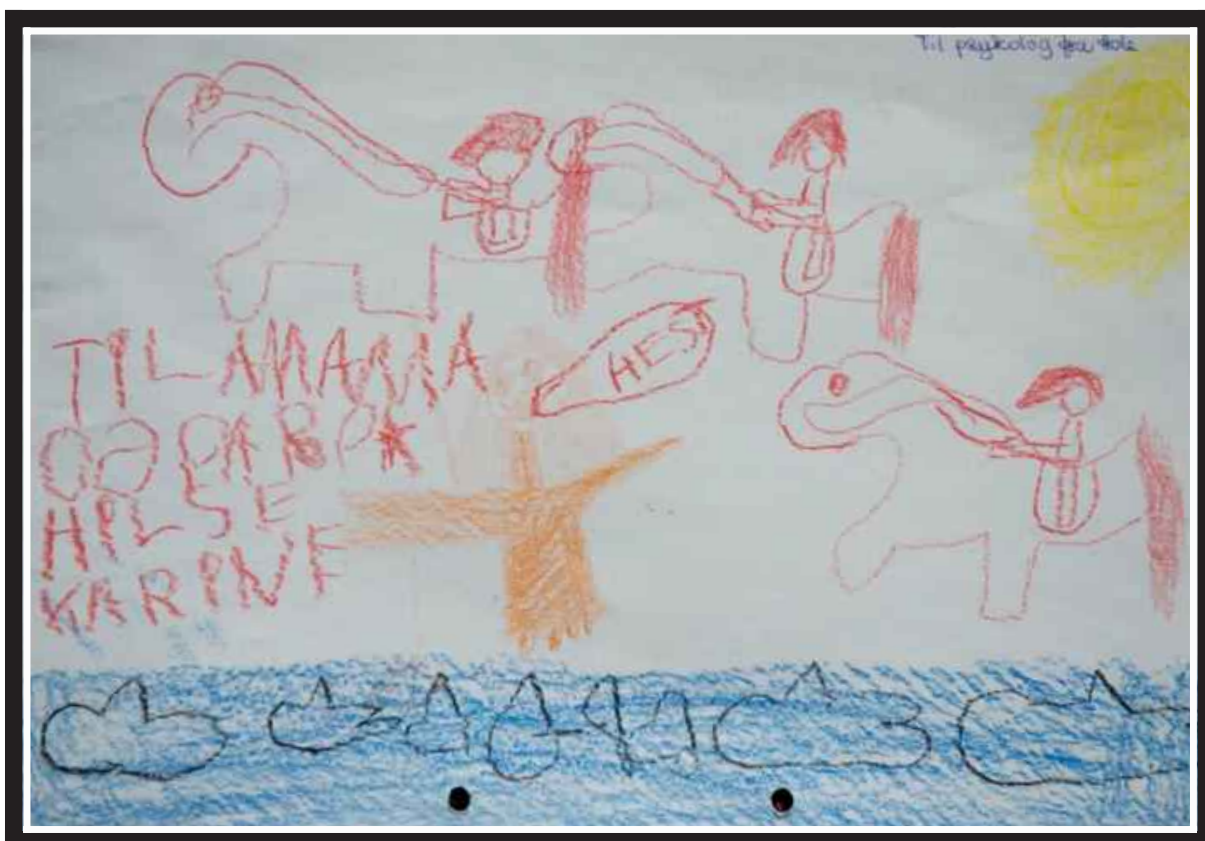
Karine, som er eldst, kan huske at pappa etter hvert ble mer innesluttet. Han ble oftere sint. Hun overhørte noen krangler mellom foreldrene, men ingenting hun oppfattet som alvorlig. Ingen av jentene vet hvorfor mamma plutselig ville ut av ekteskapet. De har ingen minner om at hun en dag tok dem med seg til et krisesenter, eller fra den vårdagen da de tre flyttet inn i kjellerleiligheten noen kilometer unna familieeiendommen, hvor pappa ble boende igjen alene. Eller at mamma og pappa strevde med å bli enige om hvor mye de skulle være hos hver av dem.

«PAPPA DREPER MAMMA!» Barnestemmen som bryter stillheten i boligfeltet denne døsige mai-ettermiddagen, får huseieren i etasjen over til å løpe ut. I hagen står minstejenta. Hun forteller at pappa har stukket mamma med en kniv. Huseierens voksne barn oppfatter at døra til kjellerleiligheten blir låst fra innsida og skjønner at noe svært alvorlig har skjedd. De får med seg barna opp i sin egen leilighet og ringer politiet, som kommer i løpet av noen minutter. Den neste timen gjør de det de kan for å avlede barna.

- Det virket som om vi satt i sofaen deres i en evighet. De hadde et akvarium, og inni akvariet var det en bolle med baby-fisker. Vi satt og så på dem, og jeg syntes de var veldig fascinerende, forteller Helene. ●

Like etter:
Da psykologene
oppfordret Helene
til å tegne, var det
dette de fikk se.

**Til mamma
og pappa:**
Dette var en av
Karin's tegninger
til psykologene.

«Presten sa noe om at hjertene deres var knust. Jeg ble forvirret, og syntes det var teit at han ikke sa rett ut hva som hadde skjedd.»

KARINE

❶ Mens hun snakker dukker flere bilder opp i hodet hennes: Av henne selv som tar tak i ei fremmed sofa-pute og presser ansiktet ned i den, mens hun roper «Mamma *kan* ikke dø! Mamma *kan* ikke dø!» Mest av alt for å overbevise seg selv om hvor usannsynlig noe sånt er: Mammaer kan ikke dø.

Hun husker fremmede voksne som stresser rundt og snakker konstant i telefonen. Og hun husker avbrytelsene, når alle må være helt stille, mens de voksne legger seg ned med øret mot gulvet.

- De lyttet etter lyder fra leiligheten vår. Men det virket ikke som de hørte noe mer.

- Nei, sier Karine kort og bestemt:

- Det var to skudd, og det var det.

Huseieren avgjør at det beste for barna vil være å komme vekk fra huset. De tar dem med til en lekepark, de kjører til en kafé for å spise is og drar etter hvert til et hotell i nærheten.

- Hotellet åpnet badebassenget for oss, sånn at vi fikk bade i fred, sier Karine.

DA DE ETTER ET PAR TIMER KOMMER TILBAKE til huset, er oppkjørselen full av biler og mennesker, politi og brannvesen, ambulanser og begravelsebiler, pressefolk, naboer og familie.

- Jeg følte meg malplassert, som om jeg ikke burde være der. Alle var opptatt med sitt, jeg gikk liksom bare i veien, sier Karine.

For andre gang blir de tatt med til hotellet. Denne gangen blir de møtt av en prest.

- Hvor mye skjønte dere på det tidspunktet?

Jentene ser på hverandre. Helene rister på hodet.

Mye er forsvunnet fra hukommelsen.

- Jeg hadde skjönt det, men det tok tid før det gikk opp for meg, før jeg ville akseptere det, sier Karine sakte.

- Det er jo ganske usannsynlig, ikke sant, at det er en helt normal dag, og så plutselig ... endrer ting seg så veldig. Det tok nok noen timer før jeg innså sannheten fullt ut. Presten dukket som sagt opp ... Men det var da jeg så ansiktsuttrykkene til mormor og bestefar og noen andre familiemedlemmer, at jeg virkelig skjønte det.

FOR MORMOR ANNE LISE (73) starter denne maidagen i 2001 med dundrende hodepine. Det passer dårlig: Datteren hennes har hatt ei tung tid med samlivsbrudd, flytting og konflikter med eksmannen om barna. Endelig har hun fått installert seg og jentene i en kjellerleilighet, som ikke ligger så langt unna verken skolen, barnehagen eller eksmannen. Anne Lise har lovet å hjelpe henne med forberedelsene til barnebarnas bursdagselskap. Men da hun våkner, skjønner hun at hvis hun skal klare å delta i feiringen om ettermiddagen, må hun bruke dagen til å komme seg på beina. Da datteren ringer litt seinere, er hun lykkeligere enn på lenge: Hun forteller at hun nettopp har fått en telefon om at hun er tildelt den daglige omsorgen for jentene. Hun skal fikse kaker og pynting. Mormor kan konsentrere seg om å lade opp til selskapet.

Den andre telefonsamtalen Anne Lise mottar den

dagen, kommer om ettermiddagen. Flere i familien har allerede kommet innom for at de skal kjøre sammen til bursdagen. Hun er pyntet og klar til å dra da beskjenen kommer: Bursdagen er utsatt, men de voksne må komme. Alene. Uten barn.

- Hadde jeg fått en slik beskjed i dag, hadde jeg sikkert fryktet det verste. Men den gangen var det som skjedde fullstendig utenkelig, forteller mormor Anne Lise.

HUN UNDERSTREKER AT HUN ALDRI noensinne fryktet at eks-svigersønnen skulle gjøre datteren hennes noe. Det første hun sier da hun kommer fram og ser oppbudet av mennesker og biler, tyder på at underbevisstheten må ha jobbet på egen hånd: «Å, nei, han har ikke gjort det?»

- Oppkjørselen var full: Politi, kriseteam, prest ...

Noen tok oss med til hotellet og ga oss en gjennomgang av hva som hadde skjedd. Før vi fikk treffe jentene, sa presten at han syntes det hadde vært fint om jeg fortalte dem det. Jeg svarte at jeg syntes at han var den rette til å gjøre det, men at jeg kunne hjelpe ham.

Karine husker møtet:

- Presten sa noe om at hjertene deres var knust. Jeg ble forvirret, og syntes det var teit at han ikke sa rett ut hva som hadde skjedd.

Det blir mormor som må fortelle likevel. Selv om hun har mistet sin eneste datter og er blitt overlatt omsorgen for barnebarna sine, klarer hun på mirakuløst vis å holde fast ved prinsippet om at sannheten, overbrakt på en enkel og skånsom måte, alltid er best. Uansett hvor brutal den er.

- Et par dager senere satte vi oss ned på gulvet, og jeg fortalte dem at pappaen deres hadde skutt mamma og deretter seg selv. Vi snakket oss gjennom alt som hadde skjedd den ettermiddagen. Det eneste de sa var: «Jammen hvorfor?» Og det eneste jeg kunne svare på akkurat det spørsmålet, var: «Han var nok syk». Hva annet skal du si til to små jenter?

Hun har takket gud flere ganger for at hun tok den praten så tidlig.

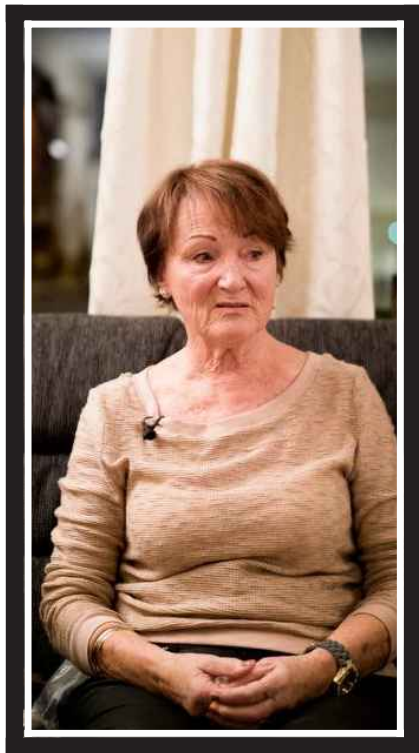
- Bare noen dager etter drapet passerte vi noen barn som lekte mellom blokkene her. Da de så oss, stoppet de opp. Ei jente ropte: «Er det pappaen deres som har drept mammaen deres og seg sjøl etterpå?» Helene snudde seg med en gang og ropte tilbake, uten å nøle: «Ja, det er det!»

Mormor er fortsatt forbannet på politiet for at de ikke fortalte henne hele sannheten om drapet på datteren med en gang:

- De unnlot å fortelle meg om knivstikkingen. De sa at de hadde funnet en kniv, men at den ikke var brukt. En kveld vi satt i sofaen sa Helene plutselig: «Pappa stakk mamma med en jaktkniv i ansiktet». Hun viste med hele seg hva hun hadde sett. Jeg måtte vente med å reagere til de hadde lagt seg. Da gråt jeg, før jeg ringte en venn av familien klokka ett om natta og sa at jeg trengte noen å prate med. Han kom, og vi satt hele natta. Da jeg seinere ringte politiet og spurte hvorfor de hadde holdt tilbake informasjon, følte jeg ikke at de hadde noen god forklaring. ❶

Hverandres viktigste: – Eierne av huset vi bodde i gjorde alt riktig den dagen det skjedde. Ellers har mormor og bestefar vært veldig viktige for oss. Men aller viktigst har det vært å ha hverandre, sier Karine og Helene, her med Karines hund, Lexi.

Mormor: Anne Lise (73) mistet datteren og fikk omsorgen for barnebarna, Karine (8) og Helene (5). Det var det eneste riktige for henne og jentene, men de praktiske og følelsesmessige utfordringene ble store.

«Jeg var veldig opptatt av at de fortsatt skulle få lov til å le. Det er viktig å le, for å komme videre.»

ANNE LISE, mormor

◉ **I MORMORS TOROMSLEILIGHET** i Bærum er det levende lys og friske tulipaner i blomstervasene. Fra høyttalerne høres dempet, klassisk musikk. En hel vegg er dekket med familieportretter: søsken, barn, barnebarn. I reolen står et foto av to jenter på fem og åtte år, utkledd i mormors blanke silkekjoler. De danser og ler. Bildet er tatt for snart 14 år siden, ei uke etter at jentene flyttet inn hos mormor.

- Jeg var veldig opptatt av at de fortsatt skulle få lov til å le, at de skulle føle at det var helt greit. Det er viktig å le, for å komme videre, sier Anne Lise og henter ned bildet. Hun ser lenge på det.

Begge familiene var enige om at det beste for jentene den mai kvelden i 2001 var å bli med mormor hjem.

- Hun var vår nærmeste, og det var viktig at vi holdt sammen. Det ville vært veldig rart om vi skulle sovet hos barnevernet eller noe sånt, mener Karine og Helene.

På salongbordet ligger noen av minnene mormor har tatt vare på til dem: En rød ringperm merket med mammas navn. Hilsener og tegninger fra skole- og barnehagekamerater. Ei blå dagbok, som slutter brått i mai 2001. Helene tar den opp, kryper tilbake i sofaen og åpner den. Karine og mormor blar i ringpermen: Her er heftet fra mammas begravelse, teksten til «Den lille Ole med paraplyen» som jentene sang for gjestene i begravelsen, flere avisutklipp med varianter av overskriften «Skjøt ekskona i familieselskap», mormors notater om politiet og ting jentene kunne finne på å spørre om, skiltet de lagde da de bestemte seg for å hjelpe mormor å tjene penger: «Kjøp blåmsterbuketter 11 kroner til mormor».

SOM SVÆRT MANGE PARTNERDRAP, gjorde også dette drapet et hjem om til et åsted. Leiligheten ble umiddelbart avstengt for andre enn politiets etterforskere. Jentene hadde bare klærne de var kledd i den ettermiddagen de lagde sølesuppe i hagen og ventet på bursdagsgjester. Mormor hadde verken barneklær, leker eller ekstra sengeplasser. De måtte bytte på å sove på gulvet. Venner og familie hjalp til så godt de kunne, både økonomisk og på andre måter. Men de var alle i sjokk, og taklet sorgen ulikt. Mormor lagde seg et eget regime, hun holdt det gående som om ingenting hadde skjedd på dagtid, mens jentene var våkne, da de hadde lagt seg om kvelden, brøt hun stille sammen.

- Du var god til å skjule sorgen din, sier Karine.

- Jeg håper det, sier mormor.

- Jeg husker at du gråt én gang, sier Helene.

- Du gikk ut i gangen, så vi ikke skulle se det.

Karine nikker, og mormor forteller rørt om hvordan hun husker episoden:

- Helene kom først etter meg. Hun tok rundt meg og sa: «Mormor, jeg skal trøste deg». Like etter kom Karine med et glass vann, og sa: «Går det bedre nå, mormor?».

HELENE FINNER NOEN TEGNINGER i ringpermen som er merket med mammas navn. Tegneren har holdt hardt i den røde blyanten.

- Det var voldsomt. Kan små barn virkelig tegne noe sånt?

Mormor kikker over skulderen hennes:

- Det er du som har tegnet den.

- Jeg vet det, men likevel!

Mormor forteller om psykologene som dukket opp ganske raskt etter drapet. De ville at jentene skulle tegne det de hadde opplevd.

- Jentene var ikke så veldig villige, men psykologene ga seg ikke. Jeg hadde ikke sansen for arbeidsmetodene deres, sier hun kort.

Helene og Karine husker dem ikke, men Helene sier at hun aldri har likt psykologer.

- Jeg er en åpen person, men jeg foretrekker å snakke med venner og familie. Og hvis jeg ikke har lyst til å snakke om ting, så snakker jeg ikke om dem. Da hjelper det ikke at en psykolog graver og spør om hva jeg føler om ditten og datten, mens hun noterer og evaluerer alt jeg sier. Det er bare irriterende.

- Hva hjelper deg når du har det vanskelig?

- Jeg liker å takle ting på egen hånd, være ute sammen med venner, ha noe å se framover mot. Å ha et mål hjelper meg: Jeg ser mot sommeren, jeg ser mot studietida og mot lyset i enden av tunnelen. Det hjelper. Og at jeg alltid har hatt venner som er der for meg.

Selv om det ikke har vært et bevisst valg, har begge jentene alltid vært åpne om historien sin. De tror de må ha lært av mormor.

- Det er mulig foreldrene til klassekameratene mine var informert da jeg begynte på skolen, men jeg tror ikke medelevene mine visste noe. De fikk vite om det ganske fort. Av meg. Det var like greit bare å si det, så var det over. Små barn vil jo gjerne vite, de spør, men det ble liksom ikke noe særlig å spørre om da jeg allerede hadde fortalt alt. Jeg er fortsatt veldig åpen, men jeg er nok litt mer ... Altså: Folk blir veldig sjokkerte når de får høre om dette, så hvis jeg befinner meg i en hyggelig situasjon, med fornøyde folk og vi kommer inn på det, så bryr jeg meg ikke om å gå i detalj. Det ødelegger som regel stemningen, fordi de synes så veldig synd på meg.

Helene flytter urolig på seg. Det er som om bare tanken på en slik situasjon bringer fram ubehag:

- Hvis jeg begynner å fortelle i en slik situasjon, reagerer de fleste egentlig med å bli helt stumme og holde seg for munnen, for de vet ikke hva de skal si. De tror jo jeg har det helt forferdelig. Men det går bra med meg, jeg har kommet meg gjennom det, det er lenge siden nå, og jeg har ikke noe problem med å snakke om det. Det er verre at med en gang folk får vite det, så får de veldig vanskeligheter med å forholde seg til meg. De vet ikke hva de skal snakke med meg om, for de blir så redde for å såre meg. Da blir det veldig mye: «Åh, hvordan klarte du deg, hvordan går det?» Det er unødvendig, derfor vil jeg ikke skape den situasjonen når alle egentlig er glade og ◉

118 BARN HAR OPPLEVD Å MISTE EN FORELDER I PARTNERDRAP I ÅRA 2000-2013

Disse barna skal leve videre med tapet av sin omsorgsperson og det mennesket som står dem aller nærmest. De skal også håndtere store tilleggsbelastninger som følger direkte av drapet. Magasinet har hentet inn tall fra dommer, politi og folkeregisteret som forteller noe om hvilket utgangspunkt drapet gir barna.

20

Minst 20 barn så drapet

Ett barn satt på fanget til mor da hun ble drept, et annet på armen til gjerningsmannen. Et barn gikk i mellom og ble selv knivstukket. Et annet våknet av lyder fra underetasjen og fant pappa i ferd med å kvele mamma.

57

Minst 57 barn var i nærheten da det skjedde

Drapene skjer ofte i barnas hjem. Derfor har nesten halvparten av barna oppholdt seg i umiddelbar nærhet da drapet skjedde: I et tilstøtende rom, i etasjen over eller ute i hagen. I flere tilfeller har politi og rettsvesen gått ut fra at barna har sovnet på rommet sitt, mens mor er drept i foreldresoverrommet.

8

Minst 8 barn ble truet, fysisk skadet eller bortført av drapspersonen

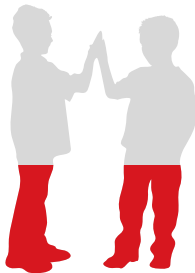
Små barn er tatt som gisler og har vært med drapsmannen på rømmen i flere dager. Større barn har forsøkt å hindre drap, ved fysisk å gå i mellom foreldrene. Noen har forsøkt å tilkalle hjelp, men blitt truet med våpen eller blitt fysisk forhindret av drapsmannen.

22

Minst 22 barn opplevde at de var årsak til konflikt mellom foreldrene

Flere kvinner er drept på vei til eller fra møter som omhandlet barnefordeling eller samvær med felles barn.

47

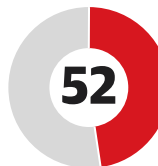
47 barn ble skilt fra søsknene sine etter drapet

Folkeregisteret avslører at søsken ofte blir atskilt etter partnerdrapene. Representanter for barnevernstjenesten uttaler at det er vanskelig å finne fosterhjem til søskenflokker.

For 80 barn var drapspersonen en biologisk forelder

Hva betyr det for oppbygging av identitet og selvfølelse at en av foreldrene dine begår drap? En amerikansk undersøkelse dokumenterer at spesielt gutter som skal leve med at de er sønn av en drapsmann, opplever store utfordringer: «(...) at jeg har massevis av hans gener, betyr det at jeg også er et forferdelig menneske?»

52 barn mistet en forelder selv om myndighetene var varslet om vold eller alvorlige trusler*1)

Flere mødre som er drept i perioden, har minst ett opphold på krisesenter bak seg. Andre kvinner har anmeldt gjerningspersonen til politiet for vold eller trusler. Noen kvinner har fått voldsalarm og gjerningspersonen er ilagt besøksforbud. I noen tilfeller er besøksforbudet opphevet, i andre brutt.

48 barn vokste opp i familier preget av rusmisbruk og/eller psykiatri *2)

Forskning har dokumentert en sammenheng mellom rus, psykiatri - og drap. Partnerdrap er ikke noe unntak. Nesten halvparten av de etterlatte barna har levd under vanskelige forhold, også forut for drapet.

11

11 barn måtte flytte fra Norge etter drapet

Det biologiske prinsipp står sterkt i norsk barnevernstjeneste. Det kan være en medvirkende årsak til at barnevernstjenesten godtar at barn som er født og/eller oppvokst i Norge, blir hentet av familie som tar dem med til et nytt liv i land som ligger langt unna Norge, både geografisk og kulturelt. Norske myndigheter har ingen muligheter til å påse at disse barna får nødvendig oppfølging.

61

61 barn måtte flytte fra hjemstedet sitt etter drapet*3)

Nye foreldre, nytt hjem, ny skole, ny barnehage, nye venner... Over halvparten av barna må i tillegg til drapet håndtere store, ofte stressutløsende omveltninger.

12

12 barn bor i dag på hemmelig adresse

Nesten 10 prosent av barna må leve i skjul fordi gjerningspersonen, og i noen tilfeller dennes familie, utgjør en fare også for dem.

*1) Offeret hadde oppsøkt krisesenter, anmeldt gjerningspersonen til politiet, ringt nødnummer *2) Dokumentert av domstol *3) Til ny kommune eller bydel i Oslo

Den viktige blå boka:
I dagboka til mamma har jentene funnet ut at foreldrene hadde større utfordringer i ekteskapet enn de noen gang merket.

Mammas minnebøker:
Helene og Karines mamma la mye arbeid i minnebøkene hun lagde til hver av døtrene sine i oppveksten: Bilder, tegninger, tekster og hårløkker er verdifulle skatter for de etterlatte døtrene.

«Det er grenser for hvor mye en venn kan skjønne av de følelsene vi snakker om, hvis han ikke har opplevd det selv.»

HELENE

- fornøyde og egentlig ikke trenger å vite akkurat hva som skjedde. Ofte sier jeg bare at jeg er adoptert, foreldrene mine er døde. Så er det alltid noen som spør: «Kan jeg spørre hva som skjedde?», men da er de veldig åpne for at jeg svarer: «Nei, det gidder jeg ikke å snakke om nå, for det ødelegger bare stemningen». Men gode venner som kjenner meg godt, de vet selvfølgelig alt.

En del tanker deler søstrene bare med hverandre:

- Det er grenser for hvor mye en venn kan skjønne av de følelsene vi snakker om, hvis han ikke har opplevd det selv. Vi to har denne opplevelsen felles, forklarer Helene.

Storesøster nikker:

- Jeg er litt sånn at jeg hater når noen sier: «Jeg skjønner hva du mener ...» eller «Jeg skjønner hvordan du har det ...». For du skjønner ikke! Du har ikke en anelse om hvordan ting du ikke selv har opplevd, føles. Derfor er jeg selv veldig påpasselig med å si til folk som har det vanskelig at jeg vet ikke hvordan det føles for deg, men jeg kan tenke meg det, ut fra hva jeg selv har vært gjennom.

INGEN AV DEM HUSKER barnevernet i kommunen hvor drapet skjedde. Men begge smiler når de snakker om barnevernsdamene som oppsøkte dem da de ble innbyggere i mormors kommune:

- Vi elsket dem! konstaterer Helene.

- De ble vennene våre, legger hun til.

Storesøster Karine nikker:

- Den ene hadde hund, og de tok oss med på turer og aktiviteter. De hadde kontorer like ved der vi bodde, så vi stakk liksom bare bort og snakket med dem. Vi var vel hos dem et par ganger i uka. Vi fikk telefonnumrene deres, og de var alltid tilgjengelige og hyggelige når vi ringte. De presset oss aldri på noen måte, men lot oss bruke den tida vi trengte til å finne ut om det var noe vi ville snakke om. Hvis de stilte et spørsmål, så trengte de ikke svar før to timer seinere. Ting tok den tida det tok, det var rom for å leve livet, forklarer Karine

- De var ikke psykologtyper, legger Helene til, og fortsetter:

- Vi hadde ikke timer hos dem, vi dro på turer med dem, eller de kom hjem til oss. De nådde fort inn til meg, jeg ble veldig glad i dem.

Mormor samarbeidet også godt med den lokale barnevernstjenesten. I ettertid skulle hun likevel ønske hun som omsorgsperson hadde fått mer informasjon og bedre oppfølging i jobben med å ivaretajentene.

- Men alt var jo nytt for dem også. De hadde heller aldri vært borti en sak hvor barna hadde mistet begge foreldrene sine på en slik måte.

DET GIKK TRE MÅNEDER før Anne Lise innså at omsorgsoppgaven hun hadde tatt på seg ble for stor. Jobben med å bearbeide eget sjokk og traume kunne ikke vente lenger. Hun og resten av familien ble enige med barnevernet om at det beste for barna var å få en ny mamma og pappa.

- Jeg husker den dagen barnevernet kom og sa at vi hadde fått nye foreldre, sier Karine.

- Vi satt i sofaen, de sa navnene deres, og vi prøvde å pugge disse navnene.

Hun fniser:

- Jeg hadde lagd noen krav til hvordan mine nye foreldre skulle være: De skulle ikke røyke eller drikke kaffe. Og briller var jeg også skeptisk til. Men da min nye pappa sto i døra med briller og smilte, var alt greit. Det med kaffen var heller ikke så nøye.

- Det viktigste kriteriet for meg var at vi skulle beholde kontakten etter adopsjonen, sier mormor.

Karine nikker alvorlig:

- Ingen kan kreve at man skal gi opp kontakten med familien sin, bare fordi man blir adoptert. Men det er ikke alltid sånn at det beste er å bo med biologisk familie.

DERES NYE MAMMA var litt lavere enn den forrige. Huset de flyttet inn i var ikke like stort som det deres biologiske pappa hadde bygd til dem, og den nye familien hadde ikke like mange dyr.

- Men adoptivmamma skjønte ganske fort hvor viktige dyr er for oss, så hun ordnet ride-timer og skaffet oss et marsvin, forteller Karine.

Hendene deres søker stadig opp til et sølv-smykke, som de har hvert sitt av rundt halsen. De identiske hjerteanhengene rommer bilder av mammaene deres. Ni år etter at de mistet sin første mamma, mister Karine og Helene mamma nummer to i kreft.

- Folk som har hørt historien om at vi mistet enda en mamma, har nesten falt sammen. Jeg har tenkt at den første opplevelsen har herdet meg. Selv om det føles veldig urettferdig å skulle miste tre foreldre før jeg ble 18, sier Karine.

- På en måte syntes jeg det var underlig hvor godt jeg taklet at adoptivmoren min døde, sier Helene.

- Men jeg hadde jo allerede gått gjennom det én gang. Da det skjer igjen, uansett hvor forferdelig det er, så tenker du at du får klare det denne gangen også, legger hun til.

DET DE HAR OPPLEVDT SYNES IKKE UTENPÅ, men det er ikke sånn at de har kommet ut på andre siden uten arr.

- Jeg har problemer med å føle meg så trygg med andre mennesker som jeg gjorde før det skjedde, sier Karine.

Drapet førte til at hun i løpet av kort tid byttet skole tre ganger. Helene byttet barnehage like mange ganger.

- Det tok litt tid å få venner. De vennene jeg har i dag, er fra folkehøgskolen. Det hadde nok med at da alt var ferskt, var det ekstra vanskelig å ta kontakt og stole ordentlig på andre. Det som skjedde kom så ut av det blå, og det var den personen som sto meg aller nærmest i hele verden som gjorde det. Når det handler om å stole på folk, murrer alltid en tanke bak i hodet om at ting kan skje. Og det plager meg litt, sier Karine.

- Jeg har ikke problemer med å stole på folk. Men jeg er litt redd for å bli veldig, veldig glad i noen. For jeg er så redd for å miste dem, sier Helene.

- Jeg tenker ikke så mye over det med venner, men med kjæresten min følte jeg ganske raskt

- DEMONISERING AV EN FAR SOM HAR DREPT ER OGSÅ VONDT

- JEG KAN IKKE TENKE MEG at et norsk barn på norsk jord kan oppleve noe verre enn at mamma ligger i graven fordi pappa har drept henne, sier psykologspesialist Magne Raundalen.

Raundalen blir ofte tilkalt når små barn må håndtere store traumer. Trolig er han den som har snakket med flest barn etterlatt etter partnerdrap i Norge. Av de 118 har han likevel bare snakket med ni.

- I sakene jeg har vært inne i har kriseteam, pårørende, skole eller barnevern henvendt seg til Senter for krisepsykologi i Bergen, som jeg er tilknyttet. Men alle disse barna trenger hjelp utenfra. Noen som har oversikt over feltet og som kan brøtve vei for dem. I de tragediene jeg er blitt rådspurt om, har jeg derfor alltid anbefalt å forankre oppfølgingen i barnevernet.

Før psykologspesialist Raundalen møter barnet til den pappaen som drepte mamma, forsøker han alltid å finne ut så mye han kan om drapsmannen.

- Sånn at jeg kan hjelpe dem med spørsmålet «hvorfor gjorde han det?» For det stiller de uansett om de er fire eller tjue år.

Noen ganger er forklaringen psykisk sykdom.

- Brist i personligheten, har jeg ofte kalt det. Noen av barna er redde for at de skal arve denne bristen, slik at de også skal komme til å gjøre forferdelige ting, sier Raundalen.

SELV OM PAPPA HAR DREPT mamma, om det så er med barna som vitner, er han fortsatt pappa. Og flere av barna forteller at de har gode minner av pappa, fra åra før drapet.

- Derfor er demonisering av en far som har drept også vondt. Barna har gjerne også positive minner, og dermed følelser for sin egen far. Det er viktig at disse får komme til uttrykk.

Livene til disse barna er blitt revet fra hverandre, og selv om det går an å sette mye på plass igjen, mener Raundalen at det alltid vil være en svart renne der.

- Kanskje ikke så synlig i dagliglivet, men forsterket ved de store punktene i livet: når en skal finne seg kjæreste, gifte seg, gå i barnedåp.

HAN BER OM AT SAMTLIGE av disse barna følges opp, og ikke bare i de første par åra etter drapet.

- Vi har lært, og vil lære mye av Utøya om oppfølging av alvorlige traumer. Vi ser at de ikke forsvinner.

- Hvem mener du har ansvaret for disse barna?

- Det må være de som skal ivareta kommunehelsa. Vi trenger ikke å hente fram pasientrettighetsloven for å skjønne hva disse barna trenger - og har rett til. Til syvende og sist er det helseministerens ansvar. Kanskje bør statsråden peke ut en instans som skal ha et ekstra ansvar for nettopp disse barna? •

Godt og uvirkelig vondt: Karine og Helene husker den biologiske familien sin som lykkelig og aktiv. – Vi fikk alt vi trengte, og mye mer, forteller storesøster Karine. For lillesøster Helene framstår det hun så den dagen da hun skulle feire femårsdagen sin, som uvirkelig: Som i en film, sier hun i dag.

- «oi, nå er jeg blitt veldig avhengig!» Og da ble jeg redd for å miste en jeg var veldig glad i på nytt. Det ble litt sånn «hjelp – er dette lurt?»

Karine har tenkt noe av det samme:

– Men det var vel egentlig ikke før på videregående at jeg begynte å tenke over hvor nært jeg ville ha folk. Jeg prøver å ikke la det påvirke meg. Alle blir eldre, jeg vet at jeg vil miste folk igjen.

DE HAR ARVET litt hver fra hver av sine biologiske foreldre: Helene har ansiktsformen til mamma og hårfargen til pappa. Karine har hårfargen til mamma og ansiktsformen til pappa. De er enige om at mens Karine må ha arvet mammas kunstneriske evner, har Helene arvet hodet hennes.

- Mamma var veldig smart, sier Karine.
- Har dere vært redde for å havne i samme

situasjon som de biologiske foreldrene deres?

- Aldri, slår Helene fast.
- Karine var temperamentsfull som liten, men jeg har aldri vært redd for at hun skal gjøre noe drastisk, legger hun til.

SÅ HVORFOR GJORDE FAREN deres som han gjorde? Etter det Magasinet kjenner til, hadde han ingen psykisk diagnose. Var han likevel syk, slik mormor sa første gang de spurte henne, den kvelden for 14 år siden?

- Jeg vil tro at det var en ganske god forklaring, sier Helene.
- Men han hadde også mye temperament, og han var sur fordi mamma tok oss med seg. Jeg er blitt forklart at han følte at han og mamma ikke kunne ta godt nok vare på oss da de ble skilt. At han ville gi oss et bedre liv, ved å fjerne en ødelagt familie.

«Vi gikk ikke i begravelsen hans. Det føltes ikke som om han fortjente det.»

KARINE

Karine og Helene kjenner ikke til at noen av foreldrene noen gang brukte rusmidler. Men Karine har helt siden faren ga henne en klem den morgenen for 14 år siden, vært overbevist om at han må ha vært påvirket av narkotika akkurat den dagen.

– Øynene hans var så rare, dessuten tror jeg det gjorde ham i stand til å ta det lille ekstra steget og ta med seg mamma. Hvis han ikke hadde vært ruset, hadde han nok bare begått selvmord. Og vi hadde kanskje fortsatt hatt en mamma. Det tenker jeg på av og til.

Når hun forsøker å nøste opp hvor opplysningen kommer fra, finner hun imidlertid ingenting som bekrefter den forklaringen hun hele tida har valgt å tro på.

– Da må det være noe jeg har tenkt ut seinere, konkluderer hun.

Politiet opplyser til Magasinet at det ikke ble funnet noe i forbindelse med etterforskningen som tilsier at drapsmannen var ruspåvirket.

Begge jentene har vært sinte.

– Vi gikk ikke i begravelsen hans. Det føltes ikke som om han fortjente det. Jeg har fortsatt ikke tilgitt ham. Og det kommer jeg aldri til å gjøre, men nå kan jeg tenke litt oftere på de positive tingene vi hadde sammen, sier Karine.

– Kanskje jeg var for liten til å skjønne helt hva som skjedde? sier Helene.

– Jeg synes det var veldig dumt det han gjorde, men jeg synes ikke det er noen vits i å være sint og bitter eller å snakke stygt om ham, nå som han ligger i graven. Noen i familien har sagt at de syntes det han gjorde var veldig egoistisk. Det finnes ingen grunn god nok for å drepe eller ta med seg noen i graven, og jeg blir ikke direkte såret når folk snakker stygt om ham, men jeg blir litt sånn «det er ikke noen vits, og det hjelper ikke å snakke sånn». Derfor synes jeg vi skal droppe det. Det som har skjedd har skjedd. Han er borte, vi må gi ham fred.

47 AV DE 118 ETTERLATTE BARN i Magasinets kartlegging opplevde å bli skilt fra søsknene sine etter at forelderen var drept. Den biologiske familien til Helene og Karine insisterte overfor barnevernet på at jentene ikke måtte skilles og plasseres i hver sin fosterfamilie. Når Karine og Helene får spørsmål om hvilke personer som har betydd mest for dem etter at de mistet begge foreldrene i partnerdrap, kommer svaret i kor:

– Hverandre!

– Vi var nok et helt vanlig søskenpar i utgangspunktet, men det at vi mistet foreldrene våre brakte oss nærmere hverandre. Vi ble avhengig av ikke å miste hverandre. Hvis jeg hadde mistet Helene, tror jeg faktisk verden hadde gått under. Hun er den siste pælen som holder huset mitt oppe, sier Karine. •

rja@dagbladet.no og isn@dagbladet.no

Barn er til stede i 80–95 prosent av voldsepisodene mellom foreldre.

-DESSVERRE IKKE EN SJELDENHET

- AT BARN ER VITNER TIL partnerdrap er dessverre ikke en sjeldenhets, ettersom majoriteten av disse forbrytelsene skjer i hjemmet deres, sier den svenske professoren i psykologi, Sven Åke Christianson.

Internasjonal forskning viser at barn er til stede i 80–95 prosent av voldsepisodene mellom foreldre. Det finnes ikke offisielle tall for hvor mange barn som er vitner til at volden får dødelig utgang, men dommer og informasjon som Magasinet har innhentet viser at nesten halvparten av barna (57 av 118) som mistet mor eller far i partnerdrap i perioden 2000–2013, var i nærheten da det skjedde. 20 av dem var øyenvitner til drapet på sin egen mor.

I et forskningsprosjekt ved Universitetet i Stockholm har professor Sven Åke Christianson og hans medarbeidere kartlagt hva som preger barns hukommelse og minner når de har vært vitne til dødelig vold.

– For å kunne bistå og ivareta disse barnas rettigheter, er vi nødt til å forstå hvordan barnet opplever slike hendelser, og hva de husker. Vi har vært spesielt opptatt av å se om det er en sammenheng mellom hvilken relasjon barnet hadde til offer og gjerningsperson, og hva det husker og gjenforteller. For eksempel om de utelater detaljer eller fornektet dokumentert informasjon når de har et nært forhold til noen av de involverte, sier Christianson.

Politiavhør med over 100 barn og ungdommer mellom 3 og 17 år, som har vært vitne til dødelig vold mot en nærstående, har vært satt under lupen av Christianson og hans forskere. Den overordnede konklusjonen er at få barn fornektet eller holder tilbake informasjon. Nesten ingen har påberopt seg hukommelsestap. Forskningsprosjektet viser ingen kjønnsforskjeller, og de yngste barna forteller nesten like omfattende og detaljert som de eldste.

– Et hovedfunn er at det barna husker aller best, er den dødelige volden. Lyder sitter like godt som synsinntrykk, og barna forteller overraskende detaljert om det de har opplevd, når de får muligheten. Og jo nærmere relasjonen til gjerningsperson eller offeret er, desto mer utførlig forteller de, sier Christianson, som påpeker at dette funnet står i sterk kontrast til flere etablerte «sannheter».

– Både i rettsapparatet og politiet hersker det en oppfatning om at barn som har vært vitne til dødelig vold mellom foreldrene, vil havne i en lojalitetskonflikt hvis de må fortelle om hva de har opplevd, sier Christianson.

– Jeg har jobbet med politiet i fire ulike fylker i Sverige, og selv opplevd at de velger å avstå fra å avhøre barn for ikke å stille dem i lojalitetskonflikt.

KOMMUNIKASJON MED BARN har vært en del av pensum i bachelorutdanningen ved Politihøgskolen siden 2011. Studentene har likevel bare en 2–3 timer lang forelesning om samtaler med barn. De fleste politifolk som befinner seg ute i felten i dag, lener seg først og fremst på erfaringer.

– Politiet er i likhet med flere andre yrker et fag du ikke blir utlært i på skolebenken. Hvordan du skal snakke med barn er ikke regulert i lover og forskrifter, men et resultat av politibetjentens egen tolkning av rettslige krav, der og da, sier politimester Ole Sæverud i Tromsø, som ledet arbeidsgruppa som i oktober 2012 leverte rapporten «Avhør av særlig sårbare personer i straffesaker».

Han mener at frykten for å havne i en avhørsituasjon, er den største utfordringen for politifolk som forholder seg til barn som blir vitner i alvorlige familievoldssaker og ved partnerdrap. Grensen mellom en orienteringssamtale og et formelt avhør er vanskelig å trekke. Som en hovedregel kan man si at i det samtalen glir over i utforskning av detaljer, så er du over i avhør. Han understreker at politiet skal varsle barnevernet når foreldre begår lovbrudd som kan tenkes å få konsekvenser for barna deres.

– Vi har svært lav terskel for å involvere barnevernet. Når det gjelder familievold eller drap, vil vi alltid tilkalle barnevernsvakta, uansett om barna er til stede eller ikke, sier Sæverud.

Det aller viktigste argumentet for å avhøre eller snakke med barn om hva de har sett eller hørt, er hensynet til barnet selv, påpeker psykologiprofessor Christianson i Sverige:

– For å kunne bearbeide en opplevelse, må du først sette ord på det du har sett eller hørt. Det er også viktig at hendelsen ikke får etablere seg som en hemmelighet. Hvis vi ikke spør barnet om hva det har opplevd, sender vi samtidig et signal om at temaet bør skyves unna og unngås, sier han og viser til en amerikansk forskningsrapport om gutter som hadde opplevd å se en av foreldrene utsettes for dødelig vold. I rapporten kommer det fram at de av guttene som hadde vitnet om hendelsen i retten fikk færre symptomer på posttraumatisk stresslidelse i ettertid. De mente selv at årsaken dels var at de hadde fått satt ord på opplevelsene sine, dels at vitnemålene førte til at de fikk profesjonell hjelp og oppfølging.

CHRISTIANSON ER BEKYMRET over at det verken i Norge eller Sverige finnes tydelige retningslinjer for hvordan barn som har sett sin egen omsorgsperson bli drept bør ivaretas.

– Måten de blir møtt og ivaretatt på synes å bygge på antakelser og tilfældigheter. Jeg kjenner til flere saker hvor man har gått ut fra at et barn ikke har fått med seg den dødelige volden eller drapene, fordi de har vært på soverommet sitt. I en sak her i Sverige tok det ni måneder før det kom fram at en liten gutt slett ikke hadde sovet, men fått med seg alt som skjedde da en av hans nærmeste ble drept i rommet ved siden av.

Christiansons kollega ved Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress i Norge, Carolina Øverlien, mener at sannsynligheten er stor for at barn som har vært i umiddelbar nærhet til et partnerdrap har fått med seg hva som har skjedd:

– Barn er generelt vare for lyder og stemningsendringer. Mange barn forsøker å beskytte seg selv og søsknene, sånn at de skal slippe å se eller høre hva som skjer. Men det er vanskelig å unnsnippe lydene i et hus eller en leilighet. Andre barn vil i stedet gå mot lyden for å se om de kan hjelpe til.

ØVERLIEN FORSKER PÅ BARN som lever med vold i familien, for å finne ut hva slags påkjenninger det medfører. Hun viser til forskning som sier at å være vitne til grov vold, kan være like skadelig som å bli utsatt for fysisk mishandling.

– Volden mot deres nærmeste oppleves som en konstant trussel mot deres egen eksistens. De kan få symptomer som angst, depresjon og aggresjon. Mange av barnas største frykt er at de en dag skal finne mamma død. Når det faktisk skjer, vil det derfor være en av de mest traumatiske opplevelser et barn kan ha, mener Øverlien.

Hva kan skje om ingen hjelper disse barna til å fortelle om det de har hørt eller sett?

– Ressurser de kunne brukt på åndte ting bindes opp, de får dårligere beredskap for å håndtere stresshendelser seinere i livet, blir mer sårbar og utsatt for symptomer som aggresjon og selvskading, sier Christianson, som forklarer at manglende bearbeiding av traumer kan sette en person i konstant alarmberedskap:

– Han eller hun vil instinktivt beskytte seg mot lyder, lukter eller synsinntrykk som minner om opplevelsen. Dårlig evne til konsentrasjon er en svært sannsynlig konsekvens, men resultatet kan også bli voldelig atferd.

I forskningsrapportene sine legger Christianson vekt på at sterke, ubearbejdede opplevelser i barndommen forstyrrer den normale utviklings- og modningsprosessen. Den følelsesmessige utviklingen kan stoppe helt opp:

– Traumatiseringen kan resultere i en lammelse i evnen til å føle, en manglende evne til å koble ubehag til hendelsene som forårsaker de vonde følelsene eller manglende evne til å håndtere følelser i det hele tatt, sier han. •

«Det barna husker aller best, er den dødelige volden.»

SVEN ÅKE CHRISTIANSON.
PROFESSOR I PSYKOLOGI

Dagbladet.no

Magasinet har kartlagt barna som ble igjen etter partnerdrap i perioden 2000–2013. Følg dokumentarserien på [db.no](http://www.dagbladet.no/spesial/barna/).
<http://www.dagbladet.no/spesial/barna/>

BERLIN, TYSKLAND

BURSDAG: Gorillaen Fatou kunne feire sin 58. fødselsdag i går i Berlin Zoo. Hun er Europas eldste gorilla i fangenskap. Foto: EPA / NTB Scanpix

Vil bruke færre lokale tolker

Forsvarsdepartementet innfører nye regler for bruk av lokale tolker og andre

silvilt ansatte i konflikt-områder.

Etter lang tids oppmerksomhet mot skjebnen til flere av de lokale tolkerne som Forsvaret har brukt under sine internasjonale operasjoner, ble reglene endret i mars, skriver VG. I de nye retningslinjene går det fram at det skal brukes færre lokalt ansatte enn tidligere, og spesielt bruken av tolker «skal holdes på et absolutt minimum». I stedet vil Forsvaret i framtiden satse på å utdanne sine egne tolker. (NTB)

ØYSTEIN BØ, statssekretær.

DREPT: En 17 år gammel gutt ble knivstukt og drept av en annen elev i klasserommet på en videregående skole i Hamburg i Tyskland i går. Både den drepte og den antatte gjerningsmannen er afghanske statsborgere. – Det ser ut til at han brukte en kniv. Offeret døde på stedet, sier politiet. (NTB)

JERUSALEM, ISRAEL

HOLOCAUST: Ultraortodokse jøder i Yad Vashem's Holocaust History Museum i Jerusalem i går i forbindelse med minnemarkeringen de seks millioner jødene som ble drept under Den andre verdenskrig. Foto: NTB Scanpix

400

flyktninger kan ha mistet livet i et forsøk på å krysse Middelhavet fra Libya til Italia, ifølge flyktninger som overlevde ulykken. – Det er mange unge menn blant ofrene, opplyser Redd Barna, som har vært i kontakt med de overlevende.

I helga ble 5500 reddet av kystvakten og hjelpemannskaper. I fjor mistet 3500 båtflyktninger livet. (NTB)

- Utålmodig

52 barn mistet mor eller far tross varsler om vold og trusler

Fremdeles er det mange distrikter som ikke bruker riktig verktøy for å hindre partnerdrap. Nå begynner justisminister Anders Anundsen å bli utålmodig.

PARTNERDRAP

Tekst: Asle Hansen
ash@dagbladet.no

Ingrid Sandved Nordli
ing@dagbladet.no

Rønnaug Jarlsbo
rja@dagbladet.no

Mandag denne uka skrev Dagbladet om SARA (Spousal Assault Risk Assessment Guide), et nytt verktøy norsk politi fikk i 2011 for å kartlegge risiko og forebygge partnervold.

Til tross for at samtlige politidistrikter i landet skulle ha tatt SARA i bruk allerede i 2013, er det fremdeles svært mange distrikter som fremdeles ikke benytter seg av verktøyet som ekspertisen mener kan hindre partnerdrap.

– Dette viser at det ikke har vært nok trykk på dette tidligere. Man burde ha vært i mål med dette. Justisministeren begynner å bli utålmodig, og har vært veldig tydelig i tildelingsbrevet til Politidirektoratet om at dette må implementeres, sier statssekretær Vidar Brein-Karlsen (Frp) i Justis- og beredskapsdepartementet.

- Må bli bedre

Statssekretæren sier de er opptatt av å bli flinkere på forebygging, og viser til at departementet nå vil finansiere et treårig forskningsprosjekt på partnerdrap. Samtidig jobbes det med en ny avhørsmodell på barnehusene.

– Det er viktig å finne en god metode for å kunne hjelpe barn som har bodd i hjem med vold eller er blitt vitner til drap, sier Brein-Karlsen og legger til:

– Reportasjeserien i Dagbladet om barna som ble igjen etter partnerdrap, viser at vi må bli bedre og ha mer kraft i innsatsen for å sikre tryggheten til ungene – noe justisministeren er svært opptatt av.

Voldsvarsler

Kartleggingen Dagbladet Magasinet har gjort av partnerdrap i perioden 2000–2013 (krever innlogging), viser at politi, barnevern, krisesenter eller en annen offentlig instans var varslet om familie vold eller alvorlige trusler i forkant av rundt en fjerdedel av drapene som etterlot 118 barn uten mamma eller pappa.

52 barn mistet en forelder selv om myndighetene var varslet om vold eller trusler.

Flere mødre som er drept i perioden, har minst ett opphold på krisesenter bak seg. Andre kvinner har anmeldt gjerningspersonen til politiet for vold eller trusler. Noen kvinner har fått voldsalarm og gjerningspersonen er ilagt besøksforbud. I noen tilfeller er besøksforbudet opphevet, i andre er det brutt.

- Alvorlig

– Det er alvorlig at noen vet, men så blir det ikke gjort noe før noe så dramatisk som et drap skjer. Vi må skru barnevern-, helse- og justissektorene sammen, slik at dette blir fanget opp, sier Brein-Karlsen.

Statssekretæren i Justis- og beredskapsdepartementet viser til at regjeringen har en handlingsplan for å koordinere dette.

– Vi har også en ny politireform hvor kriminalitet mot barn og vold i nære relasjoner blir løftet fram som satsinger, sier Brein-Karlsen.

VERKTØY: Det fremdeles svært mange politidistrikter som fremdeles ikke benytter seg av verktøyet som ekspertisen mener kan hindre partnerdrap. – Justisminister Anders Anundsen (bildet) begynner å bli utålmodig, sier statssekretær Vidar Brein-Karlsen (Frp) i Justis- og beredskapsdepartementet. Foto: Jacques Hvistendahl

BLANK SIDE

«Rikke» skjønte at stefaren hadde drept mora da hun hørte skuddene. Hun er svært

STOR PÅKJENNING:

Tristheten er der fortsatt, selv om det er mange år siden mora ga «Rikke» den siste av de gode kosene sine. «Rikke» opplevde at faren drepte moren da hun var liten. Foto: Thomas Rasmus Skaug

STEFAREN DREPTE MAMMAEN TIL «RIKKE»

«Jeg hadde fem forskjellige psykologer på to år.»

A large, dark, moody photograph of a person standing on a wooden pier or dock, looking out at the sea. The pier is made of dark, weathered wood and has a railing. The sea is visible in the background, and the sky is overcast. The overall tone is somber and reflective.

kritisk til hvordan hun ble møtt av hjelpeapparatet etter at verden gikk i svart.

BARNA SOM BLE IGJEN

Tekst: **Asle Hansen**
ash@dagbladet.no

Ingrid Sandved Nordli
ing@dagbladet.no

Rønnaug Jarlsbo
rja@dagbladet.no

Hun husker kvelden da verden ble svart. Kvelden stefaren drepte mora.

En diskusjon ved middagsbordet hadde vokst til en krangel mellom de voksne.

– Mamma lå på senga og gråt. Da hun så meg, sa hun at det gikk bra, at jeg skulle gå opp igjen i stua. Jeg hadde en ubehagelig følelse. Jeg kunne ikke huske at de hadde kranglet så åpenlyst før, de pleide å diskutere rolig bak en lukket dør, sier «Rikke», som i dag er myndig.

Hun gikk til bake og inn på kjøkkenet for å ta seg et glass vann.

– Det var da jeg hørte smelene. Først skjønte jeg ikke hva det var, men jeg løp for å se etter. Han stoppa meg i trappa, og jeg så det i øynene hans at noe grusomt hadde skjedd. Selv om han ikke sa noe, var det som om blikket hans sa «dette kan du ikke se».

– Hele verden falt i grus den dagen. Jeg gikk rundt som en svart klump i lang tid.

Voldsomt savn

Når savnet ble så voldsomt at hun ikke visste hva hun skulle gjøre, gikk «Rikke» og la seg på kirkegården.

– Jeg tok på meg boblebuksa, og så la jeg meg på snøen foran graven og snakket med mamma til jeg fikk frosten i meg. Det var mormor som kom og hentet meg. Da var jeg ganske trist.

Tristheten er der fortsatt, selv om det er mange år siden mora ga henne den siste av de gode kosene sine.

Smertene har også vært fysiske, iblant så sterke at hun ikke har vært i stand til å jobbe.

– Jeg har fått påvist fibromyalgi, og det settes i sammenheng med depresjonene etter at mamma døde. Det er ganske trist å tenke på, at det er derfor jeg har fått det. Bare tenk om det ikke hadde skjedd.

– Ikke tillit

Post-traumatisk stress, følelses- og atferdsproblemer, taushet og undertrykking, aggresjon og sinne, tilknytningsvansker, skyld, angst, mareritt og skoleproblemer er ifølge internasjonale og nasjonale eksperter vanlige ettervirkninger hos barn som mister en forelder i partnerdrap.

Den psykiske påkjenningen ved å bli etterlatt etter et partnerdrap, kan være stor. Særlig for dem som har vært til stede. 57 av de 118 barna i Dagbladet Magasinets oversikt var like i nærheten da forelderen ble drept, 22 så nære at de så drapet.

– Jeg hadde fem forskjellige psy-

kologer på to år, forteller «Rikke» om hjelpen fra det offentlige.

«Rikke» er ikke tilfreds med hjelpen hun har fått. Hun synes det var vanskelig å måtte starte på nytt hele tida.

– Jeg rakk aldri å få ordentlig tillit til noen av dem, for så snart jeg begynte å åpne meg, skulle psykologen bytte avdeling eller ha permisjon.

Etter den femte psykologen sluttet hun hos BUP (barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk). Da hun var noen-og-tjue ba hun på nytt om hjelp, og hun lærte at sirkulasjonen var den samme i voksenalder.

– Det skulle ha vært strengere krav til stabilitet, sånn at de som har opplevd det jeg har opplevd vet hvem de kan forholde seg til, sier «Rikke».

– Ustabil bemanning i BUP er et problem, bekrefter Terje Lund.

Han leder Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk for-

ening, et samlingspunkt for psyki-

atere med pasienter under 18 år.

– Årsaken er at omkring en tredjedel av behandlerne i BUP er under utdanning, og da praktiserer de ett år eller to på hvert sted.

– Barn etterlatt etter partnerdrap trenger forutsigbarhet og trygghet for å åpne seg. Det gjelder vel også andre barn som henvises til BUP?

– Ja, og det bør man ta hensyn til når man tildeler saker, slik at barn som har vært vitne til partnerdrap, eller som av andre grunner trenger kontinuitet og langvarig oppfølging, ikke får en terapeut som skal flytte på seg etter et halvt år. Men det er ikke alltid så lett, sier Lund.

Reagerer

Helse- og omsorgsminister Bent Høie (H) sier han forstår at barn i en vanskelig situasjon opplever det som veldig tøft med stadige utskiftninger av behandlere, mot deres vilje.

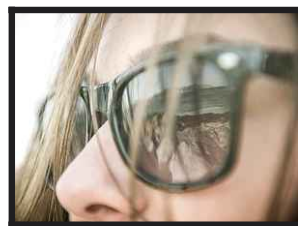
– Tillit og relasjonsbygging er en viktig del. Det er behov for en styrking av barne- og ungdomspsykiatrien som vil gi mer stabil bemanning, sier Høie.

Helseministeren viser til en undersøkelse fra Barneombudet hvor brukerne ble bedt om å gi sin oppfatning av BUP.

– De kom med en ganske negativ beskrivelse av hvordan de ble møtt. Da jeg fikk denne rapporten, ba jeg alle enheter i landet om å diskutere denne tilbakemeldingen fra brukerne. Deretter skal de melde inn til helseregionene hvordan de tenker at de kan forbedre seg, sier Høie.

Helseministeren opplyser om at regjeringen vil sende et forslag om opprettelse av et drapsregister ut på høring før sommeren.

– Et slikt register vil kunne gi mye kunnskap og muligheter for å forske på årsakssammenhenger og risiko, sier Bent Høie.

– TRENGER STABILITET: «Rikke» er ikke tilfreds med hjelpen hun har fått.

DEBATT

Martine Aurdal
Debatt- og kronikkansvarlig

Madeleine Schultz

KRONIKK: 6000 tegn inkl. mellomrom.
HOVEDINNLEGG: 3000 tegn inkl. mellomrom
REPLIKK: 2000 tegn inkl. mellomrom. Legg ved portrettfoto.

SEND INNLEGG TIL: debatt@dagbladet.no

6,1

prosent færre
forbrytelser ble
anmeldt i fjor. Det
er først og fremst
færre tyverier

som bidrar til nedgangen i fjorårets
anmeldte kriminalitet, melder Statis-
tisk sentralbyrå. Samlet ble 372.000
lovbrudd anmeldt til politiet i 2014.

Det har derimot vært en økning
anmeldte sykkeltyverier og butikkk-
tyverier. I fjor ble et rekordhøyt
antall saker byrd mishandling i fami-
lieforhold registrert siden 2006,
totalt 3056 tilfeller.

RETT FRA NETT

K-en tilbake i KRLE er favorisering av majoriteten, og sender feil signaler.

Enig. Religioner som scientology, jeditisme og satanisme, bør få like stor andel som kristendom. Vår historie og verdigrunnlag betyr ingen ting.

Marie_Kjeks

Da jeg var barn ble jeg indoktrinert med statsreligionen.....

Lars Erik Kvaale

Jens Bruun-Pedersen er igjen ute etter kristenmanns blod, og bereder for harde livet grunnen for en annen mørkemannsreligion. Han og Lars Gule har ødelagt for HEF, som er blitt en kristendomsfaglig islamist-apologet-klubb.

Belhifet

Dette er en tøysedebatt. Norge har hatt kristendommen som bauta i over 1000 år. Selvfølgelig skal et religionsfag opplyse mest om Norges historiske bakgrunn.

Jamten

Nei til vranglære i skolen! Det gjelder kristendommen, islam og alt annet av overtro og eventyr.

olejacob666

Kanskje også litt hyklersk av skolen å ha religionslære i én time og fysikk og utviklingslære i neste? :)

Fossan Gjengen

Det burde være 18-års aldersgrense for religiøs påvirkning, da dette er påvist å være fordømmende. Lær barn kritisk tenking i stedet for, og religionene vil avgå en naturlig død.

John Mero

Jeg synes politisk indoktrinering burde være en del av undervisningen, akkurat som vi har religiøs indoktrinering på skolen i dag.

MonnshineHaze

Partnerdrap: Det er en myndighetsoppgave å påse at voldsutsatte får den barn mister sin forelder.

Når myndighetenes

KRONIKK

Tove Smaadahl
Daglig leder, Krisesentersekretariatet

Lone Alice Johansen
Seniorrådgiver, Krisesentersekretariatet

HVERT FJERDE drap i Norge er et partnerdrap. Dagbladets artikkelserie «barna som ble igjen» og kartleggingen av partnerdrap i perioden 2000-2013, viser at 118 barn ble etterlatt som følge av disse drapene. Historiene er mange og grusomme. Et barn satt på fanget til mor da hun ble drept, et annet på armen til gjerningsmannen. Et barn gikk innom og ble selv knivstukket. Et annet våknet av lyder fra underetasjen og fant pappa i ferd med å kvele mamma. Det verste er at disse drapene kunne vært forhindret. Det er snakk om varslede drap, dette skjer ikke ut av det blå.

JESSICAS STEFAR var voldsanmeldt ni ganger på 18 måneder, så drepte han mammaen hennes. Basert på ulike spørreundersøkelser

Uansett om ofrene er barn eller voksne, om vi jobber i hjelpeapparatet eller er privatpersoner, har vi alle en plikt og et ansvar for å varsle når vi vet at det er fare for liv og helse.

det norske samfunnet – både som politisk målsetting, men også i folks bevissthet. Å synliggjøre vold i nære relasjoner vil kunne oppfattes som å true oppfatningen av familien som en samfunnsberende institusjon. På denne måten kan kunnskap om vold i familien virke truende på verdier som opplevs som viktige og det kan skapes

bruk SARA i 2013. Dagbladets kartlegging viser at bare halvparten av politidistriktene har tatt i bruk dette verktøyet.

GAPET mellom politiske mål og strukturen for å gjennomføre disse målene er svært kritikkverdig, selv med økt offentlig ansvar og politikk på området. Mange gjerningsmenn blir aldri straffet for sine handlinger, mens samfunnets hjelp og beskyttelse til voldsutsatte ofte slår sprekker. Dette er et felt som fortsatt er preget av sterk motstand og manglende gjennomføringsvne. Fortsett, etter 30 år med kamp. Hvorfor?

EN REKKE FORHOLD er med på å skape motstand mot kunnskap på feltet. Vold mot kvinner og vold i nære relasjoner er smertefull kunnskap. Ikke minst gjelder dette erkjennelsen av at også barn rammes av volden. Det smertefulle i å erkjenne dette, gir behov for å skape avstand. Slik kan det oppstå et skille mellom «dem» og «oss» – for på den måten å redusere ubehaget. I tillegg vil slik erkjennelse skape et press i retning av å ta ansvar i disse sakene. For mange framstår det som enklere å unngå å se volden og dermed slippe å forholde seg til den.

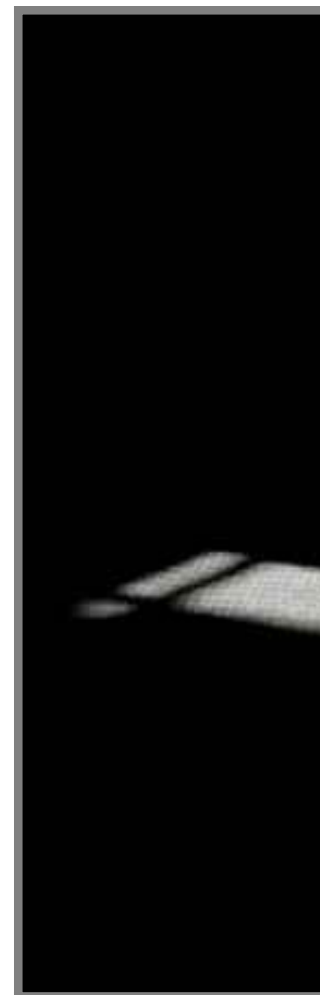
Kunnskap om volden kan også vurderes som farlig fordi den berører grunnleggende verdier og maktstruktur i samfunnet. Familien er voldens arena. Tradisjonelle forestillinger om familien som institusjon står fortsatt sterkt i det norske samfunnet – både som politisk målsetting, men også i folks bevissthet. Å synliggjøre vold i nære relasjoner vil kunne oppfattes som å true oppfatningen av familien som en samfunnsberende institusjon. På denne måten kan kunnskap om vold i familien virke truende på verdier som opplevs som viktige og det kan skapes

motstand mot å integrere denne kunnskapen i vår bevissthet.

ORDNINGEN MED besøksforbud har aldri vært evaluert siden den ble innført i 1995. Vi vet at den praktiseres svært ulikt i de ulike politidistriktene. Brudd på besøksforbud kommer ikke straks opp for retten slik at samfunnet viser en klar reaksjon på brudd og samtidig styrker rettsvernet og sikkerheten til den trusselsatte. Det er aldri blitt gjennomført en nasjonal opplysningskampanje for å eliminere vold mot kvinner og vold i nære relasjoner på lik linje med andre nasjonale opplysningskampanjer. Vi har ingen nasjonal strategi på forebygging av dette omfattende samfunnsproblemet. Mange kommuner i Norge har ikke implementert og utarbeidet handlingsplaner og Europarådets konvensjon om forebyggelse og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner er enda ikke ratifisert av Norge.

Vi har en 100 år gammel straffelov som ikke er fornyet. Evalueringen av krisesenterloven viser at krisesentertilbudet til voldsutsatte ikke er likeverdig og helhetlig slik som loven tilsier. Det tok 10 år å få på plass forskning på partnerdrap i Norge. Første krav om forskning ble framstilt av Krisesentersekretariatet i 2003. Fortsett mangler sanksjoner ovenfor dem som ikke varsler når de har kjennskap til at barn eller voksne utsettes for vold. Hvis det ikke har konsekvenser å unnlåte å varsle, vil de fleste av oss lenge oss tilbake i sofaen og late som ingenting. I mellomtida dør voldsutsatte. Uansett om ofrene er barn eller voksne, om vi jobber i hjelpeapparatet eller er privatpersoner, har vi alle en plikt og et ansvar for å varsle når vi vet at det er fare for liv og helse.

«HADDE PARTNERDRAP vært kategorisert som terror, ville innsetningen og prioriteringen vært bedre», skriver Marie Simonsen i forbindelse med Dagbladets artikkelserie. Men det er verken snakk om terror, trafikkulykker, narkotika-

VOLD MOT KVINNER og vold i nære r smertefulle i å erkjenne dette, gir behov skriver Krisesentersekretariatet.

forbrytelser eller tobakksrøyk. Det er snakk om vold mot kvinner og vold i nære relasjoner. Det er snakk om likestilling og kjønn, om familien bak husets fire vegger og vår forestilling om femininitet, mas-

Stemningsrapport fra taxfree-debatten: «Alle er jo mot taxfree nå. Selv de som er for taxfree er mot taxfree!».

Mina Gerhardsen, @MinaGerhardsen

”Jeg liker ikke horn. Derfor har jeg ikke tenkt å krabbe opp i et å bli en sjuende mor i huset.

Karin «Kaci» Kullmann Five

bistand og beskyttelsen de har krav på og at færre

taushet tar liv

elasjoner er smertefull kunnskap. Ikke minst gjelder dette erkjennelsen av at også barn rammes av volden. Det for å skape avstand. Slik kan det oppstå et skille mellom «dem» og «oss» – for på den måten å redusere ubehaget, Foto: NTB Scanpix

kulinitet og seksualitet generelt.

Den ansvarlige for likestillingen i Norge, statsråd Solveig Horne, uttaler i Dagbladet 14. april at fokuset ofte er på offer og gjerningsperson og at det viktig å ta lærdom

av og finne ut hva vi bør gjøre annerledes.

NOK ER NOK! Vi har kunnskap og lovverk nok til å handle. Vi er lei av denne ansvarsfraskrivelsen og

motviljen. Det er en myndighetsoppgave å påse at voldsutsatte får den bistand og beskyttelsen de har krav på og at færre barn mister sin forelder. Kjære statsråder: Deres taushet tar liv!

TAKK FOR STØTTEN, MEN: Rygg er med på å gjøre SV en bjørnetjeneste ved å videreføre forestillingen om at SV og MDG har «byttet plass på meningsmålingene», skriver nestleder i Telemark SV.

Foto: NTB Scanpix

Kunstig forestilling om SV

Adne Naper
Nestleder, Telemark SV

I DAGBLADET 15. april skriver Filip Rygg et sympatisk innlegg om behovet for SV. Vi takker for støtten, og er fullt ut enige i at vi trenger et parti som kritiserer systemet fra venstre. Men Ryggs innlegg er også et eksempel på at det er i ferd med å danne seg en misoppfatning av størrelsesforholdet mellom SV og MDG, og med det også en skeivfordeling av bevisbyrden for partienes eksistens og relevans. Dessverre overskygger denne misoppfatningen mye av det politiske innholdet i miljødebatten.

Rygg er med på å gjøre SV en bjørnetjeneste ved å videreføre forestillingen om at SV og MDG har «byttet plass på meningsmålingene». Vi har ikke byttet plass, MDG er fortsatt et mindre parti enn SV.

SV ER STØRRE enn MDG på gjennomsnittet av alle meningsmålinger de siste 12 månedene. SV er større enn MDG på snittet av kommunevalgsmålinger hver måned i hele 2015. I mars i år var SV større enn MDG på 6 av 8 landsdekkende meningsmålinger til Stortinget. Og SV stiller også i år langt flere kommunevalglister enn MDG; 271 mot 207. Det ble for litt siden slått stort opp at MDG gjorde en kjempemåling i

Oslo, og bokset mot Frp med en oppslutning på 6,5 prosent. Det applauderte vi. Men først og fremst var vi glad på egne vegne.

JEG SETTER PRIS PÅ hvordan Rygg spesielt trekker fram asylbarnsaken som eksempel på behovet for SV. Vi var det eneste partiet som både kunne og ville sette asylbarns beste først. Rygg mener det ikke bør være enkelt-sakspartier på Stortinget, og advarer mot en fragmentering av SVs politiske grunnlag ned til ulike nisjepartier som MDG og nå også FI. Det tjener ikke sakene.

SELV OM jeg er langt på vei enig i Ryggs konklusjon, er jeg fortsatt mindre opptatt av om MDG og FI eksisterer, enn jeg er opptatt av at SV fortsetter å utvikle politikk innen saksfeltene MDG og FI ønsker å hevde seg i. For SV er miljø, universell frigjøring og sosial rettferdighet viktige deler av en helhet. Vi vil ikke oppkonstruere motsetninger mellom disse interessene, vårt parti bør tilby helhetlige løsninger på samfunnets problemer. Det er det som gir oss det Rygg kaller «ideologisk ryggegrad».

MDG er i oppdrift og har gjort en imponerende jobb med å bygge partiet. Men relative tilstander til tross: SV er et større parti enn MDG. La oss ikke overskygge miljødebatten med en kunstig forestilling om at ett parti har byttet ut et annet.

Si din mening på db.no

Dagbladet forbeholder seg retten til å distribuere innsendte innlegg på trykk og i elektroniske formater.

Epost: 2400@dagbladet.no.

Tipstelefon: 24 00 00 00

PFU Dagbladet arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen.

Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål.

Adr.: Rådhusgt. 17, 3. etg., pb 46 Sentrum, 0101 Oslo.
Tlf. 22 40 50 40. **Faks.:** 22 40 50 55. **E-post:** pfu@presse.no

«MARTIN» (39) DREPTE SAMBOEREN

Han er dømt til 13 1/2 år i fengsel for drapet. Nå kjemper han for å beholde kontakten med sønnen de fikk sammen. Barnevernet mener den lille gutten har best av å bryte all kontakt med faren.

**«MARIUS» UNGDOMSTID STARTET
MED AT PAPPA DREPTE MAMMA**

Av og til blir han sint på seg selv fordi han har kontakt med faren sin, det er som om han godtar farens handling.

«HÅKON» DREPTE EKS-SAMBOEREN

Han har ikke sett datteren sin etter drapet, og tenker mye på hva han skal svare om hun en dag spør hvorfor han gjorde det.

Han har meldt seg på pappakurs i fengselet, selv om han kanskje aldri får være pappaen hennes.

BARNA SOM BLE IGJEN

Tekst: Rønnaug Jarlsbo
og Ingrid Sandved Nordli

Foto: Siv Johanne Seglem,
Thomas R. Skaug og
Anton Ligaarden

Er det mulig å være
drapsmann og en god forelder?

FAR

ETTER DRAPET PÅ MOR

MAGASINET

Pappa drepte mamma

118 barn har mistet foreldrene sine etter partnerdrap siden år 2000.
Karin (18) og Helene (15) skulle feire bursdag da pappa dattet opp ubøtt.

BARNA SOM BLE IGJEN:

Forrige lørdag fortalte Magasinet historien om Karin og Helene som ble vitne til at pappa drepte mamma.

De siste 14 år har 118 barn mistet mor eller far etter partnerdrap. Magasinet har kartlagt hvordan det går med dem.

Hele dokumentarserien finner du her:
db.no/spesial/barna

Bildet av en rødkinnet, blid gutt som stikker hodet opp av soveposen på sin første overnattingstur med pappa, og vitneforklaringene om en stolt, tilstedeværende far, står i grell kontrast til det som skjer en kveld i april for to år siden. Kvelden da pappa blir drapsmann, og sønnen blir vitne til at hans egen far tar livet av mamma. Trettiåringen blir dømt til 13,5 års fengsel for drapet på samboeren. Straffeutmålingen er anket til Høyesterett.

Den store mannen i Ikea-sofaen på besøksrommet i Ringerike fengsel trekker på skuldrene. Det er en annen side ved denne saken som tar større plass i følelseslivet hans: Kampen for å få treffe sin seks år gamle sønn igjen. «Martin» er nektet samvær med sønnen i en avgjørelse i fylkesnemnda og i en dom fra tingretten. Nå venter han på svar på hvorvidt lagmannsretten vil behandle saken på nytt. Det er over et år siden han har sett gutten sin. Der- som det blir nødvendig, og mulig, er han innstilt på å ta sitt krav om å være sammen med ham til Høyesterett.

- Jeg så ham siste gang 20. desember 2013. Da arrangerte fengselet en «pappa-i-fengsel»-dag, og han var her med fosterforeldrene og bestemor. Vi var i gymsalen og lekte, vi spiste vafler, pratet og tullet. Vi hadde en fin stund.

I månedene etterpå snakket de sammen på telefon en gang i uka. Men flere besøk ble det ikke.

- Jeg forsto ikke hvorfor, og spurte og purret, men fikk bare diffuse svar. 3. april i fjor fikk jeg beskjed via advokaten min om at all kontakt skulle opphøre. Barnevernet begrunnet avgjørelsen med «nødrettsbetraktning», og at kontakt med meg ville være til skade for barnet.

RINGERIKE FENGSEL HAR BESTEMT at intervjuet skal foregå i familierommet. Når kosedyra sitter på hylla, Legoklossene er ryddet bort og Playstation-kontrollene ligger urørte, blir rommet påfallende stille og tomt. Martin leser høyt fra en rapport fra barnevernstjenesten. Barnevernets medarbeider spør sønnen hans om hvor ofte han kunne tenke seg å snakke med pappa på telefonen. Svaret er: «Hele tida.» På spørsmål om hvor ofte han vil se pappa hvis han kunne bestemme, svarer seksåringen: «Mange ganger. I dag?» «Hva er bra med å se pappa?» «Alt», svarer gutten. Rapporten er datert to uker før fylkesnemnda avgjør at de to ikke skal treffes eller ha kontakt.

- Jeg synes så synd på gutten min som får de spørsmålene og svarer som han gjør. Nå vet vi jo at de gjorde det motsatte av det han ønsker.

Men i den fylldige rapporten fra barnevernets besøk hos gutten og fosterforeldrene, står det også at gutten viser en bekymringsfull atferd. I avgjørelsen fra fylkesnemnda vises det til at sønnen føler skyld for det som skjedde hjemme den aprilkvelden, etter at han hadde lagt seg: Han hørte bråk, og gikk for å se hva som skjedde. Han så pappa i ferd med å drepe mamma, men pappa ba ham om å gå og se på TV. Han gjorde som han ble bedt om, men burde ha forsøkt å stoppe pappa, har han sagt til fosterforeldrene.

- Det står i rapporten at sønnen din sier: «Det var min skyld at mamma døde?»

- Ja, det er traumatisk, særlig fordi jeg er den eneste som kan fortelle hva som virkelig skjedde. Men vi får ikke treffe hverandre, slik at han får høre det fra meg, sier Martin.

- Hvis du setter deg i barnevernets sted, kan du forstå at det at du har tatt moren fra sønnen din, og at han nå føler skyld, kan få dem til å ta denne avgjørelsen?

- Nei, ikke med min historikk.

UNDER RETTSSAKEN KOM DET FRAM at paret hadde et konfliktfylt forhold. Politiet kjente hjemmeadressen fra tidligere besøk. Martin ble beskrevet som en ressurs i lokalmiljøet. Han var fotballtrener, barnehageonkel, og den pappaen i nabolaget som var mest ute i gata og lekte med barna. «Alle» var enige om at far og sønn hadde et nært forhold. Heller ikke i etterkant av drapet har noen

HAN SA: «DU GJORDE SÅNN AT MAMMA DØDE»

DRAPSDØMTE «MARTIN» OM SAMTALEN MED SØNNEN DA DE MØTTES I FENGSELET

hatt noe å utsette på ham som far.

- Når så du sønnen din første gang etter drapet?
- Et par uker etter hendelsen, mens jeg fortsatt satt i varetekt. Hver gang jeg skulle i avhør, fikk vi være sammen en times tid. Samværet fulgte det samme mønsteret: Først la han seg i armene mine, og der ble han liggende og stirre meg inn i øynene. Det var som om han ville sjekke om jeg fortsatt var den samme pappaen. Etterpå lå vi på gulvet og snakket om hvordan han hadde det. Den første perioden var jeg livredd for å skade etterforskningen, og var ganske unnvikende i forhold til å prate om det som hadde skjedd.

- Fikk du råd om hvordan du skulle takle eventuelle spørsmål fra ham?

- Bare før det første møtet. Da sa politietterforskeren at jeg måtte være forsiktig med hva jeg sa fordi jeg var under etterforskning.

- Forandret sønnen din seg etter det som skjedde?
- Ikke i forhold til meg. Han løp rett i armene mine, og vi hadde en god prat de gangene vi så hverandre. Han viste meg tegninger og ting han hadde med seg. Vi tullet og spilte TV-spill og drømte oss bort fra virkeligheten. Jeg var opptatt av at besøkene skulle gi positive minner. At han skulle være trygg på at pappa hadde det bra.

- SPURTE HAN DEG hvorfor du drepte moren hans?

Det blir stille på familierommet. Martin puster tungt.

- En gang. Han sa: «Du gjorde sånn at mamma døde».

- Hva svarte du?

- Noe diffust. Det skjedde mens jeg fortsatt satt i varetekt og var under etterforskning. Jeg var som sagt livredd for å si noe feil.

- Ønsker du nå å snakke med ham om det som skjedde?

- Ja.

- Hva vil du si?

- At det ikke var hans skyld. Jeg tror det kunne vært fint for ham å høre det fra meg.

- Vil du be om unnskyldning for det du har gjort?

Det blir stille igjen. Forklaringen hans handler til dels om at han fortsatt er under etterforskning.

- Når han blir gammel nok, skal jeg be om unnskyldning. Jeg må tenke over hva jeg skal be om unnskyldning for.

- Mener du han har det bedre i fosterfamilien, enn han ville fått det hvis dere hadde fortsatt å være en familie?

- Det var dine ord, svarer Martin kort.

- Hvordan vil du beskrive forholdet mellom deg og sønnen din før alt dette skjedde?

Spørsmålet bringer fram et forsiktig smil under kapsen:

- Fra første stund hadde jeg ham med overalt, først i barnevogna, så på sykkel, sier han.

- Han og jeg ble ekstra tett knyttet. Han var med meg og kompisene mine på fisketur nesten før han kunne gå. Det var akkurat som om han fant roen i skauen. Han spiste ikke pølser, men elsket å sitte ved bålet og grille til meg.

- Vet du hvilke reaksjoner sønnen din har hatt på at dere ikke ser hverandre mer?

- Det eneste jeg vet er at da han tilfeldigvis traff moren

Ventetid: «Martin» venter spent på svar om lagmannsretten vil behandle saken om samvær mellom ham og sønnen. Inntil nylig var han med i fengselets pappagruppe. De møttes en gang i uka og snakket om hvordan de kunne gjøre barnas besøk i fengselet til en så positiv opplevelse som mulig. - Men nå orker jeg ikke å være med mer. Jeg blir så sliten av å høre om det koselige familiehuset som jeg ikke får benytte, sier han.

min på et kjøpesenter i sommer, så gråt han og spurte: «Hvorfor vil ikke pappa prate med meg mer?»

Martin har ingenting å utsette på fosterfamilien sønnen hans er blitt en del av.

- Tvert imot, jeg har veldig godt inntrykk av dem.

- Hvorfor tror du at fylkesnemnda har kommet til at avgjørelsen om at dere ikke skal ha kontakt er riktig?

- Jeg tror det handler mest om at de er redde for å ta feil avgjørelse. Men jeg er forbannet. Psykologen som har tilråddet dette, har aldri sett meg sammen med sønnen min, mens barnevernsarbeideren som var sammen med oss hver gang, bare har skrevet positive rapporter. Likevel sier de at jeg er skadelig for ham.

- Hva burde de gjort annerledes?

- Latt oss fortsette med samvær. Gutten har mistet mor, bestemor, alle vennene i nærmiljøet, og nå tar barnevernet fra ham pappaen. Jeg er sikker på at han har mange spørsmål, og at han på et tidspunkt vil utvikle et sinne, kanskje få et hatforhold til meg. Det er naturlig. En dag håper jeg at jeg vil få sjansen til å forklare.

- Hva tenker du om å ta opp igjen forholdet seinere?

- De tar fra meg det viktigste jeg har. Samtidig er jeg redd: Hva gjør dette med forholdet på sikt? Vi har et spesielt bånd og en solid grunnmur. Ingen kan ødelegge det, men hvis jeg må sone ferdig før vi ser hverandre igjen, blir det tøffere enn det hadde trengt å være. Selv om han vet hvor mye jeg har gjort for ham og at jeg alltid vil være glad i ham, blir det utvilsomt en lang vei å gå.

- Og hvorfor tror du barnevernet mener denne avgjørelsen er til barnets beste?

- Nei, nå er jeg jo farlig. Jeg er en drapsmann på to meter og 120 kilo. Jeg mener avgjørelsen om samvær bør gjøres ut fra en selvstendig vurdering i hver enkelt sak, i forhold til hva slags rolle pappa har spilt i hjemmet tidligere. I vårt tilfelle kjenner barnevernet meg godt og vet at jeg er en bra kar. Vi var under observasjon det siste året.

- Kan det tenkes at det er du og ikke sønnen din, som tar mest skade av avgjørelsen om at samværet skal opphøre?

Det blir stille på familierommet i Ringerike fengsel.

- Jeg sitter som et stort spørsmålstegn. I fengselet er det yrkeskriminelle og narkobaroner som får besøk av ungene sine, mens jeg som har jobbet i barnehage i seks år og aldri vært borti kriminalitet tidligere ikke får ha noe kontakt med min sønn.

- Hva savner du mest når du tenker på ham?

- Tilstedeværelsen. En ting er å høre andre fortelle hvordan han har det og hva han gjør. Men jeg savner farsfølelsen, den som kommer når jeg ser med egne øyne at han har det bra. Jeg har så mye negativitet i hverdagen, at den korte tida med ham ble flukt fra de vonde tingene.

Han har gitt beskjed til fosterforeldrene om at han ikke vil ha flere bilder av sønnen med sin nye familie.

- Da jeg traff fostermor under rettssaken, sa jeg at jeg ikke ønsket flere slike bilder av ham. Gutten jeg ser på deres familiebilder er ikke min gutt.

«MARTIN» HAR ANKET avgjørelsen om at han ikke skal ha kontakt eller samvær med sønnen til lagmannsretten. Motpart er barnevernet. Hvorfor mener de at han og sønnen ikke bør ha kontakt?

- Når barnevernet skal ta stilling til samvær i en sak som dette vil barnevernet samarbeide tett med spesialisthelsetjenesten om hva som er det beste for barnet. Samværsspørsmålet vil jevnlig revurderes i forhold til dette kriteriet, svarer lederen for barnevernstjenesten i kommunen «Martin» og sønnen tilhører.

- Saksdokumenter Magasinet har fått tilgang til viser at barnet selv ønsket å treffe far. Det tok dere ikke hensyn til. Hvorfor?

- Barnevernet vil alltid høre på barn, men det avhenger av barnets alder, modenhet og situasjonen rundt i hvor stor grad dette legges til grunn for vurderingen som gjøres.

- Hadde dere sett annerledes på spørsmålet om kontakt dersom far hadde tatt livet av en annen person enn moren?

- Det ville avhenge av barnets alder, relasjon til offeret og i hvor stor grad barnet var vitne til handlingen, svarer lederen i barnevernstjenesten.

Magasinet har bedt barnevernstjenesten formidle en forespørsel til fosterhjemmet om hvordan sønnen i dag forholder seg til faren. Barnevernstjenesten ønsker ikke at fosterhjemmet skal kontaktes. ●

Det kan ikke være bra for et barn å tenke på at pappa er et monster som har drept mamma, sier «Håkon». Han er 26 år, og har allerede snudd sitt eget liv på hodet. Gitt seg selv og sin 18 måneder gamle datter et utgangspunkt han ikke unner noen.

- Men jeg håper hun ikke får problemer på grunn av meg. Eller ekstra utfordringer. Det er min feil at hun aldri får bli kjent med moren sin. Eller faren. Jeg har tatt fra henne noe alle fortjener: foreldre.

Besøksrom 10 er beskjedent innredet. Gråhvit sofa, to institusjonsstoler, lavt bord, en vask og et vindu. Fengselsvakta har tilbudt alarmknapp før han har låst døra fra utsiden. Håkon sitter med ryggen til vinduet. Når han vrir på hodet, vises litt av en svart tatovering som kommer opp av den mørke hettegenseren. Rundt halsen har han en gullenke, på føttene slippers. Håret holder han kort med barbermaskin.

- Jeg har hatt mye tid til å tenke på hvordan jeg kunne ta livet av et annet menneske.
- Hva har du kommet fram til?
- Grunnene er mange og sammensatte, men alt startet ett sted. Jeg tror jeg har funnet ut hvor, men det er veldig personlig. Og så blir det liksom feil uansett hvordan jeg sier det.

To rettsinstanser har dømt Håkon for overlagt drap

under «særdeles skjerpene omstendigheter». Rettspsykiaterne ga ham diagnosen dyssosial personlighetsforstyrrelse, med klare narsissistiske, antisosiale og psykopatiske trekk. De konkluderte med svært høy risiko for at han vil begå nye voldshandlinger i framtida. Påtalemyndigheten ville ha forvaringsdom. Dommerne falt ned på fengselsstraff i 17 år, uten forvaring fordi han var så ung.

HÅKON ER VOKST OPP i en stor søskenflokk, og under rettssaken forklarte han at han hadde hatt en vanskelig barndom.

- Hvem var du før drapet?
- En person som ikke hadde kontroll over følelsene sine. Jeg var uglesett og oversett, ingen verdsatte meg. På skolen var jeg en bølge som ertet andre, bråkte i

- HAR DU TENKT Å BE OM UNNSKYLDNING? - JA (...) DET ER EN SELVFØLGE, JEG HAR STJÅLET MORA HENNES. OG FAREN.

«HÅKON», DRAPSDØMT

- Moren hennes hadde mange fine egenskaper, og så var hun flott å se på. Jeg håper hun har arvet mye fra henne.

- Fra deg da?
Håkon fomler med hendene sine, og ler litt anstrengt.
- Jeg vet ikke. Jeg er ikke noe god til dette.
- Hva sier andre at du er god til da?
- At jeg er smart, god til å prate for meg, flink i idrett og at jeg tar ting fort. Og så var det en her i fengselet som kalte meg et håndverkertalent.

- Er du enig?
Han smiler forlegent.
- Ja.
- Håper du hun arver de egenskapene?
Han nikker.
- Hva ser du helst at hun ikke arver av deg?
Han fomler med hendene igjen. Nøler.
- Da jeg var yngre, var jeg veldig sint. Jeg har lært å kontrollere sinnet mitt nå, nå har jeg ikke hatt et raseri-utbrudd siden ... Siden det gikk veldig galt.

Håkon sier at han har strevd med å tilgi seg selv. Det virket lettere å forsone seg med tanken på at han er et fælt menneske.

- Men jeg vil alltid ha et høl i meg sjøl. I samvittigheten min. Derfor må jeg gjøre gode ting for å gjenopprette menneskeligheten min.

Nå studerer han i fengselet. Målet er å bli ingeniør, kanskje legge vann- og kloakkrør et sted i Afrika.

HÅKON HAR ETT BILDE av datteren. Det er fra sist han så henne, fra før drapet. Han hengte opp bildet på ei tavle på cella si. Det var det første han så da han våknet, og det siste han så før han sovnet.

En dag bestemte han seg for å ta det ned, han ble så trist av å se på henne.

- Den natta hadde jeg et grusomt mareritt. Jeg drømte at datteren min var der, men at hun glapp ut av hendene mine. Hun bare forsvant og ble borte. Dagen etter hengte jeg bildet opp igjen. Det henger der fortsatt.

- Er du redd for at hun skal glippe i virkeligheten også?

- På en måte føler jeg at hun allerede har gjort det.

Datteren bor i dag hos mormor og morfar. I begynnelsen var han imot det, han ville heller at hun skulle plasseres i fosterhjem, hos en familie som ikke hatet ham.

- Jeg har tenkt en del på det, og nå er jeg glad hun bor hos dem. De er en fin familie, smarte og oppegående mennesker. Og de gjorde en fin jobb med dattera si, så hvorfor skal de ikke gjøre en god jobb med dattera mi?

Nylig ba jentas familie ham om å glemme datteren.

- Det gjorde vondt. Jeg forstår at de synes det er vanskelig at jeg ønsker å ha kontakt, men jeg tror det kan være bra for henne å ha noe med meg å gjøre. Jeg vet hvilke spørsmål hun kommer til å ville stille meg en gang. Hvis hun må vente til hun er 18 år med å få

svar, vil hun være usikker på hvem jeg er. Derfor tror jeg det er bedre om vi blir gradvis kjent.

- Hva ville du som far følt om noen hadde gjort datteren din noe?

- Det orker jeg ikke å tenke på. Noen ganger har jeg spurt meg selv: «Ville jeg ha kastet meg foran en buss for henne?» Og ja, jeg ville det. Selv om hun er fra-værende for meg, ville jeg gjort alt for henne.

Håkon har meldt seg på «pappa i fengsel»-kurs. Han og andre fedre skal snakke om hva som kjennetegner en god pappa, og om hvordan det de har gjort, om det er væpnet ran, smugling av narkotika eller drap, påvirker barna deres.

- Det er greit å lære mer om det å være pappa. Jeg tror ikke jeg får ha noe med henne å gjøre mens jeg er her inne, men jeg vil kanskje lære noe jeg kan bruke seinere.

Han blir stille, så smiler han plutselig.

- Fy søren, det hadde vært flott å leke med henne! Jeg leker med niesen min når hun er på besøk. Vi har det så moro sammen at jeg nesten glemmer å snakke med broren min og kjæresten hans.

DATTERENS FAMILIE HAR i et rettsforlik lovet å tilrettelegge for kontakt med faren, dersom hun vil når hun blir eldre. Han har sett for seg hvordan det vil være å møte henne. Mange ganger.

- Det naturlige vil jo være å gi henne en klem. Men det kan jeg nok ikke. Da tror jeg at jeg vil knekke sammen. Det vanskelige blir å prate med henne om mora hennes.

- Har du tenkt å be om unnskyldning?

- Ja.

Svaret er kontant.

- Det er en selvfølge, jeg har stjålet mora hennes. Og faren. Det blir nok en ganske omfattende unnskyldning. Det er nesten så jeg kan skrive ei bok om den unnskyldningen.

Håkon sier at han har skrevet en sang til henne. Den handler om hvordan han så på henne da hun kom til verden, før han drepte moren hennes. Og den handler om framtida, og om håp.

- Jeg håper hun ikke skammer seg over det jeg har gjort, sånn at hun føler at hun må lyve om meg. Jeg håper hun får et bra liv, til tross for det jeg har gjort. Jeg håper at hun plukker opp viktig kunnskap langs veien, og jeg håper at hun får en god jobb, at hun får oppleve kjærligheten og at folkene rundt henne er glade i henne.

- Hvordan ser livet ditt ut om 20 år?

- Da håper jeg at jeg har en dialog med dattera mi. At vi kanskje kan ringe hverandre av og til. Så kan hun fortelle meg hvordan det er på jobben, og at typen hennes har kjøpt ny bil. Sånne ting. Og så håper jeg at familien hennes har funnet en god måte å leve med dette på.

- Hva om datteren din ikke vil ha kontakt med deg?

- Da skal jeg respektere det. Det skal være helt opp til henne, og hvis hun ikke vil, skal ikke jeg presse henne. ●

Livet bak murene:
«Håkon» fullfører videregående i fengselet.
Han vil ta fagbrev som industrimekaniker,
og drømmer om å bli ingeniør.

timen og dro hjem til venner i friminuttene for å drikke alkohol. Jeg mente at dårlig oppmerksomhet var bedre enn ingen oppmerksomhet. Jeg var full av mistillit, også til henne jeg tok livet av.

- Hvem er du nå?
- Jeg er mer opplyst. Etter at jeg ble satt inn, har jeg lest en del filosofibøker og reflektert mye mer enn før. Jeg prøver å bli den personen hun jeg tok livet av ønsket at jeg skulle være.
- Hvem er det?
- En bra person. En med god moral, som tar de riktige valgene. En som hjelper de som trenger det, og som er streng med dem som trenger det. En som har en bra jobb, og er godt trent, smart og kunnskapsrik.
- Hvilke egenskaper håper du at datteren din har arvet fra deg og moren sin?

Han kan fortsatt få det for seg at mamma ikke er død likevel. At hun bare har reist bort, og finnes der ute et sted.

- En gang i måneden, kanskje, drømmer jeg at hun fortsatt lever. At det som skjedde bare var et mareritt.

«Marius» var 14 år da faren ble fengslet for å ha drept moren. I dag er han myndig.

- Når jeg tenker på mamma, er det i situasjoner der jeg savner de gode egenskapene hennes, særlig omsorgen. Når jeg tenker på pappa, er det vanskelig å tenke på de gode sidene hans. På grunn av alt han har gjort.

DAGEN ALT SLUTTET å være som før, husker han i detaljer: Storesøsterens gråt. Tantas blikk. Onkelen som ventet til familien var samlet før han tok ordet. Han fortalte at politiet hadde siktet pappaen til Marius for drapet på mammaen hans.

Alle gråt. Alle unntatt ham. Han tok fram telefonen, og sjekket nettavisene fortløpende: VG, Dagbladet, Aftenposten, Bergens Tidende, svenske Aftonbladet. Overalt var foreldrene toppsaken.

- Alle andre hadde fått vite det før oss. Jeg følte meg som en slags kjendis. Nå vet hele verden hvem jeg er, tenkte jeg.

MARIUS FIKK IKKE LOV til å være til stede under retts-saken. Han fikk ikke se farens reaksjon da dommeren leste opp straffen: 15 års fengsel for forsettlig drap på kona.

Etter drapet ble Marius og søsteren plassert i fosterhjem, først hos en familie de kjente litt fra før, og som Marius likte godt. Etter åtte måneder ville ikke søsteren bo der lenger, så da flyttet de begge til et nytt fosterhjem, hos morens søster og hennes mann.

- Jeg burde aldri ha blitt plassert der, de var altfor subjektive.

Han følte ikke at han fikk hjelp verken til å bearbeide det som hadde skjedd, eller til å ha et forhold til faren sin.

- Jeg kunne ikke snakke om pappa hjemme, selv ikke når jeg ville fortelle om et hyggelig barndomsminne. Prøvde jeg, ble tante og onkel sinte og lei seg, og ba meg slutte. Men det jeg trengte var tillit, og et sted der vi kunne snakke om alt.

DET BLE FATTET EN REKKE vedtak på fylkesnivå om hva slags forhold Marius skulle ha til faren. Men til syvende og sist var det opp til ham om han ville ha kontakt.

- Det første året ville jeg ikke i det hele tatt. Alt som hadde med pappa å gjøre, var vanskelig og rart.

Etter hvert fant Marius ut at han ville være med når søsteren besøkte faren. Det virket alltid som om de hadde hatt det så hyggelig i fengselet. En mann fra barnevernet var med på besøkene. Han var på farens alder, og det hendte han lot Marius øvelseskjøre til fengselet.

Innenfor murene måtte de sjekkes med metalldektor. Skulle de feire bursdag, måtte kaka de hadde med kontrolleres. Det syntes Marius var litt morsomt. Som om de trodde han hadde bakt inn en baufil inn i den.

- Pappa så alltid litt halvveis ut. Stakkarlig. Før farget han håret og brukte fuktighetskrem, han likte å

ta vare på seg selv. Men i fengselet klipper han håret sitt selv, og gikk alltid med de samme klærne.

Marius tenkte at han så ut som en slags narkoman som ikke var narkoman.

- Noen ganger synes jeg det er rart at pappa er faren min. Han har vært isolert fra samfunnet i så mange år at han ikke er en normal person lenger. Han vet ikke hvordan ting fungerer eller hvordan han skal opptre i sosiale settinger.

«Ja, da var vi her, da», kunne faren si da han kom, som om han var litt usikker. Selv om Marius tror det var ukas høydepunkt for ham.

Mannen fra barnevernet satt alltid i et hjørne med en kopp kaffe og ei avis.

- Han brøt bare inn hvis pappa sa noe som kunne skade meg. Hvis han syntes synd på seg selv, eller prøvde å legge skylda på mamma.

MARIUS FØLTE AT HAN måtte ta med seg onkelen og tantas anklager og kritiske spørsmål til fengselet, for å legitimere besøkene.

- De syntes det var vanskelig at pappa ikke ville innrømme det han hadde gjort mot mamma, derfor konfronterte jeg ham med det. Forsøkte å få en innrømmelse. Selv om det egentlig ikke var så viktig for meg.

Marius fikk aldri faren til å si at han drepte moren. Etter to-tre besøk ga han opp.

- Jeg sa til pappa: «Hvis du ikke kan si til meg nå at du har gjort det, vil jeg ikke besøke deg mer». Han svarte bare at han ikke husket. Jeg tror han later som for å kunne leve med seg selv. Han fortrenger for å slippe å ta inn over seg at han kan gjøre noe sånt. At han kan være så ond.

TO ÅR PASSERTE UTEN at far og sønn hadde kontakt. Marius fylte 17, fortsatte å føle seg utilpass i fosterhjemmet, han syntes ikke at han hørte hjemme noe sted.

- En dag jeg var skikkelig lei meg, ringte jeg fengselet mens jeg gikk rundt i nabolaget. Jeg ba om å få prate med pappa. Han ringte meg opp igjen noen minutter seinere, og da sa jeg til ham at jeg ville ha kontakt likevel. Selv om pappa har gjort noe grusomt, innså jeg at jeg fortsatt har en forelder som er glad i meg.

Han har fortsatt kontakt med faren i dag.

- Men vi har ikke et far-sønn-forhold. Det blir mer et kompisforhold. Eller ... Jeg er kompisen hans. Han er ikke like viktig for meg, som jeg er for ham.

Marius flyttet ut av fosterhjemmet da han var ferdig

med videregående. Nå er det halvannet år siden han snakket med tanta.

- Hun har sagt at hun ikke vil ha kontakt med meg hvis jeg har kontakt med pappa. Det har gjort valget mitt enda vanskeligere. Heldigvis har jeg ikke mistet kontakten med hele mammas familie. Mormor og morfar kan jeg snakke med. De spør hvordan det går med pappa, fordi de bryr seg.

OFTE HØRER HAN hvor mye han likner på faren sin. At han går som ham, prater som ham, har de samme faktene.

- Hva tenker du om det?

- At det er helt greit. Men det er en merkelig stemning i hodet mitt, fordi pappa har en negativitet rundt seg. Det er lett å tenke at jeg har mammas positive egenskaper og pappas negative.

Noen ganger kan han bli sint på seg selv fordi han har kontakt med faren.

- Det er litt som om jeg sier at det var greit det han gjorde. Hvis vi skal kunne ha det hyggelig sammen, må jeg glemme det som skjedde. Det er det vanskelig å tillate seg selv.

Samtidig som han forsøker å ha kontakt med faren, savner han moren.

- Ofte skulle jeg ønske at mamma var her fordi jeg trenger henne. Noen ganger for å bli motivert for skolen, mamma pleide alltid å si at jeg var flink og smart og kunne få til det jeg ville. Andre ganger bare fordi jeg trenger å bli tatt litt tak i. Nå som jeg blir eldre, synes jeg det er vanskelig å vite at mine barn ikke kommer til å ha en farmor. Og så savner jeg å kunne reise hjem i feriene. Som nå i påsken, da skulle jeg ønske jeg kunne ha reist hjem til påskemiddager med familien. Vi kunne ha gått turer, og bare vært sammen. Nå har jeg bare det hjemmet jeg skaper for meg selv.

HAN TROR IKKE DET FINNES noen fasit på om et barn skal ha samvær med pappaen som drepte mamma.

- Jeg vet ikke om det er bra eller dårlig, jeg vet bare at man ikke skal nekte et barn å ha kontakt. Hvis det er mulig, la barnet få bestemme. Hvis ikke, bør avgjørelsen i hvert fall ikke tas av noen med en agenda, noen som er følelsesmessig involvert. Alle barn er glade i foreldrene sine, uansett hva de gjør. Pappa har alltid vært glad i oss, og han har alltid vært snill mot oss. Det var mot mamma han gjorde noe dumt, som gikk utover oss. Det er vanskelig å tenke at jeg ikke skal ha kontakt med ham, særlig siden jeg fortsatt ikke helt forstår at han har gjort det.

**«JEG SA TIL PAPPA
'HVIS DU IKKE KAN SI TIL MEG NÅ
AT DU HAR GJORT DET, VIL JEG
IKKE BESØKE DEG MER.' HAN SVARTE
BARE AT HAN IKKE HUSKET..»**

«MARIUS» OM SIN FAR, SOM DREPT MORA

Far i fengsel:
«Marius» bor i dag på Østlandet,
der han studerer og jobber.

**TRENER DU,
MEN VEKTA
STÅR STILLE?**

SIDE 26 OG 27

**Slik
raser
kiloene
av**

Les Noras hjerteskjærende historie

MAGASINET

**Mobbet
i barne-
hagen**

Dagbladet

25. / 26. april 2015

Nr. 95. Uke 17. 147. årgang. Løssalg kr 30,00

**HELGEAVISA
MED MAGASINET**

-NORGE GÅR I

**FRYKTER ENORME
KONSEKVENSER**

**LUKSUS-
FELLA**

Kari og Ola Nordmann

ØKONOMI-
EKSPERT:
Hallgeir
Kvadsheim.

▶ GRÅDIGE BANKER
▶ NAIVE FORELDRE
▶ FEIGE POLITIKERE

SIDE 12, 50 OG 51

**ALEXX ALEXANDER:
LIVET
ETTER
SJOKKET**

Far
drepte
mor

SIDE 16, 17, 18 OG 19

ANUNDSEN OM:

▶ **IMAGET**
▶ **PRESSET**
▶ **STØTTEN**

SIDE
8, 9
OG 10

**NRK-Line
føder
på TV**

SIDE
46 OG 47

**TODD
TERJE**
and
**THE
DESENS**
12. November
BERGEN
USE VIKTET
13. November
TRONDHEIM
SAMFUNDET
19. November
OSLO
SENTRUM SCENE

STEVE HACKETT

presents **GENESIS CLASSICS**
with **HACKETT FAVOURITES**
& Introducing **WOLFLIGHT**

Rock & Roll
music hall - oslo

6. SEPTEMBER

**OPERAHUSET
03. OKTOBER**

+ SUPPORT **PHIL COOK**

billetter på billett.no, 0115 20 133 / 0115 20 134

**THE
TALLEST
MAN
ON
EARTH**

BLANK SIDE

BARN SOM BLE IGJEN

TUNG SORG: «Familien Blom-Pettersen var en tett sammensveiset familie både yrkesmessig og i fritidssammenheng,» står det i dommen som gir faren 15 år i fengsel for drapet på mora. - De tette båndene gjorde det som skjedde ekstra vanskelig, sier Alexx Alexanders (30) ti år etter at faren drepte mora hans.
FOTO: ØISTEIN NORUM MONSEN

- DET VAR ET

BARNA SOM BLE IGJEN

DREPT: Anne Sofie Blom-Pettersen ble drept av sin ektemann og far til hennes fire barn, for snart ti år siden.

FOTO: PRIVAT

For ti år siden opplevde Alexx Alexxander og hans tre søsken det ufattelige: Faren drepte deres mor. Hvordan ble livet etterpå?

HELVETE

Tekst: RØNNAUG JARLSBO

rja@dagbladet.no

INGRID SANDVED NORDLI

ing@dagbladet.no

Jeg snakket med henne kvelden før hun forsvant. Pappa og jeg hadde vært i Tyskland og møtt leverandører. Vi hadde kjørt nesten uten stopp, og var begge utslitt da vi kom hjem til foreldrene mine seint om kvelden. Mamma spurte om jeg ville bli litt, men jeg ville bare hjem til meg selv og sove. «Jeg ser deg jo i morgen!» sa jeg, ga henne en god klem og dro.

Faren ble dømt

Det er snart ti år siden magikeren Alexx Alexxander (30) så mora for siste gang. To dager etter at han sa god natt og dro, ringte han politiet og meldte henne savnet. Tre uker seinere ble faren siktet for drapet.

«(...) viser retten i skjerpene retning til at (XX, farens navn, red.anm.) nedla mye arbeid i å skjule drapet for familiens barn. Han holdt (...) deres fire felles barn for narr ved å prøve å gi inntrykk av at Anne Sofie Blom-Pettersen var reist sin vei uten å etterlate beskjed» (Tønsberg tingrett 26.04.06).

Faren ble dømt til 15 år i fengsel. I mellomtida er Alexx Alexxander blitt Norges mest kjente illusjonist.

Han er litt redd for at folk skal tro at han bruker denne delen av historien sin som et slags pr-stunt. Derfor svarte han først nei da Dagbladet spurte om et intervju om hans erfaringer ved å bli etterlatt etter et partnerdrap som 21-åring og storebror til tre.

Etter å ha lest de andre intervjuene i dokumentarserien «Barna som ble igjen», om bestemte hans seg.

– De fikk meg til å tenke at dette ikke bare gjelder meg. Hvis min historie kan inspirere noen til å finne sin vei videre i livet, vil jeg gjerne bidra.

En «sirkusfamilie»

«A. Event» står det på ei dør i en bygård i Oslo sentrum. Innenfor tripper en kinesisk nakenhund i blå pologenser over hvitmalte tregolv i en lys, nyoppusset leilighet.

For to måneder siden tok Alexx med seg sin faste følgesvenn Bling og flyttet fra hjembyen Tønsberg for å komme nærmere oppdragene og søsknene sine.

I et skap, et eller annet sted i leiligheten, ligger skoeken med alle avisartiklene om tragedien som rammet familien hans i 2005. Han har aldri åpnet den.

– **Vi var jo en «sirkusfamilie», levde et eventyr ... Slik begynner han når han skal beskrive familien sin, slik den var.**

– Pappa var far, men også kompis og kollega. Og mamma, hun var min beste venn. Mamma ble også magikerens første assistent:

– **Hun var den første jeg fikk til å sveve, sier han stolt.**

– Stakkars mamma, hun hadde full jobb i kommunen og var ikke opptatt av å stå på en scene i det hele tatt, men hun mente at jeg trengte en assistent.

16 år gammel sluttet Alexx på skolen for å bli entertainer på heltid. Pappa sa opp fabrikkjobben for å vie seg 100 prosent til sønnens karriere.

Langdrygt mareritt

Vendepunktet kom brått og uventet.

– Jeg visste at de hadde noen utfordringer i forholdet sitt, som de prøvde å finne ut av, men ti år etter framstår det som skjedde li-
kevel som surrealistisk, sier han.

Marerittet begynte da han etter en arbeidsdag på kontoret sitt hjemme i foreldrenes hus stusset på hvorfor han ikke hadde sett eller hørt noe til mora hele dagen.

Da det viste seg at hun ikke hadde vært på jobb, ble han alvorlig bekymret. Marerittet skulle bli langdrygt:

– Det kan deles inn i to perioder: Den første, hvor vi alle gikk rundt og ikke visste noe. Stemningen var merkelig, presset – folk kom og gikk, vi var bekymret, men skjønte ingenting. Så kom >>>

BARN SOM BLE IGJEN

FAR DREPTE MOR: «Familien Blom-Pettersen var en tett sammensveiset familie både yrkesmessig og i fritidssammenheng,» står det i dommen som gir faren 15 år i fengsel for drapet på mora. - De tette båndene gjorde det som skjedde ekstra vanskelig, sier Alexx Alexanders (30) ti år etter at faren drepte mora hans. FOTO: ØISTEIN NORUM MONSEN

JEG TOK TELEFONEN OG SA: «JEG VET HVOR

>>> neste periode, hvor pappa ikke slapp ut etter avhør og fokuset plutselig ble et helt annet.

– Da var det på en måte bare oss søsknene igjen av vår kjernefamilie, av hjemmet vi hadde hatt sammen.

Han kunne fortsatt ikke helt tro det som skjedde rundt ham.

– Jeg var den siste i familien som trodde at pappa hadde gjort det. Jeg sa til politiet at «dette er så typisk dere, når det er en ektefelle, så må det liksom være han, men i dette tilfelle tar dere fullstendig feil, det er helt umulig at det er han».

Måtte være sterk

Han husker fortsatt dagen, stedet han befant seg, klumpen i magen, da sannheten kom for en dag.

– Vi var enige om at onkelen min skulle være kontaktperson og gi oss andre beskjed så fort han fikk vite noe. Jeg var i Oslo og hadde show, da han ringte.

– Jeg tok telefonen og sa: «Jeg vet hvorfor du ringte, men ikke si det nå. Jeg har

et show til, du kan ringe om en halvtime»

– Så la jeg på og gikk på scenen. Det gikk helt fint. Da han ringte igjen, knakk jeg sammen.

Forsvinningen og drapet på Anne Sofie Blom-Pettersen fra Nøtterøy ble en av de største mediasakene i 2005.

Tilbake satt storebror Alexx på 21 og søsknene på 15, 13 og 11. Alexx mener det var naturlig at han tok rollen som omsorgsperson.

– Kriseerfaringen min begrenset seg til kjærlighetssorger i ungdomstida, men jeg var nødt til å være sterk for dem. Jeg var den eneste av oss som allerede hadde fått en fantastisk oppvekst, med all mulig støtte og hjelp fra foreldrene mine til å bli den jeg er. Inkludert hjelp til å flytte hjemmefra og stå på egne ben. Søsknene mine mistet foreldrene sine og hjemmet sitt, i tillegg til ungdomstida og – i hvert fall for et øyeblikk – framtida si.

Stolt av søsknene

– Det var et helvete, det gikk ut over alt i

livet mitt, inkludert karrieren som jeg hadde satset alt på. Men det var likevel annerledes, derfor følte jeg at jeg måtte være den sterke. Det har vært viktig for meg at de lykkes, og jeg er utrolig stolt av dem, sier Alexx i dag.

Da søsknene ble plassert i fosterhjem, ba Alexx om å få være besøks-hjem. Han mente det var viktig med en fast ordning.

– De kunne selvfølgelig komme til meg når som helst ellers også, men da hadde vi noe konkret å forholde oss til.

Det skortet ikke på tilbud om hjelp fra verken familie og venner eller det offentlige. Likevel følte de seg fryktelig alene.

Jeg følte at alle mulige etater kom på banen og gjorde det de kunne for oss: Prester, krisesenter, barnevern ... Men ingen hadde noe særlig erfaring med akkurat dette, derfor visste ingen liksom helt hvordan de skulle gripe det an. Vi fikk noen aha-opplevelser, alle sammen:

– Da pappa ikke kom hjem, ble vi anbe-

falt å holde oss unna huset. Jeg hadde egen leilighet et annet sted, men for søsknene mine var det vanskelig. Det var hjemmet deres, de hadde alle tingene sine der. En kveld tok jeg med meg søsteren min dit for å hente noen klær til henne. Da vi kjørte inn i gata vår, fikk jeg sjokk: Det var pressefolk overalt, til og med i buskene.

Fikk psykologhjelp

– Hva mener du er viktig å tenke på for dem som skal jobbe med barn og unge som opplever å bli etterlatt etter partnerdrap?

– Jeg tror veldig på retningslinjer i en sånn situasjon, men det handler aller mest om å være der, veilede, motivere og hjelpe til med å tenke framover. For én ting er det som har skjedd, men det viktigste er å leve videre. For meg har det vært viktig å aldri gi opp. Da må du finne styrke i deg selv.

Selv fikk han tilbud om psykolog, og er fortsatt glad for at han takket ja.

– Da jeg kom dit første gang, følte jeg umiddelbart at hun ville meg godt. Hun sa ikke så mye, men fikk meg på en eller

BARNA SOM BLE IGJEN

SPOR: De var en «sirkusfamilie», både mor og far jobbet for magikersønnen Alexx Alexxander. Så ble mora borte fra familiens hjem. Her leter politiet etter spor. FOTO: FRANK KARLSEN

FUNNSTEDET: Anne Sofie Blom-Pettersen ble funnet nedgravd ved Tønsberg Skyteklubb. Her er åstedsgranskere under arbeid ved funnstedet. FOTO: PEDER GJERSØE

FAKTA

BARNA SOM BLE IGJEN

- Dagbladet har kartlagt barn som er etterlatt etter partnerdrap i åra 2000–2013. Denne viser at 118 barn er etterlatt i perioden.
- 57 barn var i umiddelbar nærhet da drapet skjedde.
- 20 barn så drapet.
- 52 barn mistet en forelder, selv om myndighetene var varslet om vold eller trusler.
- I artikkelserien har flere av barna fortalt om sine opplevelser etter drapet.
- Fedre som har drept sitt barns mor, har svart på spørsmål om situasjonen de har satt sine barn i.
- Fagpersoner har hjulpet til med å belyse noen av utfordringene barna møter på i etterkant.

I RETTEN: I 2006 ble faren til Alexx Alexxander dømt for drap på hans mor, Anne Sofie. Her er farens forsvarer, Arild Holden, og aktor Arnfinn Hval avbildet under rettsaken. FOTO: TORBJØRN BERG

SAVN: På ei hylle i leiligheten sin har Alexx Alexxander et bilde av seg selv og mamma Anne Sofie. Ti år etter drapet tenker han fortsatt på henne hver dag. FOTO: ØSTEIN NORUM MONSEN

CV

ALEXX ALEXXANDER

- Født: 21. oktober 1984.
- Yrke: Magiker/illusjonist, særlig kjent etter deltakelse i «Norske talenter» på TV 2 i 2010, hvor han kom til finalen. Magiske Cirkel Norge kåret ham samme år til «Årets tryllekunstner». Turnerer inn- og utland med store illusjonsshow.
- Familie: Eldst i søskenflokk på fire.
- Aktuell: 9. november 2005 forsvant moren, Anne Sofie Blom-Pettersen, fra hjemmet på Nøtterøy. Våren 2006 ble Alexx sin far dømt til fengsel i 15 år for drapet. Intervjuet er gjort i forbindelse med dokumentarserien «Barna som ble igjen».

FOR DU RINGER, MEN IKKE SI DET NÅ.

annen måte til å finne svar på spørsmålene mine selv. Å få gå dit en gang i uka, bare for å få fortelle om min uke var godt.

– Hva har vært vanskeligst å håndtere?
– Alt. Men det er to ting som er særlig vanskelig. Det ene er at jeg savner mammaen min fryktelig mye, hele tida. Det andre er all tida med foreldrene våre som søsknene mine mista.

– Hva har drapet gjort med deg?
– Fundamentet mitt forsvant på en måte. Jeg har ikke gitt opp mennesker, men jeg er blitt mer skeptisk. Og jeg har aldri funnet en sånn som mamma igjen. Jeg tenker på henne hver dag, sier han brått og smiler:

– Ofte tenker jeg: «Det må jeg spørre mamma om» eller «Hva ville mamma tenkt om dette?»

Jobben som terapi

– Mamma var min verste kritiker. Før likte jeg ikke alltid å høre det. Nå er det noe jeg savner. Jeg er blitt perfektionist, og det å

strekke seg etter nye mål og drømmer, aldri gi opp, er blitt min livsfilosofi. Jeg var heldig som kunne bruke jobben som terapi, sier han.

– Det viktigste jeg har lært om meg selv oppi dette, er hvor sterk jeg faktisk er. Derfor vil jeg få fram at det er helt utrolig hva vi mennesker tåler: Vær sterk, ikke gi opp, for plutselig en dag skjer det noe som gjør at livet virker bitt litt enklere.

Forsvinningen og drapet skjedde i november. Alexx var på juleturné i hele desember.

– Om kveldene var jeg dritsliten og satt ofte bare og gråt. Men det å få gå ut på scenen hver dag og ikke trenge å forholde meg til det som hadde skjedd, var fantastisk. Publikummet mitt sier ofte at «Vi kommer for å drømme oss vekk fra virkeligheten, for å tro på at man kan sveve fritt». Akkurat sånn fungerte showene for meg i den perioden.

Besøkte faren

Det skulle gå nesten to år før han så faren

sin igjen.

– Over tid vokste det fram noe i meg som sa at jeg måtte besøke pappa. Jeg husker spesielt en kveld jeg satt alene i leiligheten og begynte å tenke på den fantastiske pappaen han var – han sa opp jobben sin for meg!

– Alt vi hadde hatt sammen kom opp, små og store episoder, som ga meg en følelse av å bli dratt i to retninger: På den ene siden lå alt som handlet om at han var et godt menneske. På den andre siden hadde han gjort noe helt forferdelig. Jeg måtte snakke med ham.

De første gangene Alexx besøkte faren, var det viktig å få svar på hvorfor han hadde drept moren.

– Han svarte at han ikke husket. Etter tredje besøk bestemte jeg meg for å slå meg til ro med at jeg aldri vil få svar. Jeg var nødt til å gjøre det, for å kunne komme videre.

– Har han bedt deg om unnskyldning?
– Nei. Eller: han har sagt at han er veldig lei seg for den skaden han har påført oss.

– Hjelper det?

– Klart det hjelper. Men likevel ikke. Det

endrer jo ingenting. I dag er søsknene og onkelbarna hans kjernefamilie. Etter at han byttet navn til Alexx Alexxander med etternavn Event, tok det ikke lang tid før søsknene gjorde det samme. Han forteller gjerne om samholdet i den «nye» familien, og om følelsen da søsterens første datter kom til verden: «Vi hadde mistet ei jente, men vi fikk ei ny, og hun ble den første ektefødte i Event-familien.»

– Ville ikke stenge ham ute

– Jeg trenger ikke å ha masse kontakt med pappa. Samtidig vil jeg ikke stenge ham ute. Jeg kan ikke hate ham for å være faren min. Jeg kan hate det han har gjort, men han er faktisk pappaen min. Selv om han aldri blir den pappaen han var.

– Hvem har vært din viktigste støtte gjennom alt som har skjedd?

Det blir stille under de høye takene i den lyse leiligheten. I sofaen stiller Bling de spise-grene inn på lyttefrekvens og løfter hodet for å få med seg svaret:

– Meg selv, svarer Alexx Alexxander.

ETTER SKJELVET: Rundt 800 klatrere var på Mount Everest da et snøskredet rammet.

Foto: 6summitschallenge.com

Avlyser klatre-ekspedisjoner

Flere internasjonale klatreselskaper avlyser sine ekspedisjoner til Mount Everest i løpet av vårsesongen, som følge av risikoen for etterskjelvet og ødelagte stier etter jordskjelvet i Nepal.

For under en uke siden rådet Nepals turistdepartement klatrere til å ikke forlate sine ekspedisjoner, og sa at reparasjoner var underveis.

Risikoen for etterskjelvet og fortsatt ødelagte stier fører imidlertid til at klatrefirmaer som International Mountain Guides, Himex og Seven Summits avlyser vårsesongens klatreturer. (NTB)

BYGDØY KONGSGÅRD

KUSLIPP: Etter en lang vinter på båsen slapp kuene endelig ut i går, til stor jubel for publikum på tur. Foto: NTB Scanpix

AVSLAG: En asylsøker satte fyr på seg selv i Hedmark fengsel i går. Mannen er brakt til sykehus, men skadene skal ikke være livstruende, melder VG. Mannen hadde fått avslag på asylsøknaden og skulle etter planen sendes ut av landet i dag.

– Det var muligens et rop om hjelp fra en som ville unngå å måtte reise fra Norge. Han hadde fått tak i brennbar væske og satte fyr på seg selv, sier operasjonsleder Tom Kristiansen i Hedmark politidistrikt. (NTB)

Høie kan hjelpe etterlatte barn

TIL BERGEN: Helseminister Bent Høie hadde ikke mulighet til å gi noen kommentar om sitt besøk på Senter for Krisepsykologi, da Dagbladet kontaktet ham. Foto: Øistein Norum Monsen

I dag får Senter for Krisepsykologi i Bergen besøk av Helse- og omsorgsminister Bent Høie. Situasjonen til barn som er etterlatt etter partnerdrap skal diskuteres.

«BARNA SOM BLE IGJEN»

Tekst: **Rønnaug Jarlsbo**
rja@dagbladet.no

Ingrid Sandved Nordli
ing@dagbladet.no

– Barn som etterlates etter dramatiske dødsfall og traumatiske hendelser er en rød tråd i vår forskning, sier senterets direktør, Unni Heltne.

Dagbladets dokumentarserie, «Barna som ble igjen», har vist at oppfølgingen av barn som opplever at en forelder dreper den andre, er variabel og uforutsigbar.

Hittil har ingen hatt oversikt over hvem barna er, hva de trenger eller hvordan det går med dem. Det offentlige hjelpeapparatet har ingen retningslinjer for hvordan de bør ivaretas.

Forsker på etterlatte

Senter for krisepsykologi er et privat non-profit selskap som i snart 30 år har drevet behandling, forskning og undervisning om kriser, sorg og traumer.

Senteret har ikke forsket spesielt på barn som opplever at den ene forelderen blir drept av den andre, men Heltne mener likevel at de sitter på unik kunnskap om hvordan også disse barna bør ivaretas:

– Per i dag er vi de eneste i landet som forsker på etterlatte etter drap gjennom vårt 22. juli-prosjekt. Vi har også et annet prosjekt som omhandler støttetiltak til barn der en av foreldrene får kreft.

Dagbladets kartlegging av barn som er etterlatt etter partnerdrap i perioden 2000 – 2013, viste at

FAKTA

SENTER FOR KRISEPSYKOLOGI

- Etablert i 1988 av psykologspesialistene Atle Dyregrov og Jakob Inge Kristoffersen.
- Non-profit AS som tilbyr behandling, driver forskning og kunnskapsformidling til og om mennesker i krise.
- Bistår etterlatte, ofre og pårørende i forbindelse med kriser og traumer, spesielt tap av nære, nasjonalt og internasjonalt.
- I 2015 er ca. 25 fagfolk tilknyttet senteret.

Dagbladet 11. april.

ni av barna hadde vært i kontakt med psykologspesialist Magne Raundalen, som er tilknyttet senteret. Til sammen ble 118 barn etterlatt som følge av partnerdrap i den aktuelle perioden.

Høies rolle

Høie kan bli helseministeren som sikrer at barn som opplever å miste noen i fremtiden får kompetent oppfølging.

De siste åra har Senter for Krisepsykologi arbeidet for å få status som et nasjonalt senter, slik at de kan få støtte over statsbudsjettet.

– Dette vil gjøre det lettere å omsette forskningen vår til hjelpetiltak, og å spre kompetanse til hjelpeapparatet gjennom undervisning og veiledning.

Tjen egne penger!

Er du over 13 år? Da har vi jobb til deg.

- Selg Dagbladet i helgene
- Tjen egne penger
- Vinn kule premier
- Få arbeidsattest

Alt som skal til er noen få timers arbeid hver helg.

Les mer om jobben på db-bud.no

Dagbladet

Bud

En god start på arbeidslivet!

**Kan være
livsfarlig**

NY FLÅTT- BAKTERIE I NORGE

SIDE 14

**May Jorun
etter opp-
takene på
«Biggest
loser»**

SIDE 24 OG 25

Dagbladet

Tirsdag 12. mai 2015

Nr. 108. Uke 20. 147. årgang. Løssalg kr 25,00

- Jeg fikk PANIKK

**Jente (5) ville ha
Metlid som mamma
etter partnerdrap**

Politilederen BRAST I GRÅT

**Snart
kommer
diesel-
forbudet**

SIDE 16 OG 17

**Eggen-krav:
Søderlund
på landslaget**

SPORTEN

**Anbefalt alders-
grense 18 år:**

10 000
barn og unge
får sovemedisin

SIDE 12

SIDE 10 OG 11

EKSPERT PÅ DIN TRYGGHET

**SYKEPLEIERNES KUNNSKAP
ER LIVSVIKTIG**

12. mai er Sykepleierdagen

Gratuler en sykepleier med dagen!

#SYKEPLEIERDAGEN

«Kan du bli ma

Dagbladet 11. april

Dagbladet 11. april

Dagbladet 13. april

Dagbladet 14. april

Dagbladet 15. april

Dagbladet 25. april

STØTTETILTAK: Grete Lien Metlid, Leder for Seksjon for volds- og seksualforbrytelser, Oslo politidistrikt, har en rekke forslag til hvordan barn som blir igjen etter partnerdrap må bli synlige i politiets og hjelpeapparatets rutiner.

Alle foto: Nina Hansen

Mammaen min?»

5-åring så faren drepe moren

TOK TIL TÅRENE: Da Grete Lien Metlid fortalte om fem-åringen, måtte hun tørke bort tårene.

Da Grete Lien Metlid hadde avhørt den fem år gamle jenta om farens drap på moren, spurte jenta: «Kan du bli mammaen min?».

PARTNERDRAP

Tekst: **Rønnaug Jarlsbo**
rja@dagbladet.no

Ingrid Sandved Nordli
ing@dagbladet.no

– Hun er nok en av dem jeg husker aller best. Da pappaen hennes knivstakk mammaen hennes, sto hun like ved siden av. Hun så alt, og var derfor et viktig vitne i saken.

Det er mer enn ti år siden Metlid ba femåringen fortelle hva hun hadde sett. Den gang var hun etterforsker, med avhør av barn som et av sine spesialfelter. Hun har derfor fått høre historiene til flere barn som har opplevd at den ene forelderen har drept den andre.

I dag leder Metlid Oslo politidistrikts seksjon for volds- og seksualforbrytelser. Skjer det et partnerdrap i Oslo, er det hun som er ansvarlig for etterforskningen.

– Veldig brutalt

– I saken med den lille jenta var det en forferdelig historikk også. Far hadde tidligere utøvd vold mot familien sin, så moren var redd ham, forteller Metlid.

Da moren til jenta døde og faren hennes kom i fengsel, ble hun tatt hånd om av barnevernet.

– I avhøret, ikke lenge etter drapet, fortalte hun at mammaen var i himmelen. Hun hadde skjont at hun ikke kom tilbake, og at hun nå var alene. Etterpå spurte hun meg: «Kan du bli mammaen min?».

– Hva svarte du?

– Det er jo veldig brutalt, men jeg måtte jo bare svare: «Nei, det kan jeg ikke. Men barnevernet skal finne en ny mamma til deg.»

Metlid blinker bort noen tårer før hun fortsetter.

– Jeg ble selvfølgelig berørt. Noen av disse barna glemmer jeg aldri, de har en helt spesiell sårbarhet. Men uansett hvor forferdelig saken er, klarer de å sette ord på det som har skjedd.

– Så henne aldri igjen

– Hvordan gikk det med den lille jenta?

– Det vet jeg ikke. Jeg vet bare at barnevernet fikk ansvaret for å plassere henne. Jeg så henne aldri igjen.

Da Magasinet for en måned siden pub-

liserte kartleggingen av de 118 barna som har mistet mor eller far i et partnerdrap mellom 2000 og 2013, tvitret Metlid om saken: «Noen av de avhørene jeg husker best, er de barna som var til stede når en forelder ble drept.»

– Disse barna må bli synlige i politiets og hjelpeapparatets rutiner, sier Metlid.

Foreslår tiltak

Grete Lien Metlid foreslår følgende tiltak for å trygge oppfølgingen av barn etterlatt etter partnerdrap:

- Poli og hjelpeapparat trenger lokale rutiner for hvordan disse barna møtes og følges opp
- Rutinene må forankres i nasjonale retningslinjer
- Politidistriktene må ha spesialistmiljøer som følger opp alle disse sakene
- Disse miljøene må dele kunnskap og erfaring via faste møtearenaer
- Politidistriktene må ha faste pårørendekontakter i drapssaker

– I Oslo har politi og barnevern allerede felles samhandlingsrutiner. Disse skal revideres før sommeren. Hvordan vi skal ivareta barn som er etterlatt etter partnerdrap, må inn i rutinene. Dette vil jeg følge opp, sier Metlid.

– Hva med resten av landet?

– Jeg er ikke kjent med at det finnes tilsvarende rutiner i andre distrikter, men det trenger vi. Er det noe jeg vil slå et slag for så er det at disse barna er sikret den beste ivaretagelsen under etterforskningen og i tiden etterpå. Ikke bare i Oslo, men i hele landet.

– Kan bli en «sovepute»

Regjeringens planlagte politireform skal gjøre dagens 27 politidistrikter til 12. Metlid mener vi må utvikle spesialistmiljøer i så mange av dem som mulig.

– Jeg mener Kripos fort kan bli en «sovepute», hvis man ringer dit når en sak er vanskelig. Da utvikler ikke distriktene kompetansen de må ha.

– Oppfølgingen bør være like god i hele landet, men det krever kapasitet. Det håper jeg politikerne ser. Skal politiet klare å oppfylle kvalitetskravene, må vi ha de nødvendige ressursene.

– Kan forebygges

For tre år siden innførte Metlid et nytt tiltak ved drap i nære relasjoner.

– Vi undersøker om politiet har vært i kontakt med de berørte i forkant av drapet. Har vi det, evaluerer vi for å se om vi kan lære noe av erfaringene.

Metlid er også opptatt av å være i forkant.

– Partnerdrap er tross alt blant sakene vi kan forebygge.

DEBATT

Martine Aurdal
Debatt- og
kronikkansvarlig

Madeleine Schultz

KRONIKK: 6000 tegn inkl. mellomrom.

HOVEDINNLEGG: 3000 tegn inkl. mellomrom

REPLIKK: 2000 tegn inkl. mellomrom. Legg ved portrettfoto.

SEND INNLEGG TIL: debatt@dagbladet.no

15 300

personer fikk norske statsborgerskap i 2014. Det er det høyeste antallet noen gang. Tidligere irakiske, afghanske og somaliske statsborgere utgjorde de tre største gruppene som skiftet statsborgerskap. Rundt 55 prosent av dem som fikk norsk statsborgerskap var kvinner, og en tredjedel var under 18 år, melder SSB.

RETT FRA NETT

«Nei, Hareide, ikke rør abortloven», skriver Christian Lomsdalen.

Spill for galleriet. Krf har ikke makt til å endre noe som helst.

Ottar Rakvåg

Det er bra at Hareide bringer nye tanker på bane om abortloven. Den er en gammel lov som tiden er i ferd med å løpe fra, og i tillegg tar den svært lite hensyn til de individene den har størst konsekvenser for.

fredoglu

Stort sett har Norge gode abortlover. Ett punkt der vi derimot ligger langt etter andre land er ved usikkert farskap. Det finnes store mørketall på kvinner som trenger å få vite hvem far til barnet er før tolvte uke, og når denne testen er totalt forbudt i Norge, ender flere opp med å ta abort fordi de er usikre og ikke kan ta sjansen. Denne loven virker mot sin hensikt.

Jeey

Krf har i disse dager vist hvor liten evne de har til å gjennomføre et samarbeid de har satt sammen med regjeringen. De står igjen som et parti som kan finne på å gjøre hva som helst, uansett hva de har sagt, og er ikke i posisjon til å bråkjekt lire av seg at de andre partiene må endre sitt syn på abortlovene.

Comrade Pootie

Ja til kvinnens rett til selv å bestemme over egen kropp. Men grensen på tolv uker burde være absolutt, så lenge det ikke er fare for mors liv å fortsette svangerskapet. Mor har tre måneder på å bestemme seg på, og det er nok.

Stomperud

Ikke pokker om Hareide skal bestemme over min kropp!! Dette gjør jeg selv. Du, Hareide, har ingen ting med hva jeg gjør med den kroppen jeg har. Hareide, slutt å danne rundt din egen gullkalv. Du rører ikke noe som har med min kropp og gjøre!!!

Humatases

Vold i nære relasjoner: Et samvær mellom barn og foreldre skal bidra til å til vold kan selve møtet med far være utrygt og skremmende.

Skal barn ha kontakt med en f

KRONIKK

Unni Heltne
Daglig leder av Senter
for Krisepsykologi,
psykologspesialist

I DEN SISTE TIDEN har Dagbladet satt et prisverdig søkelys på barn som opplever at far dreper mor. For et barn er dette det totale tap av beskyttelse: Å miste begge foreldrene sine fordi den ene dreper den andre. Barn som opplever en slik tragedie har krav på det beste samfunnet kan stille opp med når det gjelder beskyttelse og hjelp.

Et spørsmål som vekker sterke følelser, motstridende syn og til dels forvirring, er om barn skal ha kontakt med far i etterkant av et slikt drap, og hvordan denne kontakten skal se ut. Her varierer synspunktene og vurderingene ifra et kategorisk «aldri», til konklusjonen om at det kan være «avdramatiserende og lindrende for barnet å treffe far i etterkant av drapet, og se at han ikke er farlig». Sett utenfra kan svaret på spørsmålet virke gitt: Et barn har selvfølgelig ikke godt av kontakt med en far som har drept mor, likevel opplever vi fra tid til annen at praksis er en annen: At barnet har kontakt med far, enten sporadisk eller regelmessig, og at blant annet barnevernet i noen tilfeller legger til rette for en slik kon-

andre ganger både mot mor og barnet. Barn kan fortelle at de har vært livredde for at mor skal bli drept, og noen barn har tidligere direkte eller indirekte hindret at mor har blitt drept eller har kommet alvorlig til skade. Noen av dem har gått imellom for å beskytte mor, de har hentet hjelp, de har avledet og dempet konflikter. Hjemmet har over lang tid blitt opplevd som et sted uten trygghet og beskyttelse. Når det verst tenkelig skjer, trenger de å kjenne seg hundre prosent trygge. De trenger forsikringer om at de vil bli beskyttet fra vold eller drapsforsøk (flere av disse barna har opplevd å bli truet på livet, på samme måte som mor har blitt drept). Mange barn trenger tydelige og pålitelige forsikringer om at de ikke trenger å ha noe med drapsmannen å gjøre, og selv om barn uttrykker et ønske om å se far er det viktig å vurdere om dette faktisk vil være en støtte for barnet, eller om det vil føre til en ny påkjenning.

ET SAMVÆR mellom barn og foreldre skal bidra til å støtte barnets utvikling (det er jo en av våre hovedfunksjoner som foreldre), og til å sette barnet i stand til å håndtere det som har skjedd. Dersom far er i stand til å kommunisere med barnet om det han har gjort som en ansvarlig voksen, uten bortforklaringer og uten å skyelde på andre, kan dette være til hjelp. Ellers kan et møte med en benektende og ansvarsfraskrivende far både skape forvirring og forsterke de traumene som barnet allerede har

Dersom barnet har vært vitne til det som har skjedd kan selve møte med far være utrygt og skremmende.

blitt påført.

For å leve med en så ekstrem opplevelse i sitt videre liv, trenger et barn å få forklaringer på hvorfor far har kunnet handlet slik han har gjort. Ikke for å unnskyldes fars handlinger, men for å gi barnet hjelp til å forstå en uforståelig opplevelse.

FØRST OG FREMST: Barna må få tid til å opparbeide seg trygghet etter påkjenningene og tapet de er påført. For flere barn kommer drapet etter en lang rekke voldshandlinger, noen ganger bare mot mor,

Dersom barnet har vært vitne til det som har skjedd kan selve møtet med far være utrygt og skremmende, og både bevegelser og tonefall kan vekke frykt. Om dette er tilfel-

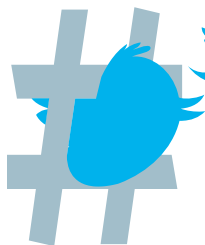

BARNETS BESTE? Dersom barnet har vært vitne til det som har skjedd kan tilfelle et det lite sannsynlig at det vil være bra for barnet å treffe far, skriver

le et det lite sannsynlig at det vil være bra for barnet å treffe far, selv om det er et kort møte og det er andre til stede.

MANGE BARN som opplever vold og drap i familien sin lever med en sterk skyldfølelse, både fordi de har opplevd å få skylden for konflikten i familien, og fordi det for et barn kan være lettere å ta skylden på seg selv framfor å ta innover seg

hvor lite foreldrene makter å ta vare på dem. Noen ganger er skyldfølelsen mer overveldende enn både minnene om volden og smerten. Et møte med en forelder som ikke tar ansvar for sine handlinger, som appellerer til barnets omsorg framfor å være voksen, eller som direkte benekter det som har skjedd vil holde ved like, kan også øke denne skyldfølelsen. Det vil også hindre barnet i å opparbeide

Null syriske flyktninger i revidert nasjonalbudsjett. Stortinget har en jobb å gjøre, trist å måtte slepe regjeringa med på solidaritet. #rnb @snorrevalen

Å våge er å miste fotfeste en liten stund. Å ikke våge er å miste seg selv.

Søren Kierkegaard

støtte barnets utvikling. Dersom barnet har vært vitne

ar som har drept mor?

selve møtet med far være utrygt og skremmende, og både bevegelser og tonefall kan vekke frykt. Om dette er psykologispesialist Unni Heltne.

Foto: NTB Scanpix

en forståelse av det som har skjedd.

NOEN GANGER opplever vi at barn som vegrer seg tydelig for å møte far, likevel blir forsøkt motivert til å treffe han ut fra argumentet om at det vil gjøre barnet mindre redd. Det vil mildne de vonde minnene å se at han er rolig, og det vil redusere skyldfølelse å se at han har det bra. Etter vår erfaring er det lite som tyder på at dette er riktig.

Å bli overtalt eller presset til et møte eller et samvær i en slik situasjon vil kreve at barnet legger løkk på både følelser og reaksjoner for å takle situasjonen, uansett hvordan far oppfører seg i situasjonen.

DERSOM BARN skal ha kontakt med far etter at han har drept mor, må vi som voksne være helt overbeviste om at dette er til støtte og lindring. Begrunnelsen for kon-

takten må være tydelig og konkret, og ikke basert på uklare forestillinger om hva som vil være til hjelp. Far bør for eksempel være villig til å motta veiledning i forhold til hvordan barnet bør bli møtt. En må kunne si noe om hva kontakten skal tilføre barnet. Dersom intensjonen er begrenset til at barnet skal «se hvordan far har det», kan dette like gjerne oppnås med fotografier fra fars nåværende tilværelse.

NULLTOLERANSE: Kvinner trakasseres ikke på Politihøgskolen, skriver rektor Nina Skarpenes. Foto: Torbjørn Grønning/Dagbladet

Nulltoleranse for trakassering på Politihøgskolen

Nina Skarpenes
Rektor, Politihøgskolen

Her må tolkningen ha gått feil.

POLITIHØGSKOLEN har, på en uheldig måte, blitt trukket inn i debatten om sexifiserte russelåter, negativt kvinnesyn og skadelige virkninger av en slik kultur.

Et innlegg i Dagbladet Meninger 7. mai, signert av en gruppe på 12 foreldre og ressurspersoner, hadde følgende avsnitt i teksten:

«Eller som hun sa, den unge politistudenten, da debatten om årets busslåt blusset opp på Facebook: – Jeg droppa russetida. Jeg ville inn på politihøgskolen. Det er hardt nok å være jente på et mannsdominert studium. Da gir du ikke noen verktøyer, til å trakassere deg seksuelt.»

I ET INNLEGG samme sted datert 9. mai, skriver en kvinnelig russ fra 2011 følgende som en kommentar til innlegget fra de 12 artikkelforfatterne:

«Hvis påstanden deres om at jenter trakasseres seksuelt i det mannsdominerte miljøet på Politihøgskolen er riktig, har vi et problem. Løsningen på det må være den samme som Forsvaret gjennomgikk: Intens jobbing med holdninger hos gutta. Ikke at kvinnelige søkere dropper å delta i russetida for å opprettholde karrieremulighetene sine, slik dere framhever som et ideal.»

VED POLITIHØGSKOLEN er det 40 prosent kvinneandel på bachelorutdanningen. Kvinner trakasseres ikke på Politihøgskolen, det er nulltoleranse for dette. Studentmiljøet er mangfoldig og preget av helt andre verdier enn det som beskrives her. I studietiden vektlegges etikk og respektfull atferd, overfor hverandre og de innbyggerne man etter hvert skal møte i ulike situasjoner. Våre studenter trener på å bli kolleger – side om side – i et krevende yrke.

Med ett unntak de siste årene – som medførte at en mannlig student ble utvist, er det ingen tendens, saker eller episoder som underbygger det som hevdes i innlegget. Potensielle søkere til Politihøgskolen er som regel svært bevisste, det medfører at mange unngår situasjoner som kan være negative for dem med tanke på utdanning og senere jobb i politiet. Det kan også innebære å si nei til fester og deltakelse på en måte som kan havne feil ut, også på nettet. Men dette må ikke fortolkes på den måten som det gjøres her.

POLITIHØGSKOLEN ØNSKER russene lykke til med feiringen. Vis måtehold, respekter hverandres grenser, og tenk over hvordan du vil bli oppfattet. Nå, og senere. Om du ønsker å søke Politihøgskolen, eller ikke.

Si din mening på db.no

Dagbladet forbeholder seg retten til å distribuere innsendte innlegg på trykk og i elektroniske formater.

Epost: 2400@dagbladet.no.
Tipstelefon: 24 00 00 00

PFU

Dagbladet arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen.

Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål.

Adr.: Rådhusgt. 17, 3. etg., pb 46 Sentrum, 0101 Oslo.
Tlf.: 22 40 50 40. **Faks.:** 22 40 50 55. **E-post:** pfu@presse.no

MANGE SPØRSMÅL: – Sønnen min har spurt meg hvorfor vi ikke hindret pappa fra å drepe mamma. Det er et godt spørsmål uten et enkelt svar, sier Liselotte Haugsnes (33) til Dagbladet. Her sammen med Ap-leder Jonas Gahr Støre. Foto: Lars Eivind Bones

– Vi må bry oss

Dagbladets artikkelserie om etterlatte barn etter partnerdrap gjør stort inntrykk på Jonas Gahr Støre. Nå vil Ap-lederen at samtlige kommuner legger en plan for å hjelpe barna.

BARNA SOM BLIR IGJEN

Tekst: **Gunnar Thorenfeldt**
gth@dagbladet.no

– Sønnen min har spurt meg hvorfor vi ikke hindret pappa fra å drepe mamma. Det er et godt spørsmål uten et enkelt svar, sier Liselotte Haugsnes (33) til Dagbladet.

Uforutsigbart

Hva slags hjelp får barna som blir igjen når far dreper mor? Gjennom en rekke artikler har Dagbladet dokumentert hvordan hjelpen de får både er variabel og uforutsigbar. Det finnes lite forskning og ingen retningslinjer for hvor-

Pappaen til Liselotte (33) drepte moren

dan etterlatte barn etter partnerdrap skal følges opp eller ivaretas. – Jeg får vondt i magen når jeg leser Dagbladets artikler, sier Haugsnes til Dagbladet.

Faren drepte moren

Hun var 22 år da faren skjøt og drepte moren hennes. Etterpå tok han sitt eget liv. Hvordan kunne den respekterte kommuneleien og firebarnsfaren, Johan Ludvig Bjerkvik, ta livet av sin egen kone og seg selv? Faren slet med pillemisbruk, depresjon og psykiske problemer.

– Jeg tror at om flere hadde brydd seg, så kunne dette kanskje gått annerledes. Faresignalene var der. Ikke for drap, men en mann som mistet kontrollen over sitt eget liv. Vi må tørre å bry oss. Og vi må tørre å stille spørsmålene, sier Haugsnes.

– Vi har alle et ansvar for å bry oss, sier Jonas Gahr Støre til Haugsnes når vi møter Ap-lederen på hans kontor på Stortinget. Støre mener vi som samfunn må lære av Dagbladets artikler og Haugsnes' historie.

– Det handler om to ting. Bak hjemmets lukkede dører er det ikke alltid myndighetene som kan bidra, men heller dem som er nær i hverdagen – familie, venner og naboer. Da er det viktig at vi våger å handle når vi ser at noen ikke har det bra. At vi tør å spørre folk hvordan de har det. Vi må ta fram nabokjerringa i oss, sier Støre. – Samtidig er det viktig at vi som samfunn er beredt for å hjelpe når det trengs. Vi mener alle kommuner bør ha en beredskap og plan for hvordan de bistår barn som blir igjen når foreldrene blir drept, sier Støre.

Han mener også forebyggende arbeid er viktig.

– Vi har lenge vært forkjempere for å satse på helsestøtterne, slik at de får ressurser til å avdekke psykiske problemer allerede på skolen, sier Støre, som mener Dagbladets artikkelserie avdekker at man på langt nær er godt nok forberedt.

Drapsmann og pappa

– Det gjør inntrykk å lese disse historiene. De tar også opp noe som jeg lenge har vært opptatt av.

Barn som blir igjen etter et drap er også ofre, fortsetter Støre, som er opptatt av å gi det han kaller «tidlig hjelp».

– En slik tragedie har mange kapitler. Da er det viktig å hjelpe tidlig i historien, sier Støre.

For Haugsnes blir det ikke færre spørsmål med åra.

– Hvordan forholder du deg til en mann som både er drapsmann og din egen pappa? Det er spørsmål jeg må leve videre med gjennom livet. Jeg kan bare tenke meg hvordan det er for et barn å oppleve dette, å måtte finne svar på disse spørsmålene når man ennå ikke er voksen nok til å forstå alle svarene, sier Haugsnes.

Nå har også hennes sju år gamle sønn begynt å stille spørsmål.

– Var nok syk

– Han spurte hvordan mamma og pappa døde. Jeg sa at pappa hadde tatt livet av både mamma og seg selv. Han svarte at pappa ikke mente det, at han nok var syk. Men nå var han død og kunne ikke graves opp og ta det tilbake, sier

FØLG SAKEN

BARNA SOM BLIR IGJEN

- Dagbladets kartlegging av barn som blir etterlatt etter partnerdrap har avdekket at oppfølgingen barna har fått og får både er variabel og uforutsigbar.
- Det finnes lite forskning og ingen retningslinjer for hvordan barn som mister mor eller far på denne måten skal følges opp eller ivaretas.
- Helseminister Bent Høie har innrømmet overfor Dagbladet at oppfølgingen av disse barna er mangelfull.

Haugsnes. Noen dager seinere hadde sønnen et nytt spørsmål.

– Vanskelig å svare

– Hvordan dreper man seg selv? Da gikk det kaldt nedover ryggen. Men samtidig er det bra at han spør. Men noen ganger er det vanskelig å svare, sier Liselotte Haugsnes til Dagbladet.

DREPTE MOREN: Johan Ludvig Bjerkvik, faren til Liselotte Haugsnes (foran til høyre), drepte hennes mor Maria Bjerkvik (i midten bak). Her på et familiebilde fra lykkeligere dager. Foto Privat

KØER: Det dannet seg lange køer ved ulykkesstedet. Foto: NTB Scanpix

MC-fører omkom

En motorsyklist er bekreftet omkommet etter å ha kollidert med en lastebil på E136 mellom Trollveggen og Horgheim i Romsdalen.

Det opplyser Nordmøre og Romsdal politidistrikt på Twitter i går ettermiddag.

– Det blir etterforskning av saken. Det kan tyde på at tilhengeren til lastebilen er kommet over i motsatt kjørefelt, sier operasjonsleder Frode Gjørund til NRK.

Helsepersonell utførte livredende førstehjelp på motorsyklisten på stedet. (NTB)

TIGGER PÅKJØRT: En mann (35) som tigget utenfor en butikk i Borås i Sverige, ble i helga påkjørt av en mann på moped. Politiet mistenker grov mishandling, da påkjørselen skal ha vært en bevisst handling.

Mannen, som kommer fra Romania, fikk store skader og ble kjørt til sykehus. Ifølge politiet var det 50-60 personer til stede da mannen ble påkjørt, men ingen har ønsket å stille som vitne. (NTB)

| Velkommen hjem |

Kvalitetsgarderobe skreddersydd etter dine oppbevaringsbehov og tilgjengelig plass!

Få den gode følelsen av å ha alt på plass, pent og ryddig!

LANGLO®
Skaper løsninger

KAMPANJE 26. mai - 20. juni

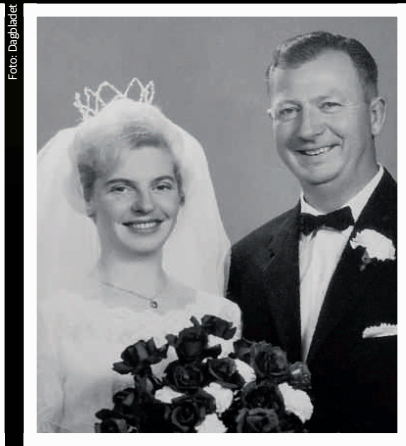
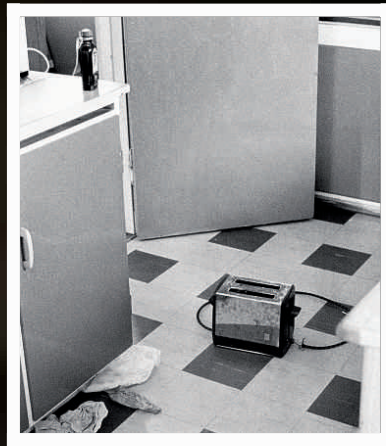
Butikkene er fulle av gode Langlotilbud hos våre forhandlere. En original skyvedørgarderobe fra Langlo har kvaliteter som gjør at de varer - lenge! Selges i alle ledende byggevarer kjeder i Norge.

Finn din forhandler www.langlo.no

BARNA SOM BLE IGJEN

*Tekst: Ingrid Sandved Nordli
og Rønnaug Jarlsbo
Foto: Anton Ligaarden*

Nina var sju år da faren drepte moren hennes.
Han kamuflerte det som en hjemmeulykke,
forårsaket av en defekt brødrister.

**«JEG VAR ALDRI BARN
AV FAR ELLER MOR,
JEG VAR BARN AV
EN MORDER»**

NINA (47)

«Jeg ville bli snill og omsorgsfull som min mor, samtidig som jeg har vært redd for å få med meg fragmenter av min gale far.»

NINA

◉ **PÅ EN TABLOID AVISSIDE** fra 1975 er det et svart-hvitt bilde av en blå funkisvilla i Oslo. Fotografen har stått ute på veien i det ellers så rolige nabolaget. Han har fått med seg den store hagen med eple- og pæretrær, gjerdet rundt eiendommen, politibilen og vinduet til jenterommet i annen etasje. Over bildet, på toppen av avissiden, står det med tjukke, svarte bokstaver: «Kona drept av brødrister».

Sju år gamle Nina skulle begynne i første klasse den mandagen for 40 år siden. De hadde kommet hjem fra sommerferie i familiehytta like før helga, Nina og søsknene, mor og far.

Nina hadde fått nytt rom like før sommerferien, i annen etasje i den blå villaen med flatt tak, den som alltid luktet av morens nybakte brød. Rommet hadde mønstret tapet, plass til dokkehuset og utsikt mot gårds-plassen.

Kvelden før første skoledag hadde moren funnet fram klær til Nina og hengt de to alternativene på det mønstrete tapetet: En evvd, rød og grå kjole hvis det var fint vær, en turkis buksedress hvis det regnet.

Hadde mandagen forløpt som forventet, ville Nina ha tatt på seg kjolen, pakket det nye pennalet i den nye oransje ranselen, og gått hånd i hånd med moren til skolen. I stedet våknet hun av uvante lyder.

Hun lå stille en stund og lyttet. Fra stua i etasjen under hørte hun ukjente stemmer, så hun våget ikke å gå ned. I stedet krabbet hun ut av senga, tasset over gulvet til vinduet, og trakk fra gardinene. Hun ville finne ut hva slags vær det var ute, så hun visste hvilket antrekk hun skulle ta på seg.

Det første hun så var den røde og hvite sykebilens som sto parkert på gårds-plassen. Så fikk hun øye på de to hvitkleddene mennene på vei ut av huset med en bære mellom seg.

Personen på bære var dekket til med et laken, men hun kjente igjen skoene som stakk ut nederst. De var mammas.

MAGASINET HAR KARTLAGT partnerdrap i perioden 2000 til 2013, og funnet at 63 av de 134 ofrene hadde mindreårige barn. Til sammen etterlot de seg 118 gutter og jenter. Noen av disse barna har delt historiene sine med Magasinet, ti-femten år etter drapet.

Psykologspesialist Magne Raundalen sier drapene følger barna gjennom livet, og at følelsene blir særlig sterke ved de store mile-

pælene, som når de gifter seg, får barn og opplever dødsfall.

For å finne et barn som mistet mor eller far i et partnerdrap lenge før 2000-tallet, begynte vi å lete i gamle avisarkiver. Flere partnerdrapssaker dukket opp, og vi sporet opp noen av de etterlatte barna. To sa nei til å la seg intervju, én besvarte ikke henvendelse-ne våre. Den fjerde vi kontaktet var Nina.

– **JEG KJENNER FORTSATT** følelsen fra den dagen mamma døde. Det er som en knytt-neve som tar tak i brystkassa og drar.

Nina, sjuåringen fra vinduet, legger hendene rundt en breiddfull, turkisblomstret tekopp. Hun er blitt 47, og bor i dag alene i et hundreoggett år gammelt hus på værharde Mørkekysten. 60 mil unna gata med den blå funkisvillaen.

På en bjelke i stua har hun hengt opp minner fra sin første familie: bilder av seg selv som baby, bilder av søsknene som leker og bilder av foreldrene som nygifte – elleve år før faren dreper moren. På bildet er han kledd i svart smoking, med en blomst i knapphullet. Moren har hvit blondekjole med struttende skjørt, og et slør som holdes på plass av en liten krone. I armene bærer hun en stor bu-kett røde og hvite roser. Begge smiler.

– Husker du hvordan da var?

– Jeg husker mor som veldig snill. Hun hadde stor omsorg både for sine egne og andres barn. Hun var dagmamma, så det var alltid mange barn hos oss. Og så likte hun å bake.

– Faren din, da?

– Han har jeg ikke så mange minner av, for han var mye ute og reiste. Han skulle ta med hjem en kjole til meg en gang, men den ble borte på veien. Så jeg husker skuffelsen over å bli lovet noe jeg ikke fikk.

– Hva tenker du om at du er litt av hver av dem?

– Jeg ville bli snill og omsorgsfull som min mor, samtidig som jeg har vært redd for å få med meg fragmenter av min gale far. For jeg var aldri barn av far eller mor, jeg var barn av en morder.

«**BRØDRISTERSAKEN**» fylte avisspaltene på midten av 70-tallet og ble raskt en av de mest omtalte drapssakene i Norge. Magasinet har fått innsyn i flere av dokumentene i politiets etterforskning, inkludert flere avhør og politi-rapporter.

I dommen fra Eidsivating lagmannsrett beskrives Ninas pappa, Nils, som kynisk og målbevisst: «For å unngå spor som kunne lede til avsløring av drapet, foretok tiltalte en sne-dig kamuflering for at hustruens død skulle få karakter av en 'hjemmeulykke'. Retten finner det godt gjort at den elektriske brødrister var et ledd i kamuflasjen (...).»

NILS KOM TIL verden i Oslo i 1923. Hans far var bokholder i Statens Kornforretning, moren drev motebutikk. Nils forble enebarn.

Han skal ha vært selvstudert på feltet elektronisk kommunikasjonsutstyr, så han begynte å jobbe i et elektrofirma.

I 1955 giftet han seg med sin første kone. De

Omsorgsfull: Nina husker moren Rita som snill og glad i barn.

Foto: Privat

Dømt: Ninas far ble dømt til et liv i fengsel for drapet på kona. Her med sin advokat, Tor Erling Staff.

Foto: Dagbladet

fikk flere barn sammen.

Våren 1964 døde kona, 34 år gammel. I dødsannonsen skrev Nils på vegne av seg selv og barna: «Min hustru og vår snille mamma døde plutselig fra oss».

SEINERE, I ET POLITIAVHØR, forteller Nils at han tre-fire måneder etter konas død, fikk rykket inn en kontaktannonse. Han skrev at han var enkemann, og at han lette etter en ny mamma til barna sine. Den 25 år gamle kontorassistenten, Rita skal ha svart enkemannen, og lagt et bilde ved brevet. Ifølge politiet stemmer ikke dette. Nils og Rita skal ha innledet et forhold flere uker, kanskje måneder, før den første kona døde.

Rita betrodde seg til en kollega om forholdet til Nils. Hun fortalte at hun var blitt sammen med en gammel bekjent. Ifølge Nils skal de ha blitt enige om å si det i stedet for å fortelle sannheten om kontaktannonse.

Rita fortalte kollegaen at Nils fant sin første kone død på sofaen, og at det skyldtes misbruk av alkohol og sovemedisiner. Nils skal ha fått problemer med kriminalpolitiet, men Rita understreket at dette raskt ble avklart.

I september samme år giftet Rita og Nils seg. Rita flyttet inn til Nils og barna hans, i den blå funkisvillaen. I det samme huset, der Nils hadde funnet sin første kone død.

Åra gikk, og Rita og Nils fikk også flere barn sammen. Ett av dem var Nina. Rita var like mye mamma for sine egne som for Nils' øvrige barn.

Naboene beskrev familien som privat, de holdt seg mye for seg selv. Nils skal dessuten ha vært uenig med en av naboene om fel-lingen av noen trær, dermed trakk også de seg unna.

Inntil han ble siktet for drapet på Rita, var han salgssingeniør i et firma som forhandlet elektronisk utstyr. Jobben innebar at han jevnlig dro på forretningsreiser til England, Tyskland og Sveits.

HELGEN FØR SKOLESTART i 1975 kom familien hjem fra hytta. Nils hadde planer om å male noen rom i huset, Rita skulle vaske klær.

Nils fortalte i politiavhør at han ble vekket av barna mandag morgen. De sa de ikke kunne finne Rita. Nils gikk ned på kjøkkenet og fant kona liggende under bordet. Ved siden av henne sto brødristeren. Ansiktet hennes var blålig.

Ett av barna hadde lært munn-til-munn-metoden, og prøvde dette på moren, ifølge politiavhør. Barnet kjente en intens lukt av kjemikalier, og mente at den kom fra Ritass munn.

Faren ringte etter ambulanse. Han mente han kunne høre Ritass hjerte slå, og han syntes hun fikk en friskere farge i ansiktet.

Da ambulansepersonellet ankom, bar de Rita ut i sykebilens før de fortsatte gjenopp-livingsforsøkene. Ett av barna løp etter dem og fortalte at Rita kanskje hadde fått i seg rensnevæske; det sto en åpen flaske på kjøkkenet.

Nils ga ett av de eldre barna beskjed om å ta seg av småsøsknene, før han selv ble med til sykehuset. Der ble Rita erklært død.

Profilert sak: VG var blant avisene som skrev mye om den såkalte «brødristersaken» på midten av 70-tallet. Når Nina ser på kopier av de gamle avissidene, kjenner hun igjen flere bilder fra barndomshjemmet. Noen viser ukjente mennesker i stua eller på kjøkkenet deres, fra befaringene som ble foretatt under rettssaken. - Det er litt rart å se, sier hun.

«Barndommen min sluttet den dagen mamma døde. Livsgleden, lekenheten, det å være spontan, alt sammen forsvant.»

NINA

Da Nils noen dager seinere skulle skrive dødsannon-sen, valgte han følgende ord: «Min eigode hustru og vår uforglemmelige mamma døde brått fra oss.»

Han skrev samtidig en siste hilsen til svigermoren. Han skal ha funnet henne død da han reiste for å fortelle om datterens dødsfall: «Min svigermor og vår kjære 'beste' døde brått fra oss.»

NINA HUSKER AT søsknene samlet seg i stua da ambulansen hadde reist. Hun selv satt i en krok på gulvet og så lillesøsteren på to år gå rundt på gulvet mens hun gjentok: «Mamma kommer snart igjen.»

- Det var da det gikk opp for meg hva døden egentlig var, og at den var endelig. For man legger ikke laken over mennesker som lever. Så jeg svarte lillesøsteren min: «Nei, mamma kommer ikke tilbake. Hun er død!» Jeg kan fortsatt se de store, forskrekkede øynene hennes da jeg sa det.

Etterpå fikk Nina kjempedårlig samvittighet for at hun sa det på en så brutal måte.

- Barndommen min sluttet den dagen mamma døde. Livsgleden, lekenheten, det å være spontan, alt sammen forsvant.

- FAREN MIN FULGTE meg til skolen andre skoledag. I skolegården sa han til meg at jeg bare skulle late som ingenting, sier Nina.

Så hun gjorde det. Hun gikk inn på skolen, og sto stille i gangen med de andre elevene mens hun ventet på at læreren skulle rope opp navnet hennes.

Dagene etter morens dødsfall husker Nina lite fra, bare små glimt har festet seg. Hun tror alle gikk på autopilot, bare gjorde det de skulle.

- Men det var et annet menneske i huset vårt i den perioden. En godt voksen dame, hyggelig og varm, med mye omsorg. Ut fra sakspapirene har jeg skjönt at det var husmorvikaren som kom for å ta seg av oss.

Så er plutselig begravelsen der. To hvite kister side om side. Morens til venstre, mormorens til høyre. Presten kom bort og tok dem i hånda en etter en.

- Etter begravelsen var vi hos sjefen til pappa. Han hadde et stort hus, med et lite basseng og en fontene under trappa. Det er rart at det er det som har festet seg, egentlig. Men jeg hadde aldri vært i et hus med fontene innendørs.

MENS ALT DETTE PÅGIKK, begynte politietterforskerne å mistenke at «hjemmeulykken» var iscenesatt.

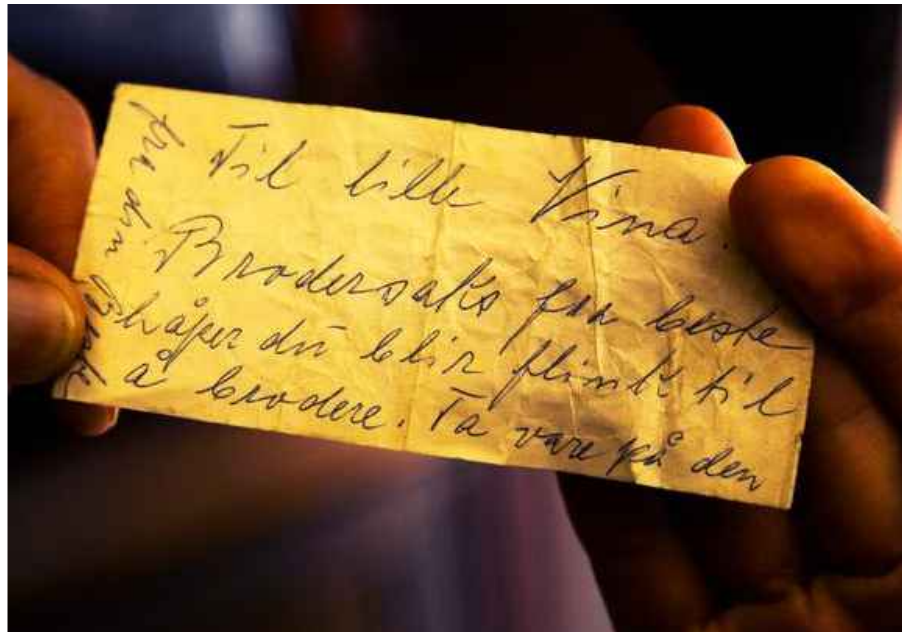
Dagen etter dødsfallet ringte Nils politiet. Han lurte på hvordan det gikk med etterforskningen, og om de hadde funnet dødsårsaken. Han sa også at han hadde tenkt litt, og antydte at kona døde som følge av elektrisk støt. Han mente at hun hadde tatt på brødristeren med én hånd, samtidig som hun vasket komfyren med en våt klut.

Brødristeren viste seg, som Nils hadde påpekt, å være defekt. Jordledningen var kuttet, og den ene strømlederen var satt i kontakt med apparatets metall-deler. Brødristeren var dermed strømførende. Det ble også funnet et merke på en av Ritas fingre, et merke forårsaket av elektrisk støt.

Men det var flere ting politiet ikke fikk til å stemme. Under obduksjonen merket rettsmedisinerne en sterk lukt av eter fra Ritas indre organer. Lukten ble koblet til flasker med rensesvæske, selv om den, ifølge produsenten, ikke skulle inneholde eter.

Morgenen før Rita ble funnet død, gikk ett av barna ned på kjøkkenet ved sekstida for å hente seg mat på kjøkkenet. Stående utenfor døra, hørte barnet bord og stoler røre på seg der inne. Barnet tenkte det måtte være spøkelser, bråsnudde og løp opp på rommet sitt.

Ett av de andre barna fortalte i avhør at faren re-

Det viktigste minnet: Da Nina og søsknene møttes for å fordele arven, fant hun mormorens håndskrevne lapp: «Til lille Nina. Brødersaks fra beste, håper du blir flink til a brodere. Ta vare på den. Fra din Beste.» - Dette er kanskje det viktigste jeg har med meg fra barndommen, sier Nina. Faren var i politiets søkelys for mormorens dødsfall, men ble aldri tiltalt.

parerte både komfyren og brødristeren dagen før Rita døde. Brødristeren brukte for mye strøm og kunne være farlig, hadde Nils forklart.

Nøyaktig når og hvordan Nils drepte Rita, konkluderte rettsmedisinerne aldri med. Det nærmeste de kom var at han i løpet av natta enten kvalte henne, sørget for at hun fikk elektrisk støt eller begge deler.

TO DAGER ETTER at de hvite kistene var senket i jorda, flyttet ei ny kvinne inn i den blå villaen. «Brenda» var tidlig i 20-åra, fra England og en bekjent av faren. Det var Nils som hentet henne på Fornebu flyplass.

Han hadde møtt Brenda flere måneder tidligere.

Under en forretningsreise i England ringte han et eskortebyrå og ba dem sende noen piker til en middag med noen viktige herrer. En av pikene var Brenda. I politiavhør fortalte hun at hun i løpet av de neste månedene innledet et forhold til Nils.

Hun fikk vite at Nils var en kemmann, han sa at det var flere år siden kona døde.

Da Nils hentet Brenda på flyplassen, hadde han fortalt henne at det var barnepleiersken, Rita, som nettopp hadde dødd.

Nina tror Brenda hadde langt, mørkt hår. Hun skjønte aldri hva hun sa, hun hadde jo ikke lært engelsk ennå. Men hun reagerte på at den engelske damen skulle sove i dobbeltsenga med faren.

- Det gikk inn på meg, det var jo der mamma pleide å sove. Men far svarte bare at det var den eneste plassen som var ledig.

«Hustruen måtte skaffes av veien for at den engelske kvinnen kunne overta hennes plass», sto det i lagmannsrettens dom. «Planen var så nøye utarbeidet at kvinnen kunne rykke inn og overta som familiens

husmor to dager etter hustruens bisettelse.»

Siste gang Nina så faren sin, var den dagen han ble arrestert. 17 dager etter at hun så moren bli båret ut i ambulansen.

- Døra til stua var lukket da jeg kom ned den morgenen, men jeg hørte de sinte mannsstemmene likevel. Jeg holdt på å gå inn der, men husmorvikaren ropte på meg fra kjøkkenet.

Akkurat da gikk stuedøra opp, og faren hennes kom ut. To menn Nina ikke hadde sett før holdt ham mellom seg, selv om det egentlig var for trangt til å gå tre i bredden. Hun skjønte ikke før etterpå at de var politimenn i sivil.

- Da far kom til utgangsdøra, snudde han seg og så på meg. Han sa at det var en feil, og at han snart kom tilbake. Det beroliget meg, for jeg ble ikke redd. Men han kom aldri tilbake.

Nina og søsknene ble sendt på skolen som vanlig den dagen.

- Da vi kom tilbake fra skolen, satt to fremmede damer fra barnevernet og ventet på oss. Vi fikk beskjed om å pakke det vi trengte.

- Hva pakket du?

- Bamsen min, Teddy, var veldig viktig for meg. Jeg har den fortsatt, den er mørkebrun, med filt på potene og knappøyer av glass. Jeg fikk ikke sove uten Teddy. Så pakket vi litt klær og en tannbørste. Men jeg husker at vi likevel måtte låne klær på barnehjemmet. Undertøy også.

Barnehjemmet, som i dag er nedlagt, lå på Østlandet. Nina opplevde det som var rart og fremmed.

- Jeg var redd. Det var jo slemme barn som kom på barnehjem, det hadde far sagt. Lenge trodde jeg derfor at det var jeg som hadde gjort noe galt.

Aner på Møre: Nina har flyttet til ei øy på Mørkekysten, milevis unna stedet der drapet skjedde. - Jeg tror det er her slektningene mine må ha kommet fra, for jeg følte meg hjemme fra første dag.

Ninas lillesøster fikk ikke sove den første natta på barnehjemmet. Damene fra barnevernet hadde glemt å pakke tøyhunden hennes.

- Vi sto rundt senga hennes alle sammen og prøvde å trøste henne. Prøvde å gi henne andre bamser, men hun ville bare ha tøyhunden.

Nina følte et stort ansvar for å holde søsknene sammen.

- Det ble veldig viktig for meg å passe på dem. Den første dagen var vi aldri mer enn en meter fra hverandre.

DET VAR PÅ BARNEHEMMET Nina forsto at morens død ikke skyldtes en hjemmeulykke, slik faren hadde fortalt henne.

- Jeg husker ikke øyeblikket det gikk opp for meg. Jeg har et minne av at søsknene mine og jeg sitter på rekke og rad i sofaen hjemme hos vergen vår. Kanskje jeg husker det fordi det var da vi ble fortalt hvorfor far var i fengsel.

På barnehjemmet fortsatte Nina å samle informasjon om foreldrene, basert på samtaler som ikke var ment for hennes ører og slengbemerkinger som var nettopp det.

- Jeg skjønnte at far var «brødristermorderen» som hadde drept mor.

En dag Nina kom hjem fra skolen, løp lillesøsteren mot henne mens hun gråt.

- «Pappa sitter i bur fordi han har drept mamma», sa hun. Og så tok hun meg med inn på kjøkkenet, der det sto et fuglebur med en undulat. Hun spurte om det var et slikt bur far satt i. Hva sier man til en treåring som spør om noe sånt?

Nina ble sint, og skjelte ut han som hadde sagt det.

- Det var greit at jeg visste det, men ikke lillesøsteren min. Hun var fortsatt så liten.

MENS NINA VAR i barnevernets omsorg, ble hun jevnlig utsatt for seksuelle overgrep av en mannlig ansatt på barnehjemmet. I ettertid har kommunen gitt henne økonomisk erstatning for dette.

- Barn i barnevernets omsorg er så innmari sårbare, uansett hva de har opplevd forut for plasseringen. Når de opplever dette i tillegg, blir de bare enda mer sårbare, enda mer hjelpeløse.

- Sa du det til noen mens det pågikk?

- Jeg hadde ingen jeg kunne si det til. Barnevernet var jo ikke noe alternativ, for de hadde allerede ansvaret.

Magasinet har vært i kontakt med kommunens saksbehandler i erstatningssaken, som viser til taushetsplikten.

UNDER RETTSSAKEN BLE også dødsfallene til Nils' første kone og svigermoren trukket fram. Avisene skrev at han var i politiets søkelys i forbindelse med begge sakene, men det ble aldri tatt ut tiltale.

Magasinet har vært i kontakt med advokat Tor Erling Staff, som var Nils' forsvarer, men han ønsker ikke å uttale seg om en tidligere klient.

Nils ble dømt til livstid bak murene for hustrudrapet, men han bedyret sin uskyld, og forsøkte å få saken gjenopptatt så lenge han levde.

Han ble sendt til Ila landsfengsel og sikringsanstalt for å sone.

- Hvert år fikk vi tilsendt julegaver. Jeg fikk som regel smykker han hadde støpt selv i fengselet. Jeg husker at jeg skrev takkekort.

Ninas minner av faren bleknet for hver jul som gikk.

- Jeg lurte på om han fortsatt så ut slik jeg husket ham: En mørkhåret mann, med grønne øyne og sommerbrun hud. Rynker i panna og rundt øynene. Og dress. Jeg kan ikke huske at jeg noen gang så ham i noe annet.

NINA SÅ ALDRI FAREN sin igjen. 11 år etter at han drepte mammaen hennes, ble Nils selv drept.

Avisene skrev utførlig om den søndagskvelden i 1982, da nærmere 50 straffedømte menn var samlet i kinosalen ved Ila landsfengsel og sikringsanstalt. De innsatte moret seg med den amerikanske krimkomedien «Mord med døden til følge», med Peter Sellers i en av rollene.

En 40 år gammel mann som var dømt for å ha voldtatt og kvalt kjæresten, hadde med seg en brødkniv han hadde stjålet fra kjøkkenet to uker tidligere. Han var forbannet på Nils, som hadde kritisert en underskriftskampanje han drev blant de innsatte.

Det var ti minutter igjen av krimkomedien da 40-åringen gikk til angrep. Innen legen rakk fram, var Nils død av knivstikkene.

- **TELEFONEN KOM SEINT** en kveld. De sa at far var død, drept i fengselet, sier Nina.

Hun hadde nettopp fylt 14 og satt og leste til en kjemiprøve. Hun husker hun var redd hun ikke skulle klare å konsentrere seg på skolen dagen etter. Hodet ble plutselig så fullt av alt mulig annet.

- Siden jeg ikke hadde andre voksenpersoner fra min egen familie som viste omsorg for meg, hadde jeg hatt et håp om at far kunne fylle den rollen. Det var det eneste håpet mitt, selv om det var et fåfengt ett.

Neste generasjon: Susanne (26) var 12 år da hun fikk vite hvorfor hun ikke har en mormor og morfar. Hun syntes historien som moren Nina fortalte hørtes ut som en film. Susanne og broren Richard (22) får høre det med en gang hvis Nina har funnet ut noe mer om det som skjedde.

«Det logiske er å savne henne og hate ham, men jeg føler ingenting for dem. Selv om det sikkert hadde vært grusomme følelser å ha, ville jeg heller hatt dem enn ingen.»

NINAS LILLESØSTER (42)

Da faren døde, forsvant også muligheten til å få svar på spørsmålene hun hadde begynt å stille seg.

Jeg trengte å vite hvem jeg var og hvor jeg kom fra. Hvem hadde mamma vært? Hadde jeg slektninger jeg ikke visste om, eller var jeg så alene som jeg følte meg? Og hvorfor i all verden gjorde han det han gjorde? Det skulle jeg også ha spurt ham om. Han var den eneste som visste.

I stedet kom hun over avisene fosterforeldrene hadde tatt vare på. De lå i en skuff, og fortalte om både drapet, rettssaken og den engelske piken. Nina leste hvert eneste ord.

Jeg distanserte meg nok en del til mannen det sto om, jeg var nødt til å holde avstand for å klare å lese.

Hvordan var det å være «brødristermorerens» datter?

Det var ingen rundt oss som visste hvem jeg var, annet enn mine aller nærmeste venner. De visste at jeg bodde i fosterhjem, men ikke hvem faren min var. Derfor kunne jeg ikke prate med noen om det.

Nina og søknene fikk ikke delta i farens begravelse.

Jeg husker at jeg heller ikke fikk snakke om det som hadde skjedd. Det var liksom underforstått at jeg ikke var glad i ham lenge. Han fikk som fortjent, sa de.

Var du glad i ham?

Du er jo glad i foreldrene dine uansett hva de gjør. Og selv om han hadde gjort forferdelige ting, fortjente han ikke å bli drept. Ingen fortjener å dø på den måten.

Nina gråt seg selv i søvn hver natt i to uker etter drapet på faren.

18 ÅR GAMMEL flyttet hun hjemmefra og inn til kjæresten. 21 år gammel ble hun mamma til Susanne, 25 år gammel giftet hun seg med samboeren. Da var hun gravid med Richard.

Da jeg gikk gravid, savnet jeg virkelig det å ha en mor. Det var så mye jeg skulle ha spurt henne om. Hvordan hennes graviditeter var, for eksempel. Foreldrene mine var den eldste generasjonen i vår familie, så da de forsvant, var det bare oss igjen. Jeg har savnet en bakgrunn, noen å kopiere, felles minner.

Nina tror ikke hun utviklet en ordentlig identitet før hun ble mamma. I prosessen med å finne ut hvem hun var og hvem hun ville være, skilte hun seg.

Jeg kunne ha brukt alt som har skjedd som en unnskyldning for det meste i livet. Men det ville være dumt å bruke masse energi på noe jeg ikke kan gjøre noe med. Jeg skjønnte vel også at man ikke arver sine foreldres valg. Far valgte å ta livet av moren min.

Hvorfor tror du han valgte det?

Det var vel slik det var i hans syke og egoistiske verden. Andre ville ha skilt seg, mens han antakeligvis tenkte at det enkleste ville være å ta livet av henne? Kanskje ville han fortsette å ha kontroll over barna sine og slippe å kjøpe noen ut av huset?

Selv om hun ikke vil at faren og hans valg skal påvirke henne, motarbeider følelsene og underbevisstheten henne iblant. Når hun snakker med lillesøsteren, føler hun skyld for

ikke å ha passet bedre på henne. Får hun en kompliment, føler hun aldri at det er fortjent. Dør noen hun kjenner, må hun bearbeide sorgen fra barndommen på nytt.

FOR TI ÅR SIDEN ville Nina bort. Helst så langt hun kunne komme. Finnmark, for eksempel. Da hun besøkte noen venner i den lille øybygda på Mørekysten, tenkte hun at 60 mil, det var jo ganske langt unna, det også. Så hun solgte borettslagsleiligheten på Østlandet, og la pengene i 40 mål med et krevende, gammelt hus, et fjøs og et hønseri her på Mørekysten.

I dag jobber hun som vernepleier i en bolig for funksjonshemmede. Hun spiller kornett i korps, og er deleier i en griseflokk på nabogården.

Noen ganger lurar jeg på om det er her slektningene mine må ha kommet fra, for jeg har aldri følt meg så hjemme noe sted. Her, i dette huset, blir jeg til de bærer meg ut med beina først, sier Nina og ler høyt.

LILLESØSTEREN HENNES, som i dag er 42 år, bor fortsatt på Østlandet. Hun ønsker ikke at vi skal bruke navnet hennes, men sier ja til å fortelle det hun husker, over telefon.

Det er ikke mye, jeg husker skremmende lite fra den tida.

Hvilke følelser knytter du til foreldrene dine?

Ingen, og det er det som er vanskelig. Du hører sikkert at jeg begynner å grine nå, og det er fordi det er så leit.

Hun fortsetter å gråte mens hun snakker.

Det logiske er å savne henne og hate ham, men jeg føler ingenting for dem. Selv om det sikkert hadde vært grusomme følelser å ha, ville jeg heller hatt dem enn ingen.

SUSANNE (26) TENKTE ikke over at hun manglet et sett med besteforeldre, før moren en dag fortalte henne om drapet. Da var hun 12 år, så det var ikke alt hun forsto.

Men jeg syntes det var kjempespennende! Det er sånt man ser på tv, tenkt at jeg hadde noe sånt i min familie!

Susanne smiler. Hun og broren Richard (22) har satt seg ned ved kjøkkenbordet.

Selv om moren ga henne beskjed om ikke å si det til noen, løp hun rett til bestevenninnen sin.

Jeg kunne jo ikke la være å fortelle henne dette, men det visste du, mamma.

Nina ler mens hun lager mer te. Idet hun åpner døra til rommet med alle kjøkkenmaskinene, kommer en brødrister til syne.

Så du har en, altså?

Hun ler igjen.

Jeg fikk stor respekt for dem, og var lenge veldig redd for å putte gaffelen ned. Det gikk en stund før jeg kjøpte meg brødrister, men det ble liksom for dumt. Rista brød smaker jo godt.

Richard og Susanne ble med på morens flyttelass for ti år siden. De har gått til skolen i stiv kuling, lært å kjøre bil på veier uten midtstripe og arrangert fest i morens hønseri. I dag studerer Susanne til å bli førskole-

Før tragedien: - Jeg tror det må være mamma som holder meg her, sier Nina. Det er ikke mange bilder hun har fra de syv første åra av livet sitt, men de få hun har henger innrammet i stua.

Foto: Privat

lærer i Volda. Broren jobber som barista i Ulsteinvik.

Richard var åtte eller ni da han spurte hvor morfaren var. Det var lille julaften, og han satt i bilen med moren midt i Oslo-trafikken. De var på vei til gravlunden for å legge blomster på graven til Ninas mor.

Han lurte på hvorfor morfar ikke lå på gravplassen sammen med mormor. Jeg var stresset, og sa det var fordi han ikke var en snill mann, forteller Nina.

Med det samme hun hadde sagt det, skjønnte hun at hun måtte fortelle alt. For nå hadde Richard øynet et håp om at han hadde en bestefar i live et eller annet sted.

Men han hadde jo ikke det. Morfaren hans ligger gravlagt på Ila. Jeg har aldri vært der, jeg vet bare at han ble kremert og at det var fengselet som tok seg av begravelsen.

Richard rister på hodet når moren spør om han husker det hun fortalte den dagen.

Bra, da har du ikke tatt skade av det, sier Nina og ler litt før hun blir alvorlig igjen.

Det har alltid plaget meg at du fikk vite det på den måten.

ET AV SPØRSMÅLENE DE etterlatte barna visstnok stiller, er «hvorfor gjorde han det».

Magasinet spurte Nina om det også gjelder henne.

Ja, og jeg har brukt mange år på å prøve å forstå det. Men til slutt kom jeg fram til at det jaggu er godt at jeg ikke klarer å sette meg inn i det, at jeg ikke skjønner hvilke tanker som ledet til beslutningen om å drepe. Det er et sunnhetstegn. Jeg tror det hadde vært mye mer skremmende om jeg hadde forstått.

Hva tenker du om den mannen faren din var?

Han var psykopat. Manipulerende. En liten, liten mann med et stort behov for oppmerksomhet. Jeg har møtt flere slike i løpet av livet, og jeg har problemer med å forholde meg til dem.

- HVA VIL DU SI TIL DEM som skal hjelpe barn som opplever det samme som deg?

Jeg håper de får mye bedre hjelp enn det vi fikk. Jeg savnet noen som satte seg ned med oss og forklarte hva som hadde skjedd. Noen som sa at det ikke var vår skyld, som lot oss fortsette å være barn og som hjalp oss å snakke sammen slik at minnene våre kunne bli én felles livshistorie. Disse barna trenger tid til å bearbeide, hjelp til å lære å leke igjen og hjelp til å skape et nytt livshåp med drømmer. For det forsvant da alvoret og døden traff dem.

Hva vil du si til barna?

At det er lov å leke, lov å være glad og lykkelig. Det som skjedde er ikke din skyld, det er et veldig dårlig, ulovlig og horribelt valg en av foreldrene dine tok. Og du hadde ingenting med det å gjøre. Selv om du er et biologisk produkt av foreldrene dine, er det du som er sjefen i livet ditt. Gjør erfaringen din til en styrke, ikke en svakhet, og lag deg et liv der du er lykkelig.

De øvrige barna til Nils er informert om at Dagbladet skriver om saken. Vi har, etter deres ønske valgt å anonymisere noe personlig informasjon.